

Zájem vysokoškolských studentů o domácí politickou scénu

Bc. Odetta Samohýlová

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Odetta SAMOHÝLOVÁ**

Osobní číslo: **H09286**

Studijní program: **N 7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Zájem vysokoškolských studentů o domácí
politickou scénu.**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury. Vymezení pojmů a teoretických východisek.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VODIČKA, K.; CABADA, L. Politický systém České republiky : historie a současnost. Vyd. 1. Praha : Portál, 2003. ISBN 8071787183.

MÜLLER, K. Politická sociologie : (politika a identita v proměnách modernity). Vyd. 1. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-380-2.

KREJČÍ, O. Politická psychologie. Vyd. 1. Praha : Ekopress, 2004. ISBN 808611984X.

KREJČÍ, O. Nová kniha o volbách. Vyd. 1. Praha : Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-01-0

PEHE, J. Demokracie bez demokratů. Vyd. 1. Praha: Peostor, 2010. ISBN 978-80-7260-234-6

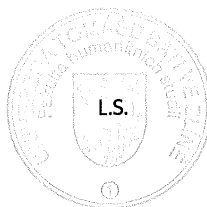
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Michaela Jurtíková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **19. ledna 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **29. dubna 2011**

Ve Zlíně dne 19. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 27.4.2011

.....
Sampel

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybnějšího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Ústředním tématem mé diplomové práce je domácí politická scéna a otázka zájmu vysokoškolských studentů o tuto problematiku. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuju základním pojmům a problematice spojené s domácí politickou scénou. Zabývám se českou občanskou společností, politickými stranami, volbami, politickou kulturou a kvalitou demokracie v České republice a v neposlední řadě se také krátce zmiňuju o českých vysokoškolských studentech. V praktické části jsem se zaměřila na kvantitativní výzkum toho, jak se vysokoškolští studenti o domácí politickou scénu zajímají. K realizaci výzkumu jsem použila metodu dotazníkového šetření, jehož vyhodnocení nalezneme v poslední kapitole mé práce.

Klíčová slova: Politika, politické strany, občanská společnost, volby, politická kultura, demokracie, vysokoškolští studenti.

ABSTRACT

Central theme of my graduation thesis is czech political scene and question of interest university students in these problems. My graduation thesis is divided into two parts, theoretical and practical. In the theoretical part I am declaratory of basic notions and questions connection with domestic political scene. I deal with civil society, political parties, elections, political culture and quality of democracy in Czech republic. In not least line of my theoretical part I mention to czech university students. In the practical part I target the quantitative research of that how are university students interested in czech political scene. To a realization of this research I used questionnaire examination and its evaluation and interpretation find at last chapter of my graduation thesis.

Keywords: Policy, political parties, civil society, elections, political culture, democracy, university students.

„Žít s nepřáteli tak, jako kdyby se jednoho dne mohli stát našimi přáteli, a s přáteli, jako by se mohli stát našimi nepřáteli, to není ani v povaze nenávisti, ani v pravidlech přátelství. Není to zásada morální, ale politická.“

Jean de la Bruyère |

„Nejúspěšnější politik je ten, který říká nahlas to, co si ostatní jen myslí.“

Theodore Roosevelt

Děkuji paní Mgr. Michaele Jurtíkové, za odborné vedení mé diplomové práce a za podporu, ochotu, pomoc, trpělivost a inspiraci při konzultacích. Oceňuji čas, cenné rady a podněty, které mi během konzultací věnovala.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	12
1.1 DEFINICE POJMU POLITIKA.....	13
1.2 OBČANSKÁ SPOLEČNOST.....	15
1.3 POLITICKÉ STRANY	19
1.3.1 Právice a levice.....	21
1.3.2 Politické ideologie.....	22
1.3.3 Financování politických stran v České republice	24
1.3.4 Přehled politických stran a politických hnutí v ČR.....	25
2 VOLBY V ČESKÉ REPUBLICE.....	28
2.1 VOLEBNÍ SYSTÉMY	29
2.2 VOLBY DO PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY.....	31
2.2.1 Volby do Poslanecké sněmovny České republiky.....	31
2.2.2 Volby do Senátu České republiky	33
2.3 KRAJSKÉ A OBECNÍ VOLBY.....	35
2.3.1 Volby do zastupitelstev obcí.....	36
2.3.2 Volby do zastupitelstev krajů.....	37
2.4 VOLEBNÍ CHOVÁNÍ A JEDNÁNÍ.....	39
2.4.1 Volební účast.....	41
3 POLITICKÁ KULTURA V ČESKÉ REPUBLICE.....	43
3.1 POLITICKÝ MARKETING.....	45
3.1.1 Volební kampaň	47
3.2 MASMÉDIA A POLITIKA.....	48
3.3 KVALITA DEMOKRACIE V ČESKÉ REPUBLICE.....	50
4 VYSOKOŠKOLŠTÍ STUDENTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	55
4.1 OSOBNOST VYSOKOŠKOLSKÉHO STUDENTA.....	57
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	59
5 ZÁJEM VYSOKOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ O DOMÁCÍ POLITICKOU SCÉNU.....	60
5.1 VÝZKUMNÝ CÍL.....	60
5.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	61
5.2.1 Výzkumné otázky a hypotézy.....	61
5.3 DRUH VÝZKUMU.....	63
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	63
5.5 VÝZKUMNÁ METODA.....	65

5.6 METODA ZPRACOVÁNÍ DAT	66
6 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	67
6.1 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	67
7 SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	100
ZÁVĚR.....	102
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	104
SEZNAM GRAFŮ.....	108
SEZNAM TABULEK.....	109
SEZNAM PŘÍLOH.....	110

ÚVOD

Ve své diplomové práci se budu zabývat problematikou české politické scény, z pohledu vysokoškolských studentů. Toto téma jsem si zvolila, protože se o oblast politologie, sociální politiky a o témata týkající se domácí politické scény hodně zajímám. Současné dění na domácí politické scéně, je podle mého názoru ojedinělé a to jak díky světové hospodářské krizi, tak i díky členství České republiky v Evropské unii a také díky reformním krokům, které se nová vláda chystá v blízké době provést. Podle politiků je třeba reformovat veřejné finance, což chtějí provést snížením daně z příjmu, zvýšením DPH, značnými škrty v oblasti sociálních výdajů (změny ve výši porodného, rodičovského příspěvku nebo přídatku na dítě).

To vše způsobuje stále narůstající nedůvěru veřejnosti vůči naší politické reprezentaci. Politologové začínají hovořit o krizi české politiky. Jedna ze skupin, kterou výše uvedené reformy výrazně zasáhnou je právě skupina mladých lidí, tedy i vysokoškolských studentů, kteří se budou chtít po ukončení školy začlenit do života většinové produktivní společnosti, založit rodinu či si pořídit byt. Cílem mé diplomové práce je tedy nastínit současnou politickou situaci, která je nyní v naší zemi.

V širším slova smyslu bych chtěla přispět k rozvinutí diskuze o politické scéně, politické kultuře, občanské společnosti a demokracii v České republice s tím souvisejícím zájmem českých občanů a samozřejmě také vysokoškolských studentů, o tuto problematiku.

Teoretická část bude rozdělena na čtyři kapitoly. V první kapitole budu obecně mapovat politiku v naší zemi a budu se zabývat základními pojmy, které s ní souvisejí, jako jsou politika, občanská společnost a politické strany. Tato úvodní kapitola bude důležitá pro lepší pochopení celé zkoumané problematiky. V druhé kapitole uvedu základní informace o volbách konajících se v naší zemi a s nimi souvisejícímu volebnímu chování občanů. Třetí kapitolu budu věnovat politické kultuře v naší společnosti a s tím souvisejícímu politickému marketingu, vztahu politiky a masmédií a kvalitě demokracie. Ve čtvrté kapitole budu krátce pojednávat o českých vysokoškolských studentech.

V praktické části budu zjišťovat to, jak vysokoškolští studenti vnímají současnou situaci na domácí politické scéně, kolik pozornosti jí věnují, jak se o ni zajímají, zda chodí k volbám, které politické strany volí, podle čeho si politické strany, kterým chtějí dát svůj hlas, vybírají, jak hodnotí politickou kulturu a kvalitu demokracie v naší zemi atd. Jako metodu pro realizaci svého výzkumu použiju dotazník.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Politika v České republice

Politika je součástí našeho každodenního života, ovlivňuje naše životy a to ve všech možných oblastech počínaje fungováním školství, zdravotnictvím, dopravní infrastrukturou, až po možnost vyjet za prací do zahraničí např. do zemí Evropské unie. Ale i my sami máme možnost částečně ovlivňovat českou politickou scénu a tedy i to, jaká rozhodnutí naše politická reprezentace přijme a to prostřednictvím voleb, kterým se budu věnovat samostatně ve druhé kapitole.

Veřejnost si pod pojmem politika nejspíše představí praxi místních, regionálních, národních a mezinárodních vládních organizací. Sféra politiky je ovšem ve skutečnosti mnohem širší než jak je obecně vnímána. Zahrnuje volby a volební kampaně, politické strany a zájmová hnutí apod. S politikou souvisí i témata lidských práv, práce, volného času, sociálních jistot a sociálního státu. (Cabada et al., 2007, s.38)

Jádro českého politického systému tvoří centrální ústavní orgány, kterými jsou Parlament, vláda, prezident a Ústavní soud. Mezi těmito výše jmenovanými subjekty probíhají nejvýznamnější politické procesy a interakce, které dále rozhodují o dění v celé zemi a o budoucím směřování České republiky. Jedním z pilířů našeho právního státu je dělba moci, která se uskutečňuje rozdělením specifických kompetencí mezi legislativní, exekutivní a judikativní orgány. Parlamentní vládní systém, který funguje v České republice, se vyznačuje tím, že prezident neodpovídá za svá politická rozhodnutí, ale k platnosti jeho aktů jsou zapotřebí spolupodpisy předsedy vlády nebo věčně příslušného ministra. Vláda se zodpovídá za svá rozhodnutí Parlamentu, zejména pak Poslanecké sněmovně. Nejvyšší zákonodárná moc je v rukou Parlamentu. Jediným celostátním orgánem, který je volen přímo občany je Parlament a všechny další centrální instituce jsou od něj potom odvozeny. (Vodička, Cabada, 2003)

Na úrovni běžného vnímání pojmu politika občany nejde většinou o zcela racionální, systematizovanou podobu, ale jde spíše o výraz emocionálního vnímání či hodnocení politické reality. Například politik, který se aktivně podílí na dění na domácí politické scéně bude vnímat politiku jako nesmírně důležitou činnost, které sice běžní občané příliš nerozumí, ale ve své podstatě bez ní nemohou žít. Jiný názor na politiku budou mít lidé, kteří si sice uvědomují význam politiky pro jejich život a fungování celé společnosti, ale nechtějí se politice zcela podřizovat a zabývat se jí více než je třeba. Tito lidé se potom odmítají stát členy nějaké politické strany nebo státní instituce a upřednostňují jiné

iniciativy, politické organizace či politické hnutí. Třetí skupinou jsou ti, kteří jsou zcela znechuceni děním na domácí politické scéně a politickou realitou a proto se raději politice vyhýbají a věnují jí co nejméně pozornosti. (Prorok, Lisa, 1999)

1.1 Definice pojmu politika

Pojem politiky je pojmem mnohoznačným a pouze málo autorů, zabývajících se oblastí politologie pro něj má shodnou definici. Některé definice vysvětlují pojem politiky více ze široka, jiné jej pak chápou specifičtěji, v užším slova smyslu. Jednoznačně lze však říci, že politická činnost a politické myšlení se vždy odehrává v rámci politických nebo společenských vztahů, které tyto vztahy spoluvytvářejí a zpětně na ně také reagují. V následujícím textu uvedu některé vybrané definice politiky.

V nejobecnějším slova smyslu rozumíme pod politikou činnost, jejímž prostřednictvím příslušníci sociálních skupin tvoří, mění a ochraňují pravidla a směrnice, kterými se jejich společnost řídí. (Novotný, 2009, s. 5)

Podle Novotného (2009) by si každá společnost měla ujasnit, jakou podobu budou mít její pravidla, rozdělení moci ve státě, jakým způsobem budou přijímány politická rozhodnutí a kdo všechno bude vstupovat do rozhodovacích procesů. Politiku dále tento autor vnímá jako vykonávání či uplatňování autority, přijímání kolektivních rozhodnutí, přerozdělování zdrojů, ale také v poněkud negativnějším světle jako klamání či manipulování.

Politiku můžeme dále chápat jako střet protikladů, neustálý konflikt či určitou dvoj dílností mezi subjekty. Takovými subjekty jsou například podřízení - nadřízení, vláda-opozice, levice-pravice, chudí - bohatí, občanská společnost- byrokracie, většina-menšina. V tomto chápání politiky je potom neustále přítomno napětí mezi tzv. politikou zdola a shora a snaha o ohraničení moci prostřednictvím účasti, rovnosti a demokratizace. (Cabada, Kubát et al., 2007)

Roman David (2002) ve své publikaci taktéž vidí politiku jako oblast střetu různých protichůdných programů a zájmů. Podle něj jde o dynamický děj, složený z fází konfliktu a kompromisu. Fáze konfliktu je spojena se vzájemným soubojem různých politických koncepcí, politiků, ale často také s manipulací veřejným míněním. Výsledkem konfliktu by mělo být smíření všech účastníků konfliktu a přijetí kompromisu. Pokud ovšem nejsou znesvářené strany ochotny se dohodnout, potom může dojít až ke krizi, která je však pouze protahováním doby konfliktu a nakonec stejně musí dojít k ústupkům a vzájemné dohodě.

Jedna ze známých definic hovoří o politice jako o boji za společenské uspořádání. Jde v podstatě o boj za určitý „spravedlivý řád“, čímž je míněna nejvhodnější forma optimálního uspořádání společnosti. Toto pojetí je také jako mnohé další založeno na konfliktu, jako „hnacímu motoru“ změn ve společnosti a tímto se dostává do přímého rozporu s těmi pojetími, které vycházejí z předpokladu společenské harmonie. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

V užším slova smyslu je politika často vnímána také jako umění vládnout. Jádrem tohoto pojetí je potom mechanismus vládnutí. Slabinou takového pohlížení na politiku je ale to, že na všechny ostatní instituce je pohlíženo jako na okrajové. Toto pojetí se jeví jako částečně překonané a to hlavně díky moderním tendencím ve světě, kdy je velký význam připisován nadnárodním a mezinárodním korporacím, které jednájí často samostatně a v krajním případě i bez ohledu na jednotlivé členské státy. Kromě toho je dnes stále častější, že úkony spojené s řízením společnosti plní také orgány soukromého a veřejného sektoru. Širší a pro současnou situaci vhodnější vysvětlení pojmu předkládá definice politiky jako správy věcí veřejných. Vláda je v tomto chápání politiky brána jako jedna z mnoha institucí, které správu vykonávají. (Novotný, 2009)

Na závěr uvedu definici, která se začíná objevovat až v poslední třetině 20. století. Touto definicí se horizont politiky obohatil o negativní ladění. Politika je vnímána veřejností jako něco „špinavého“ a neprůhledného, co už neslouží prvotně k naplňování zájmů veřejnosti, ale spíše k naplňování zájmů zvolených představitelů. Politika je proto často širokou veřejností označována jako „špinavý obchod“ či „nepolitická politika“. Toto znechucení politikou se může odrazit např. vystupováním občanů z politických stran, nižší účastí ve volbách, ale také volbou menších politických stran, v tom horším případě až extremisticky orientovaných. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

Podle Novotného (2009), má politika tři dimenze. První je dimenze institucionální, která je prvotně dána ústavou, právním pořádkem, politickou kulturou, kulturní tradicí a uskutečňuje se prostřednictvím voleb, základních práv a svobod, stranické soutěže atd. Druhá je dimenze obsahová, která odkazuje na cíle a úkoly politiků a politických skupin. Tato dimenze je značně závislá na zájmech různých politických stran, proto se zde často dostávají do konfliktů různé názory a představy, pocházející z názorově odlišných politických uskupení. Třetí dimenze je procesuální, která řeší to, jakým způsobem se budou uskutečňovat cíle a úkoly stanovené v obsahové dimenzi a co je nutné při jejich realizaci zohlednit. Tyto tři výše uvedené dimenze společně vytvářejí politiku.

1.2 Občanská společnost

Nyní se pokusím definovat a vysvětlit pojem občanské společnosti. Dalo by se říci, že občanská společnost nespadá přímo do sféry politiky, ale jako taková ji spíše doplňuje, aby z nich mohl vzniknout plnohodnotný a dobře fungující celek. Občanská společnost je jistým kontrolním mechanismem politiky, může pro ni být také přínosem a inspirací, do jisté míry můžeme z toho, jak funguje, či nefunguje vypožorovat zájem občanů o politické i společenské dění v zemi. Vznik a rozvoj občanské společnosti v každé zemi, včetně České republiky, je pro fungování společnosti velice důležitý, a pokud v některé zemi občanská společnost nefunguje, může to být signálem, že není v dané společnosti vše v pořádku.

Pojem občanské společnosti a jeho vztahu se státem je základní kategorií politické sociologie, která se tímto pojmem hlouběji zabývá a z jejího pohledu označuje určitou sociální či institucionální strukturu, která nám umožňuje naplňovat naše očekávání a hodnoty. Občanská společnost je dnes považována za jakousi nutnost, bez níž může demokracie fungovat jen stěží. I v rámci občanské společnosti mohou však vznikat konflikty, do jejichž řešení potom musí v naléhavějších případech zasáhnout i sám stát. Koncept občanské společnosti může být vnímán jako protiklad k principům reprezentativní demokracie, i přesto však mezi nimi existuje vzájemná závislost, přesněji řečeno vztah nepřímé úměrnosti, tedy čím větší roli hraje v daném státě občanská společnost, tím menší roli v něm potom hraje stát, a naopak. Tento vztah je nejlépe definovat jako partnerský. Nikdy by neměla nastat situace, kdy by existoval pouze stát bez občanské společnosti a naopak pouze občanská společnost bez státu, protože v tom případě by neexistoval kontrolní či ochranný mechanismus a mohlo by dojít ke zneužití jednoho či druhého. (Müller, 2008)

V současné době a především ve vyspělejších zemích Západu, je občanská společnost chápána jako záruka svobody a demokracie. Převažuje názor, že demokracie si dnes nevystačí pouze se soutěžením politických stran, které mohou občané sledovat v médiích a do něž mohou vstoupit jednou za čas, když jdou k volbám. Občané chtějí ovlivňovat politické procesy, chtějí řešit aktuální problémy a usilují o to, aby byl jejich hlas brán v úvahu i mimo dobu voleb. Občanská společnost je mimopolitická, nezávislá na státu a ve své nezávislosti vytváří společenské zdroje politické moci, napomáhá k vyhledávání, pojmenování a ověřování společenských zájmů a priorit, a někdy také naopak k selekci nevhodných zájmů a hodnot skupin či jednotlivců. Občané se příležitostně chtějí zapojit do

politických procesů a ovlivnit tak některá rozhodnutí politiků, to však neznamená, že by kvůli tomu hned chtěli aktivně vstupovat do politiky. Občanská společnost umožní občanům zapojit se efektivněji do správy věcí veřejných a prosadit zájmy své nebo své zájmové skupiny. Právě díky zájmovým skupinám, které hrají v občanské společnosti důležitou roli, a především díky jejich zaměřenosti, se často podaří rozpoznat či poukázat na některá závažná vznikající rizika ve společnosti, kterých by si jinak politikové povšimli mnohem později. (Cabada, Kubát, 2007)

Podle Müllera (2003) nejsou předpoklady pro fungování občanské společnosti v Česku příliš dobré a to hlavně z důvodu naší historické zkušenosti před rokem 1989. Vyhlídky na vytvoření a fungování občanské společnosti v naší zemi jsou však z mezinárodněpolitického hlediska dobré, protože hlavní průmyslové mocnosti, které jsou jakýmsi našim vzorem, podporují fungování občanské společnosti. Na druhou stranu je situace v České republice složitější, než byla po roce 1918, kdy se občanská společnost začínala formovat také. Výhodou oproti prvorepublikové situaci se dnes jeví to, že česká společnost je více kulturně homogenní (neexistuje zde již výrazná německá menšina), avšak tato výhoda se může z jiného úhlu pohledu jevit i jako nevýhoda. V současné době žijeme v právním státě, funguje zde tržní hospodářství, existují zde i mnohé spolky, sdružení či zájmové organizace, ale ani tyto všechny více uvedené skutečnosti nezaručují fungující občanskou společnost, která by podporovala demokracii, což dokazují i empirické důkazy zabývající se touto problematikou v naší zemi.

Podle jiného autora zabývajícího se problematikou české občanské společnosti občanský sektor zaznamenal po roce 1989 nebyvale rychlý vývoj. Dosavadní legislativa sice není stále dokonalá, avšak nestátní neziskové organizace vcelku úspěšně fungují. Nejasná je zatím terminologie týkající se občanského sektoru, která je často překládána z anglických termínů. Neziskové organizace rozlišujeme podle jejich hlavního poslání. Existují organizace veřejně prospěšné, které uspokojují potřeby veřejnosti. Dále organizace vzájemně prospěšné, které jsou zřizovány za účelem vzájemné podpory občanů a právnických osob. Tyto osoby jsou spojeny vzájemným zájmem, díky kterému se sdružují v organizaci. V občanském sektoru funguje velice rozmanitý systém získávání příjmů a jejich přerozdělování. Cílovou funkcí občanského sektoru není zisk financí, ale plnění vytyčených cílů a poslání organizace. (Malina, 2003)

V jiné publikaci se můžeme dočíst, že pokud se budeme snažit porozumět české občanské společnosti, musíme si nejprve odpovědět na otázku, zda v dnes v naší zemi existují vhodné podmínky a předpoklady pro její rozvoj. Základní kulturní, psychologické a sociální vzorce a stereotypy, které se předávají mezi generacemi, významně určují to, zda a do jaké míry se v naší zemi občanská společnost rozvine. Nejvýraznějším dědictvím české minulosti je nedůvěra mezi lidmi navzájem, ale i nedůvěra lidí v instituce, a to jak politické, tak i nepolitické. Tato nedůvěra ve společné jednání a účinné kolektivní jednání brání efektivnímu rozvinutí celé řady institucí. Polistopadové průzkumy veřejného mínění poukazují na to, že politická apatie, neinformovanost a nemožnost jsou skutečnosti, které se v naší společnosti stále upevňují a jdou ruku v ruce v nedůvěru občanů ve státní politiku a politiku vlády. Empirické výzkumy podporují výše uvedené skutečnosti, proto se dnes jako největší problém budování občanské společnosti jeví právě překonání krize důvěry občanů. Pokud občanská společnost nefunguje, může se stát, že její místo zaujme stát, což by byl pro naši společnost krok zpátky. Kromě nezbytných institucionálních předpokladů a podpory státu, je klíčem k úspěšnému fungování občanské společnosti, každý občan. (Cabada, Kubát, 2007)

Na závěr bych tedy chtěla shrnout všechny problémy, které komplikují rozvinutí dynamiky mezi občanskou společností a státem, a tím i rozvoj liberální demokracie v České republice.

Za prvé existují problémy spojené se slabou veřejností a nedostatečnou kontrolou veřejnosti. Toto umožňuje vládnoucí elitě neodpovědné a netransparentní chování, existuje velká míra korupce a veřejné instituce nefungují efektivně. Za druhé jde o problémy spojené s krizí důvěry, které jsou z velké části dědictvím komunismu. Tato nedůvěra se projevuje ve třech rovinách – nedostatek občanského svědomí, nedůvěra v druhé a nedůvěra v instituce. S první skupinou problému, tedy slabou veřejností souvisí i další problémy spočívající v přetrvávající dominanci prvků tzv. poddanské politické kultury, pro kterou je typická pasivita až apatie, orientace občanů pouze na výstupy politického rozhodování vedoucí až k odcizení politického systému. Poslední skupina problémů je úzce spjata s nedůvěrou občanů v obecná pravidla, nedostatečnou účinností pravidel a morální dezorientací. Pravidla se stávají účinnými, pouze pokud jim lidé věří a následně se jimi řídí. (Müller, 2008)

Do života občanské společnosti výrazně zasahují kromě jiných subjektů zájmové skupiny. Zájmové skupiny je nutno oddělit od jiných souvisejících pojmů, kterými jsou např.

politické strany či politická hnutí, kterým se budu věnovat v další části této kapitoly. Nyní bych tedy chtěla krátce pohovořit o tom, jak můžeme chápat pojem zájmové skupiny a dále také o jejich typologii, činnostech a funkcích.

Zájmové skupiny se účastní politického dění vedle politických stran a hnutí, nestojí sice v čele zájmu, jsou však důležitými skupinami nepostradatelnými v běžné politice. S politickými skupinami však sdílejí některé společné znaky, proto jejich odlišení není tak jednoduché, jak by se mohlo na první pohled zdát. Rozdíl můžeme vidět v cíli snažení, kdy zájmové skupině jde o vyvíjení tlaku na ty, kdo jsou u moci. Nejde jí tedy o dosažení moci, ale o prosazení jejího cíle. Zájmové skupiny v podstatě předcházely vzniku politických stran, které se z nich postupem času rekrutovaly. Mezi zájmové skupiny patří odborové organizace, podnikatelské a zaměstnavatelské svazy, profesní sdružení a komory, profesní hnutí a dále např. hnutí mládeže, žen, seniorů, tělesně postižených atd. (Novotný, 2009)

Typologie zájmových skupin není zcela jednoznačná, existuje více metod a přístupů. Jako první lze uvést dělení podle typu zájmů, které reprezentují. Tady bychom rozlišili politické zájmové skupiny, které reprezentují hlavně ekonomické zájmy, a skupiny nátlakové, které svůj zájem směřují více do ideologické oblasti. Dále je zde dělení podle aktivity, na ty, které sledují především svůj zájem (profesní a hospodářské skupiny) a ty, které sledují zájem obecný (ekologické hnutí, organizace na ochranu lidských práv). Dalším kritériem je potom rozdělení podle původu na autonomní zájmové skupiny, jejichž vznik a existence vychází prvotně z vlastní osobitosti a vlastního zájmu a tzv. podpořené, jejichž činnost se vztahuje ke konkrétnímu rozhodování státu, jejich pole působnosti je užší. Posledním kritériem je struktura zájmových skupin. Pak dělíme zájmové skupiny na aktivní, které působí trvale a kategorické, které jsou také někdy nazývány jako neexistující nebo potenciální a tyto se vyznačují tím, že se mohou v případě potřeby seskupit do skupiny aktivní. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

Zájmové skupiny se účastní i některých činností v politickém procesu. Těmito činnostmi jsou: reprezentace na parlamentní či samosprávné úrovni, kooperace v oblasti sociálního partnerství na institucionalizované úrovni, konzultace v poradních orgánech politických stran, nátlak a na závěr lobbying. Lobbying je jednou z nejvyužívanějších aktivit zájmových skupin. Jde v podstatě o jakési přesvědčování či přemlouvání těch, kteří disponují politickou odpovědností a mocí, a tato činnost směřuje k zohlednění zájmů dané zájmové skupiny při rozhodování o problematice, která se jí týká. Lobbyisté často využívají ve prospěch dosažení svého cíle různých zkreslených skutečností, někdy může jít dokonce o

praktiky, které jsou v rozporu s českým právním řádem, např. vydírání. Zájmové skupiny mají tyto funkce: artikulaci a formulování zájmů, přeměna požadavků skupiny v jasný programový cíl, dále selekce nejdůležitějších zájmů, poskytování pocitu sounáležitosti a integrace zájmů svých členů a legitimizace politického rozhodování. (Novotný, 2009)

1.3 Politické strany

Politické strany jsou asi nejznámějšími subjekty na politické scéně, proto bych se v následující části mé práce zaměřila na jejich historii a charakteristiku. Nezbytné je také objasnit rozdíl mezi pojmy politická strana a politické hnutí, u kterých by mohlo dojít k záměně. Další problematikou, kterou se budu zabývat a která výrazně souvisí s politickými stranami je chápání pravice a levice. Politická ideologie je také důležitým tématem, které je nutné zmínit při snaze vysvětlit co nejlépe termín politické strany.

V současné době jsou politické strany tou nejdynamičtější součástí politických systémů. Jejich dnešní podoba je výsledkem určitého vývoje, který probíhal od samotného počátku existence politiky jako takové. Ve vzdálenější historii existovala spíše různá mocenská seskupení, např. církev či aristokracie, které sdružovaly politické zájmy, a bojovaly mezi sebou vzájemně o moc. Teprve se zvyšujícím se občanským vlivem začalo docházet k reprezentaci nejrůznějších sociálních uskupení prostřednictvím politických stran podobnějších těm, jak je známe dnes. Většího rozvoje však dosáhly politické strany až v 19. století, kdy začínal výrazně vystupovat na povrch požadavek volné konkurence, a to krom jiných i v politické oblasti. Charakter vývoje politických stran v českých zemích byl poněkud diskontinuitní. Zatímco přechod systému politických stran z Rakouskouherského na samostatný systém v ČSR proběhl vcelku plynule, tak po roce 1938 byl tento plynulý vývoj zastaven. O jeho obnovu a navázání na úspěšnou tradici z předválečných let jsme začali usilovat až po roce 1989. (Adamovská, Křížkovský, 2000)

Jedna z definic říká, že politická strana je instituce disponující stálou centrální a lokální organizační strukturou, která má svoji ideologii nebo program a která usiluje o dobytí a vykonávání (udržení) moci, a to ve volbách nebo jinými metodami. Pojem politické strany lze dále upřesňovat a objasňovat pomocí funkcí, cílů, typologií nebo vývoje. (Cabada, Kubát et al., 2007, 212-213)

Politické strany jsou nejvýznamnějšími subjekty politického pluralismu. Jejich postavení je upraveno v Ústavě, v Listině základních práv a svobod, dále v mezinárodních smlouvách o

lidských právech a v zákoně o sdružování v politických stranách a hnutích. Podle ústavy je politický systém v naší zemi založen na svobodném a dobrovolném vzniku politických stran, které však musí respektovat základní demokratické principy. Svobodná soutěž politických stran je potom základem pro každou demokratickou společnost. Občané mají tedy právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich a tyto jsou stejně jako i jiná sdružení odděleny od státu. (David, 2002)

Podle zákon ze dne 2. října 1991 o sdružování v politických stranách a v politických hnutích mají občané právo sdružovat se v politických stranách a v politických hnutích. Výkon tohoto práva slouží občanům k jejich účasti na politickém životě společnosti, zejména na vytváření zákonodárných sborů a orgánů vyšších územních samosprávných celků a orgánů místní samosprávy. Zvláštní zákony stanoví, ve kterých případech je výkon tohoto práva omezen. K výkonu tohoto práva není třeba povolení státního orgánu. Strany a hnutí podléhají registraci podle tohoto zákona. Členem strany a hnutí mohou být pouze fyzické osoby. Členem strany a hnutí může být občan starší 18 let, který může být však členem pouze jedné strany nebo hnutí. Strany a hnutí jsou právními osobami. Státní orgány mohou do jejich postavení a činnosti zasahovat jen na základě zákona a v jeho mezích. Nikdo nesmí být nucen k členství ve stranách a hnutích. Ze strany a hnutí může každý svobodně vystoupit. Nikdo nesmí být omezován ve svých právech proto, že je členem strany a hnutí, že se účastní jejich činnosti nebo je podporuje anebo že stojí mimo ně.

Politické strany jsou dobrovolnými seskupeními občanů, jejichž cílem je získat podíl na účasti na vykonávání státní moci. Jednotlivé strany tedy usilují o získání podpory od ostatních občanů a tím i o úspěch ve volbách do zákonodárných či samosprávných orgánů, kde by mohli naplnit svůj stranický program. Programy politických stran se dotýkají skoro všech oblastí života společnosti, např. školství nebo sociálního zabezpečení. Na rozdíl od zájmových skupin, jejichž cílem je většinou pouze jedna z oblastí. Každá politická strana musí mít také stanovy, které jsou určitým organizačním řádem. Ve stanovách je uveden název, sídlo, způsob volby do stranických orgánů a programové zásady. Politické strany vznikají dnem zápisu do dané evidence a zanikají po dobrovolném rozpuštění strany, zrušení soudem či sloučením s jiným subjektem. (David, 2002)

Základní rozdíl mezi politickými stranami a politickým hnutím spočívá v tom, že politické hnutí je některými autory vnímáno jako širší fenomén a politická strana je potom chápána jako jeho zvláštní institucionalizovaná podoba. Politické hnutí je sociálním hnutím, které

usiluje o realizaci společného cíle. Politické hnutí na rozdíl od ostatních sociálních hnutí využívá politické metody a usiluje o moc. Politické hnutí má ve srovnání s politickou stranou menší stupeň institucionalizace a organizovanosti a usiluje i o jiné cíle mimo podílu na moci a vládnutí. Politické hnutí je založeno na sociální bázi, vyjadřuje tedy některé sociální snahy a zájmy. Podle první typologie lze rozlišovat politická hnutí, jejichž základem je jistá sociální skupina, dále ty, jejichž údajným základem je jistá sociální skupina, ale ve skutečnosti tomu tak není a naposled ty, jejichž základem je více sociálních skupin. Podle jiné klasifikace se potom liší politická hnutí podle postoje k existujícímu politickému systému (konzervativní, reformátorská, revoluční a protirevoluční) a podle vnitřní organizace (spontánní, slabě organizovaná a silně organizovaná). (Cabada, Kubát et al., 2007) Podle jiného autora rozeznáváme tradiční politická hnutí, nacionalistická hnutí a netradiční hnutí, která mohou nabývat i masového charakteru, nejčastěji jde o ekologické iniciativy, a ty pak často přerůstají až ve vznik nové politické strany. Do politického dění v zemi mohou zasahovat i různá generační hnutí (studentská či seniorská) nebo různá feministická, mírová hnutí atd. Rozmach tradičních i netradičních občanských iniciativ a nadstranických politických hnutí, by mohl podle některých napomáhat k zeslabování boje o moc, k rozšíření tzv. nepolitické politiky a v návaznosti na to k oslabování negativních jevů, které sebou praktická politika přináší. Tato domněnka však zatím ještě nebyla v reálu potvrzena. (Adamová, Křížkovský, 2000)

1.3.1 Pravice a levice

Pravice a levice jsou termíny, které jsou často využívány při snaze charakterizovat jistou politickou stranu, její ideologii, tradiční hodnoty, zájmy nebo v momentě, kdy chceme politické skupiny zařadit do skupin s podobnými charakteristikami. Jde ve své podstatě o dva pojmy protichůdné. Politické strany se většinou zařazují na tzv. pravolevou osu a podle pozice na této škále rozpoznáme, jak moc je daná strana pravicová či levicová, nebo jestli je stranou středu. Podle Davida (2002) mohou být politické strany klasifikovány podle politické ideologie nebo podle svého umístění na spektru levice-pravice. Toto rozdělení pochází z 18. století z Francie, kde seděli v parlamentu zástupci šlechty na právo od předsedajícího, zatímco zástupci lidu nalevo. Dnes má tato levo-pravá osa spíše ekonomický charakter a vyjadřuje postoj politických stran ke tvorbě bohatství a jeho přerozdělování ve společnosti. Dělení na pravici a levice se dnes stále užívá, i když je některými autory vnímáno jako zastaralé a příliš zjednodušující.

Tradiční rysy levice a pravice podle Davida (2002) jsou tyto: Prioritou levice jsou sociální jistoty a sociální politika, zatímco prioritou pravice je výroba a umožnění podnikatelské aktivity. Stát by měl být z pohledu levice sociálně zodpovědný a silný, naopak pravici jde o minimalizaci kompetencí státu. Podle levice by měla být spravedlnost rozdělovací, pravice ji však vnímá spíše jako vyrovnávací. Pro levici je základem rovnost výsledků, pravice si zakládá na rovnosti příležitostí. Levice i pravice klade důraz na zastupitelskou demokracii, levice však za ideál považuje formu přímé demokracie. Rozdíl je i ve vnímání člověka, kdy levice vyzdvihuje kolektiv, zatímco pravice upřednostňuje jednotlivce. Stát a společnost by měly být z pohledu pravice důsledně odděleny, naproti tomu levice podporuje tendence splynutí obou. Co se týče společenského vývoje levice je pro rychlou změnu, prostřednictvím revoluce či reformy a pravice je pro postupný vývoj. Ekonomické priority spatřuje levice ve snížení nezaměstnanosti, zatímco pravice upřednostňuje snížení inflace. Podle pravice by stát měl být v oblasti ekonomické regulace trhu liberální, naopak levice chce větší ochranu od státu a deregulaci.

Co se týče postoje k mezinárodním vztahům a ukotvení státu v těchto mezinárodních vztazích, podpora internacionalismu je patrná více u levice. Pravice preferuje spíše nacionalismus a mezivládní spolupráci, nikoli však nadnárodní formy spolupráce, jako např. evropskou integraci. V poslední době se v politice objevují nová témata ochrany lidských práv či otázky týkající se ekologie a životního prostředí a v těchto otázkách je pohlížení na levici a pravici pozměněno. Podstatně více je podporují zástupci levice, která je v současnosti více ovlivněna liberalismem. Pravicové strany se naopak čím dál více přiklání k sociálnímu státu. Trend je tedy takový, že politické strany své pozice nevyhrocují, naopak se snaží více posunout do politického středu a tím oslovit co nejvíce voličů. (Novotný, 2009)

1.3.2 Politické ideologie

Politické ideologie jsou tím, co výrazně ovlivňuje vyprofilování jednotlivých politických stran, jejich základní principy a stanoviska k různým problémům ve společnosti. Každý z nás se přiklání k jistým ideálům a tím v podstatě inklinuje k určité politické ideologii. Základními politickými ideologiemi jsou liberalismus, konzervatismus a socialismus, pokusím se tedy o stručnou charakteristiku každé z těchto ideologií a v závěrečném odstavci shrnu to, jak si jednotlivé ideologie vedou v soudobé politice.

Politické ideologie jsou dalším, co určuje vnímání politické reality a odráží se v

programech politických stran. Programy politických stran vychází tedy zaprvé z reflexe společenských problémů a za druhé z jisté ideologické doktríny, která determinuje cíl a smysl politického programu každé politické strany. Tuto soustavu názorů, vyjádřenou v jistý ucelený výklad společnosti nazýváme politickou ideologií. Politická ideologie je specifickým způsobem poznávání politické reality. Na základě preferovaných hodnot došlo k jistému zjednodušení a k vytvoření jednotlivých politických ideologií. Těmito ideologiemi je myšlen soubor jistých základních a obecných tezí, kterými by se měla společnost řídit. Soubor těchto idejí byl vytvořen a poté pozměňován a modernizován. Myšlenky politických ideologií byly postupně rozšiřovány do společnosti prostřednictvím politických stran. (Novotný, 2009) Liberální strany jsou charakteristické svojí pokrokovostí, také tím, že kriticky hodnotí minulost a v budoucnosti spatřují možnost nápravy, zlepšení sociálních poměrů, jsou tedy optimistické, věří v pokrok, jsou proti přehnaným státním intervencím a jsou zastánci rovnostářství. Konzervativní strany mají zase jiné tradiční znaky, kterými jsou tradicionalismus, konzervatismus a jistý pesimismus v oblasti zlepšení poměrů či uspořádání ve společnosti a ve státě a obhajují stát jako hlavní cíl lidské společnosti. (Adamovská, Křížkovský, 2000)

Socialismus se jako ideologie objevil v 18. století, jako reakce na vznik a rozvoj průmyslového kapitalismu. Tato ideologie vidí jako prioritu společnost a kolektiv. K jejím základním hodnotám a principům patří tedy kolektivismus. Tento princip vychází z toho, že člověk je tvorem společenským a jako takový je předurčen k životu v pospolitosti. Pro člověka je přirozenější spolupráce než konkurence a z toho vychází i myšlenka, že odcizení a egoismus jsou produktem soukromého vlastnictví. Nerovnost ve společnosti existuje díky rozvrstvení společnosti na třídy podle vlastněného majetku. Rozdíly v zájmech jednotlivých sociálních tříd vedou k třídnímu boji. Socialismus tedy požaduje změnu sociálně-ekonomického postavení a to především u neprivilegovaných vrstev a změnu vlastnických vztahů a tím dosažení sociální rovnosti ve společnosti. Socialisté kladou důraz na státní či družstevní vlastnictví a v současnosti také na smíšenou ekonomiku a samosprávu. Stát podporuje vládnoucí třídu, respektive je jejím nástrojem a k nastolení rovnosti je tedy nutná i změna politického systému ve společnosti. (Prorok, Lisa, 1999)

Dalo by se říci, že zastánci liberalismu by mohli s ohledem na vývoj své ideologie zajásat, protože se jim podařilo prosadit liberální demokracii, tržní hospodářství, vládu občanů v podmínkách politické i právní rovnosti, které fungují díky zastupitelskému principu. V současné politice sice liberalismus nepředstavuje dominantní politickou ideologii, přesto jsou jeho myšlenky stále v politice přítomny a vypovídají o kvalitě demokracie. Zato

současný konzervatismus je významně ovlivňován postmoderní dobou. Tradiční společenská zřízení a především role státu je omezována autoritami různých mezinárodních organizací. Konzervatismus tedy musí upravovat své cíle a politické představy. Co se týče ideologie socialismu, dnes se sociální stát stal nedílnou součástí demokratických států a nelze jej považovat pouze za fenomén sociálnědemokratických vlád, protože i pravicové vlády se snaží zachovat principy sociálního státu a přerozdělovat finance tak, aby byla pro všechny zachována určitá minimální životní úroveň, avšak sociálně demokraticky orientované strany jsou ochotny vydat na tuto oblast větší množství prostředků. (Novotný, 2009)

1.3.3 Financování politických stran v České republice

Politická strana stejně jako všechny organizace potřebuje pro své fungování a činnost finanční prostředky. Stejně jako jiné organizace mají i politické strany tendenci navyšovat svůj rozpočet a snažit se o zisk co největšího množství finančních prostředků. U politických stran je tato snaha ještě výraznější, protože potřebují získat prostředky na financování svých výdajů na volební kampaň. Volební kampaň je stěžejní pro to, aby se do politiky dostali anebo v ní setrvali. Politické strany jsou financovány z veřejných peněz, ale i ze soukromých zdrojů.

Některé politické strany mohou podlehnout tlaku firem a za jistou protislužbu přijmout finanční prostředky a tak může dojít k ilegálnímu propojení politiky s ekonomikou. Financování politických stran by proto mělo být nějakým způsobem ošetřeno a to hlavně financování z vlastních příjmů stran. Politické strany jsou ale financovány i ze státního rozpočtu. A proč jsou vůbec strany financovány z veřejných financí? Tím důvodem je, že mají důležitou veřejnou roli, podílejí se na tvorbě zastupitelských a samosprávných orgánů. Dotování ze státního rozpočtu má také zabránit destabilizaci politického systému nadměrnou korupcí a má vést k vyrovnání šancí pro všechny strany. Proč je tedy nutné, aby byly politické strany financovány i ze soukromých zdrojů? Protože státní podpora pro strany nesmí překročit jistou míru a strany nemohou být plně závislé pouze na státu, musí existovat určitá oddělenost od státu. Došlo by také ke znevýhodnění malých, nových nebo zatím neúspěšných stran a konkurenční boj politických stran by mohl být ohrožen. (David, 2002)

Financování politických stran ze státních příspěvků je upraveno novelou volebního zákona podle které mají strany nárok na příspěvek, který je odvozen od volební podpory. Ty

politické strany, které získají minimálně 1,5% hlasů získají za každý platný hlas 100 Kč. Pokud strana získá více, než 3% hlasů má nárok na každoroční příspěvky po celé čtyřleté volební období. Jako základ získá 6 miliónů Kč a za každou desetinu procenta potom o 200 tisíc korun navíc až do dosažení 5% hlasů, maximálně však do výše 10 miliónů Kč. Ty strany, které získají nad 5% hlasů, potom mají nárok na každoroční příspěvek 900 tisíc Kč za každý poslanecký či senátorský mandát a za mandát krajského zastupitele potom straně náleží 250 tisíc Kč. Soukromého financování musí politické strany vést svoje finanční hospodaření a vždy do 1. dubna předložit Poslanecké sněmovně výroční finanční zprávu za uplynulý rok. (Vodička, Cabada, 2003)

Financování politických stran z vlastních zdrojů je výrazem principu svobody. Stát ponechává politickým stranám možnost obstarat si prostředky pro vlastní fungování i svým přičiněním. Nejčastějšími formami přímého financování z vlastních zdrojů jsou potom sponzorské dary, členské příspěvky či vlastní podnikatelská činnost stran. V některých zemích je dokonce přímé financování od státu podmíněno tím, aby si politická strana zajistila část svých příjmů z vlastních zdrojů. Politické strany si však mohou příjmy zajistit i nepřímým financováním z vlastních zdrojů a to např. pokud jim jiný subjekt poskytne zvýhodněné služby či statky za výrazně nižší ceny než je běžné, neobvykle výhodnou půjčku či skrytou reklamu v médiích. Tento způsob financování je samozřejmě velice neprůhledný a vzniká zde větší prostor pro korupci a podezření z neregulérnosti. (Outlý, 2003)

Jak je tedy možné u nás kontrolovat financování politických stran a popřípadě tedy i jejich nelegální činnost. Náš stát nesmí činnost politických stran kontrolovat pomocí žádného ze svých orgánů. V minulosti u nás byla kontrola financování na čas svěřena do rukou Nejvyššího kontrolního úřadu, který je naším ústavním orgánem. Ústavní soud však tento způsob kontroly zrušil s odůvodněním, že státní orgán, který vstupuje svým rozhodnutím aktivně do sféry soutěžení politických stran je potenciálním rizikem pro demokracii. Kontrola financování je tedy u nás možná jen prostudováním výročních zpráv daných politických stran a pokus o jakoukoli další regulaci, ač by byla potřebná, je velice složitý a může narazit na řadu překážek. (David, 2002)

1.3.4 Přehled politických stran a politických hnutí v ČR

Rejstřík politických stran a politických hnutí jako veřejný seznam je veden Ministerstvem vnitra od 1. ledna 2001 na základě § 9 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických

stranách a v politických hnutích, ve znění zákona č. 340/2000 Sb. Politických stran existuje v současnosti 76 a z toho 15 má pozastavenou činnost. Politické strany existující v ČR jsou tedy následující:

VIZE - www.4vize.cz , Agrární strana, „Akce za skutečnou demokracii“ (*pozastavena činnost*), Aktiv nezávislých občanů, ALTERNATIVA PRO KRAJ, Balbínova poetická strana , Cesta změny, Česká pravice, Česká strana národně sociální, Česká strana národně socialistická, Česká strana sociálně demokratická, Československá strana socialistická, Demokratická regionální strana, Demokratická strana Československa (*pozastavena činnost*), Demokratická strana sociální spravedlnosti, Demokratická Unie České republiky (*pozastavena činnost*), Dělnická strana, Evropská strana důstojného stáří, Helax - Ostrava se baví (*pozastavena činnost*), Humanistická strana, Chci svou šanci (*pozastavena činnost*), Jirkov 21. století“, Komunistická strana Čech a Moravy, Komunistická strana Československa, Konzervativní strana, Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska), Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová, „Liberální reformní strana “Masarykova demokratická strana, Moravané, Naděje (*pozastavena činnost*), Národně demokratická strana, NÁRODNÍ PROSPERITA, Národní sjednocení, Národní strana, Nezávislá iniciativa (NEI), Nezávislá volba (*pozastavena činnost*), NEZÁVISLÍ DEMOKRATÉ, Občanská demokratická strana, Občansko demokratické sdružení Zlín (*pozastavena činnost*), POLITIKA 21, Pravá alternativa (*pozastavena činnost*), Pravá volba pro Plzeň, Pravý Blok (strana za ODVOLATELNOST politiků, NÍZKÉ daně, MINIMALIZACI byrokracie, SPRAVEDLIVOU justici, REFERENDA a PŘÍMOU demokracii WWW.CIBULKA.NET), Právo a spravedlnost, Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu, Romská demokratická sociální strana, Romská občanská iniciativa ČR (*pozastavena činnost*), Sdružení pro republiku - Republikánská strana Československa, SDŽ - Strana důstojného života, „Sebeobrana voličů - Váš hlas nepodpoří financování planých řečí, ale zdravotnictví Vašeho obvodu“ (*pozastavena činnost*), Sedma - strana pro Slatiňany, Škrovád, Trpišov, Kunčí, Presy, Podhůru a Kochánovice, SEMILÁCI, SNK Evropští demokraté, Spojení demokraté - Sdružení nezávislých, Strana demokratického socialismu, Strana drobných živnostníků a podnikatelů, Strana občanské sebeobrany, Strana podnikatelů, živnostníků a roľníků České republiky (*pozastavena činnost*), Strana práce, Strana pro otevřenou společnost, STRANA ROVNOST ŠANCÍ (*pozastavena činnost*), Strana svobodných demokratů, Strana Svobody (*pozastavena činnost*), Strana venkova - spojené občanské síly, Strana zdravého rozumu, Strana zdravotně postižených, důchodců a sociálně slabých občanů, Strana zelených, Unie

svobody - Demokratická unie, Věci veřejné, „Viktor Kožený - Občanská federální demokracie“, Volba pro budoucnost (*pozastavena činnost*), Volba pro město, Všeobecná občanská strana, Zlínské sdružení živnostníků a podnikatelů (*pozastavena činnost*). (*Ministerstvo vnitra ČR : Archiv* [online]. 2008 [cit. 2011-04-25]. Seznam politických stran a hnutí. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/strany/index.html>>.)

Politických hnutí existuje v České republice 43 a z toho 4 mají pozastavenou činnost a jsou to následující politická hnutí:

„1. Sdružení nezávislých kandidátů Tábor“ (*pozastavena činnost*), Alternativa pro Ústí, COEXISTENTIA, České hnutí za národní jednotu, Demokracie, Doktoři za uzdravení společnosti - Snaha o ochranu slušnosti, Folklor i Společnost, Hnutí LEPŠÍ ŘEPY, Hnutí na podporu dobrovolných hasičů a dalších dobrovolníků, Hnutí nezávislých za harmonický rozvoj obcí a měst, Hnutí pro Havířov, Hnutí pro Těšín (*pozastavena činnost*), Hnutí za ještě lepší Ústí n.L., Hnutí za lepší bydlení, Hnutí za práva občanů, Chodovské hnutí pro Prahu, Iniciativa pražských občanů, Karlovarská občanská alternativa, Klíčové hnutí, Klub angažovaných nestraníků, MĚSTO I MLÁDEŽI, Mimoňská obroda, NESPOKOJENÍ OBČANÉ!, Nestraníci, Nezávislé sdružení občanů Blanska, NEZÁVISLÍ, Nezávislí pro Prahu, „Nezávislí starostové pro kraj“, Občanské demokratické hnutí, „SONOB - sdružení ochrany nájemníků a ostatního bydlení“, „Sdružení nestraníků“, Sdružení pro sport a zdraví (*pozastavena činnost*), Sdružení pro zdraví, sport a prosperitu, Severočeši.cz , Správný směr (*pozastavena činnost*), Starostové pro Liberecký kraj, Svobodná občanská samospráva, Tábor 2020, Unie pro sport a zdraví, Volba pro Mladou Boleslav, Zelení, Zlínské hnutí nezávislých, ZVON (*Ministerstvo vnitra ČR : Archiv* [online]. 2008 [cit. 2011-04-25]. Seznam politických stran a hnutí. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/strany/index.html>>.)

2 Volby v České republice

V této kapitole se budu věnovat volbám, jejich významu pro českou společnost, jejich průběhu a dále také volebnímu chování a jednání těch, kteří se voleb účastní. Dále se krátce se zmíním o problematice volební účasti. Volby se v České republice konají buď do celostátních zastupitelských sborů, volíme do Poslanecké sněmovny a Senátu nebo na komunální úrovni, do zastupitelstev krajů a zastupitelstev obcí. Vzhledem k tomu, že mezi těmito volbami existují rozdíly, zaměřím se na každé z nich jednotlivě.

Volby jsou nástrojem výběru politických představitelů, zástupců či delegátů. Volby jsou také zároveň vyjádřením hodnot rovnosti a svobody, protože každý jednotlivec má možnost vyjádřit svoji vůli a všechny hlasy mají stejnou hodnotu. Volby se tak stávají neoddelitelnou součástí demokracie. Cílem demokratického procesu je zabezpečit lidská práva každého jednotlivce prostřednictvím jeho vlastní účasti na řízení. Politické rozhodování musí být založeno buď na principu jednomyslnosti, což může být velice obtížně proveditelné, proto je spíše využíván princip většinový. Jako legitimní je tedy bráno rozhodnutí, pro něž hlasovala většina a menšina se potom musí vůli většiny podřídit. Volby jsou tedy, jak je uvedeno výše výběrem jednotlivce či jednotlivců pro nějakou funkci, hodnost či pozici a tento výběr je formalizovaný a má svá jasně stanovená pravidla. (Krejčí, 2006)

Po více než dvaceti letech od zhroutení nedemokratického režimu v naší zemi a zhruba sedmnácti letech existence novodobého českého státu se pravidelně opakující se volby staly nedílnou součástí veřejného života v České republice. Od prvních začátků, kdy si občané volili své zástupce do Federálního shromáždění, obou „národních“ rad a do zastupitelstev měst a obcí. Poté začali probíhat také volby do horní komory Parlamentu České republiky. V roce 2000 se poprvé volily krajské zastupitelské sbory a v roce 2004 k ní přibýly volby do Evropského parlamentu. Veškeré volby, které v České republice probíhají, se postupem času ustálily a opakují se ve čtyřletých intervalech. (Eibl et al., 2009)

Následující právní předpisy upravují Volební systém v České republice

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákonů č. 212/1996 Sb., 204/2000 Sb.,

171/2002 Sb., 418/2004 Sb., 323/2006 Sb., 261/2008 Sb. a 195/2010 Sb.

- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů.

Ústava České republiky 1/1993 Sb. čl. 17-21 vystihuje základní principy voleb v České republice následovně. Volby do obou komor se konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končí dnem jeho uplynutí. Byla-li Poslanecká sněmovna rozpuštěna, konají se volby do šedesáti dnů po jejím rozpuštění. Volby do Poslanecké sněmovny se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení. Volby do Senátu se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad většinového systému. Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let. Do Poslanecké sněmovny může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 21 let. Do Senátu může být zvolen každý občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 40 let. Mandát poslance nebo senátora vzniká zvolením. Další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu stanoví zákon. Nikdo nemůže být současně členem obou komor Parlamentu.

2.1 Volební systémy

Volební systém bývá používán pro určité normativní vymezení, podle jakého principu budou volby probíhat. Zvolený princip rozhoduje o tom, jak bude probíhat hlasování, sběr výsledků hlasování a jak bude vypadat převod výsledků hlasování na mandáty.

Ve světě existuje velké množství různorodých volebních systémů. S trochou nadsázky by se dalo říci, že co země, to jiný volební systém. Některé z nich jsou sice na první pohled velmi podobné, ale při podrobnějším zkoumání zjistíme, že se liší např. v systému sčítání hlasů a v jejich převedení na mandáty, ve velikosti volebních obvodů nebo v jiných faktorech, které volební systém určují. Některé z těchto faktorů se mohou jevit jako drobné detaily, ale po jejich aplikaci či úpravě se může výrazně či zcela změnit původní ráz

volebního systému. Nerozšířenější je většinový systém a systém poměrného zastoupení, dále existuje systém smíšený, přičemž každý z těchto systémů má řadu modifikací, které bychom mohli shrnout do kategorie ostatní. (Krejčí, 2006)

Vzhledem k tomu, že český volební systém využívá jak zásady většinového volebního systému (volby do Senátu) i zásad poměrného volebního systému (volby do Poslanecké sněmovny, Komunální volby), proto bych krátce popsala zásady obou výše zmíněných systémů a krátce vysvětlila jejich základní principy a postupy pomocí kterých si občané volí své politické reprezentanty.

Většinový volební systém je historicky starší než systém poměrného zastoupení. Jeho základním principem je to, že mandát získá při volbách pouze vítězný kandidát nebo politická strana, tedy ten, kdo obdrží nejvíce hlasů. Strana, která získá ve volebním obvodu stanovenou většinu hlasů, na základě toho obdrží všechny mandáty, které jsou v daném volebním obvodu k dispozici. Volební obvody jsou nejčastěji jednomandátové, ale existují i více mandátové obvody, kde je tento systém využíván. Ostatní strany či kandidáti nezískají nic i přesto, že mohou dosahovat vysokého počtu hlasů a o přiděleném mandátu tak může rozhodnout i malý rozdíl hlasů. Většinový volební systém se dělí na několik typů. Základními typy jsou dva. Za prvé je to volební systém prosté většiny. Vítězem voleb se stává kandidát, který obdrží více hlasů než druhý v pořadí a ve volbách pak celkově vítězí strana, která zvítězila ve větším počtu obvodů než jiné politické strany. Za druhé volební systém absolutní většiny. Absolutní většinou se zde rozumí nadpoloviční většina hlasů, tedy více než 50%. Nejčastěji probíhá hlasování ve dvou kolech, kdy do druhého kola postupují dva nejúspěšnější kandidáti z prvního kola. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

Dalo by se říci, že poměrný volební systém je oproti většinovému více spravedlivý. Procento odevzdaných hlasů v něm odevzdaných odpovídá procentu reprezentantů, což umožňuje i úspěch menších stran. Negativem je ovšem jistá nestabilitnost vlády, protože politické strany, které jsou členy vlády se nemusí vždy na všem shodnout. Vládní strany spolu uzavírají tzv. koaliční smlouvu, ve které si rozdělují mezi sebou oblasti správy. Některé země jako např. i Česká republika zavedli modifikaci tohoto systému, takže pro politické strany je stanovena hranice 5% hlasů pro vstup do Parlamentu. Počet zvolených stran v tomto systému závisí na počtu či velikosti volebních obvodů. (David, 2002)

2.2 Volby do Parlamentu České republiky

Zákonodárná moc v České republice náleží výlučně Parlamentu, který se skládá ze dvou komor, Poslanecké sněmovny a Senátu. Poslanecká sněmovna má 200 poslanců, kteří jsou voleni vždy na čtyři roky. Poslanecká sněmovna existovala do roku 1992 jako Česká národní rada a poté se v roce 1993 přechodnými ustanoveními Ústavy změnila v Poslaneckou sněmovnu. Senát je druhou komorou Parlamentu České republiky a stejně jako Poslanecká sněmovna má zákonodárnou moc. Senát má 81 senátorů, z nichž je každé dva roky volena jedna třetina. Senát byl poprvé zvolen roku 1996. Poslanecká sněmovna vykonává mimo jiné i kontrolu vlády. Poté co je vláda jmenována prezidentem musí do třiceti dnů požádat Poslaneckou sněmovnu o vyslovení důvěry. Během volebního období má také Poslanecká sněmovna pravomoc svrhnout vládu vyslovením nedůvěry. Dalšími pravomocemi Poslanecké sněmovny jsou volba prezidenta, spolu se Senátem, schvalování programového prohlášení vlády, dále se návrhy všech zákonů předkládají Poslanecké sněmovně a ta poté schválený návrh zákona postupuje Senátu. Jestliže Senát zákon zamítne, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna znovu. Sněmovna může přehlasovat i prezidentské veto zákona. (Vodička, Cabada, 2003)

Do parlamentu České republiky tedy volíme své zástupce ve volbách do Senátu, tedy horní komory Parlamentu a ve volbách do dolní komory Parlamentu, tedy Poslanecké sněmovny. V následujícím textu se budu zabývat oběma výše uvedenými typy.

2.2.1 Volby do Poslanecké sněmovny České republiky

Do Poslanecké sněmovny České republiky se volí na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním a podle zásad poměrného zastoupení. Volby vyhláší prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Volby se na území České republiky konají ve 2 dnech, kterými jsou pátek a sobota. První den voleb začíná hlasování v 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Druhý den voleb začíná hlasování v 8.00 hodin a končí v 14.00 hodin. V zahraničí se volby konají ve 2 dnech, kterými jsou čtvrtek a pátek nebo pátek a sobota. Voličem je státní občan České republiky, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let. Překážkami ve výkonu volebního práva jsou zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům. Hlasování do Parlamentu České republiky probíhá ve stálých volebních okrscích vytvořených podle zvláštního zákona. Pro hlasování do Poslanecké sněmovny

Parlamentu České republiky mimo území České republiky se vytvářejí zvláštní stálé volební okrsky při zastupitelských a konzulárních úřadech České republiky. Voliči jsou zapsáni ve stálých seznamech voličů, popřípadě ve zvláštních seznamech voličů. Každý volič může být zapsán pouze v jednom seznamu voličů. (Zákon 247/1995 Sb., § 1-4)

Do Poslanecké sněmovny nemůže kandidovat nezávislý kandidát. Své přihlášky k volební registraci mohou podat pouze strany, hnutí a koalice, nejpozději však do 66. dne před dnem voleb okresnímu úřadu v sídle kraje, kterého se kandidátní listina týká. Činí tak prostřednictvím svého zmocněnce. Kandidát se může ještě do 48 hodin před zahájením voleb vzdát písemně své kandidatury nebo lze ve stejném časovém období jeho kandidaturu odvolat zmocněncem politické strany, politického hnutí nebo koalice. Použití poměrného volebního systému je spojeno s hlasováním o skupinách kandidátů, není tedy možné volit pouze individuální kandidáty. Volby se konají ve 14 okrscích. Počet poslanců, kteří jsou v krajích voleni není jednotný a předem daný. Závisí na počtu voličů v jednotlivých vyšších územně správních celcích a volební aktivitě voličů. Výpočet počtu mandátů, které budou v daném kraji přiděleny, provádí Český statistický úřad po ukončení hlasování. Zvláštními podmínkami, které stanoví zákon je složení volebního poplatku či kauce, které je vratné po případném zvolení, ale pokud politická strana, koalice či hnutí zvolena není tato částka propadá. Tímto opatřením je omezeno pasivní volební právo a vstup malých stran do parlamentu. Jedná se o částku 15 tisíc korun v každém kraji nebo 210 tisíc korun, pokud kandiduje na celém území České republiky. Volič musí hlasovat osobně, zastoupení není přípustné. (Krejčí, 2006)

Volební účast ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010 konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010 :

Okresy			Voliči v seznamu	Vydané obálky	Volební účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy	% platných hlasů
celkem	zpr.	v %						
14894	14894	100,00	8415892	5268098	62,60	5263822	5230859	99,37

Tabulka 1: Volby do Poslanecké sněmovny 2010

Český statistický úřad: Poslanecká sněmovna [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Celkové výsledky hlasování. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>>.

Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 - výsledky:

číslo	Strana	Platné hlasy	
	název	celkem	v %
1	OBČANÉ.CZ	13397	0,25
2	Liberálové.CZ	260	0,00
4	Věci veřejné	569127	10,8
5	Konzervativní strana	4232	0,08
6	Komunistická str. Čech a Moravy	589765	11,27
7	Koruna Česká (monarch. strana)	4024	0,07
8	Česká strana národně sociální	295	0
9	Česká str. sociálně demokrat.	1155267	22
10	NÁRODNÍ PROSPERITA	186	0,00
11	Sdruž.pro rep. –Republ .str. Čsl.	1993	0,03
12	Moravané	11914	0,22
13	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI	226527	4,33
14	STOP	3155	0,06
15	TOP 09	873833	16,70
16	EVROPSKÝ STŘED	522	0,00
17	Křesť.demokr.unie - Čs.str.lid.	229717	4,39
18	Volte Pr. Blok www.cibulka.net	24750	0,47
19	Česká str. národ.socialistická	1371	0,02
20	Strana zelených	127831	2,44
21	Suverenita-blok J.Bobošíkové	192145	3,67
22	Humanistická strana	552	0,01
23	Česká pirátská strana	42323	0,80
24	Dělnic.str.sociální spravedl.	59888	1,14
25	Strana svobodných občanů	38894	0,7
26	Občanská demokratická strana	1057792	20,22
27	Klíčové hnutí	1099	0,02

Tabulka 2: Volby do Poslanecké sněmovny 2010 – celkové výsledky

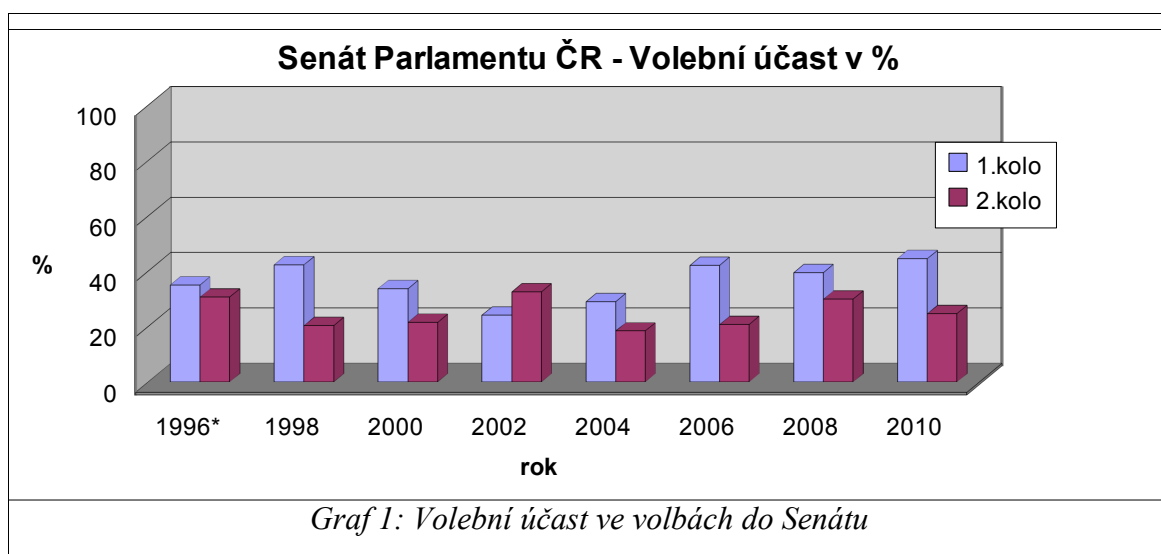
Český statistický úřad: Poslanecká sněmovna [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Celkové výsledky hlasování. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>>.

2.2.2 Volby do Senátu České republiky

Volby do Senátu, že probíhají podle zásad většinového volebního systému tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Česká republika je rozdělena do 81 volebních obvodů, v každém obvodu je volen jeden senátor. Senátoři jsou voleni s využitím dvoukolového většinového systému. V prvním kole je kandidát zvolen senátorem v případě, že získal více než padesát procent z celkového počtu platných

odevzdaných hlasů v daném obvodě. V případě, že žádný z kandidátů nezískal více než padesát procent, koná se za týden druhé kolo, do kterého postupují dva kandidáti s nejvyšším počtem získaných platných hlasů v prvním kole. Ve druhém kole obdrží mandát ten kandidát, který získá větší počet odevzdaných hlasů. Aktivní volební právo pro volby do Senátu je totožné s volbami do Poslanecké sněmovny s jedinou výjimkou, že do Senátu mohou občané volit jen v případě, pokud se dostaví na území České republiky v den voleb. Pasivní volební právo do Senátu bylo zvýšeno na 40 let věku. Každé dva roky se konají volby jedné třetiny Senátu. Většinový systém bohužel nezná systém náhradníků, proto se v případě odchodu senátora z funkce musí konat doplňující volby. (Krejčí, 2006)

Volební účast ve volbách do Senátu ČR v letech 1996 – 2010 (v roce 1996 se volilo do Senátu ČR poprvé, to znamená, že se volili senátoři ve volebních obvodech po celé zemi):

Český statistický úřad: *Volební účast* [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Volby do Senátu PČR. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/volby_do_senatu_pcr>.

Celkové platné složení Senátu Parlamentu České republiky v roce 2011:

Strana		Počet senátorů	
kód	název	abs.	v %
7	Česká strana sociálně demokratická	37	45,68
53	Občanská demokratická strana	23	28,40
99	Bez politické příslušnosti	13	16,05

1	Křesťan. a demokrat. unie - Českosl. strana lidová	4	4,94
47	Komunistická strana Čech a Moravy	2	2,47
704	Severočeši.cz	1	1,23
721	TOP 09	1	1,23

Tabulka 3: senátoři dle aktuální politické příslušnosti

Český statistický úřad : všechny volební obvody [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Přehledy - senátoři dle aktuální politické příslušnosti . Dostupné z WWW: <Přehledy - senátoři dle aktuální politické příslušnosti >.

2.3 Krajské a obecní volby

Nyní se budu věnovat volbám politických zástupců do komunální politiky, tedy do zastupitelstev obcí a krajů. Tyto volby mají odlišný charakter než volby do Parlamentu ČR. Občané v těchto volbách nerozhodují o dění na celostátní úrovni, ale o situaci v jejich užším okolí, tedy na úrovni obcí a krajů. Jejich charakteristikou se budu zabývat v následujícím textu.

Komunální politika se realizuje v prostředí místní samosprávy, která ovšem nemůže existovat samostatně, nýbrž musí být realizovaná v prostředí státu. Se státem je těsně propojena veřejná moc. Nositelem veškeré státní moci je stát, který z ní ale část ze svého rozhodnutí předá jiným subjektům, které jsou nestátního charakteru. Územní samospráva se tedy potom podílí na výkonu zbývající veřejné moci. Potřebnost územní správy je podpořena potřebou, aby všechna opatření byla přijímána co možná nejbliže k občanům, tedy na co nejnižším stupni správy. V České republice je uplatňován model smíšené veřejné správy. Tento model znamená, že na orgány územní správy jsou v rámci přenesené působnosti přeneseny některé úkoly státní správy. Tyto orgány potom nejednají jako samosprávné, ale jsou řízeny nadřízenými orgány státní správy. Obce si zpravidla mohou svou vnitřní a vnější strukturu upravovat samy, zákony upravují pouze základy vnitřní organizace obce. Konkrétní provedení potom už závisí na dané obci. (Balík, 2009)

Jedním ze základních charakteristických rysů těchto „druhořadých“ voleb je nízká volební účast ve srovnání s volbami prvního řádu. Motivy tak nízké volební účasti a faktory, které ji ovlivňují, mohou být různorodé. Nejčastějším názorem však je to, že volební účast se odvíjí od významu, který voliči konkrétnímu typu voleb přikládají. Významným aspektem komunálních voleb tedy je, že v nich podle voličů nejde o tolik zásadní změny jako v případě voleb do parlamentu, kdy může dojít ke změně vlády či rozhodování o důležitých

politických tématech. Nižšího významu komunálních voleb jsou si vědomi nejen voliči, ale i účastníci těchto voleb. Z komunálních voleb můžou častěji, než je tomu u voleb do parlamentu, profitovat i menší strany. U voličů se projevuje v menší míře strategické uvažování nad tím, aby jejich hlasy nepropadly tím, že dají hlas straně, které se nepodaří překročit volební práh anebo nemá reálnou naději podílet se na vládě. Proto se spíše voliči rozhodují podle programu strany a nepřikládají takový význam ostatním skutečnostem. (Eibl et al., 2009)

2.3.1 Volby do zastupitelstev obcí

Během existence samostatné České republiky proběhly již čtyři komunální volby, první proběhly v roce 1994 a byl pro ně upraven volební zákon. Obce tvoří jeden více mandátový obvod. V současné době je zákonem povoleno v obcích do 10 tisíc obyvatel vytvářet více obvodů, ale pouze tak, aby se v nich volilo nejméně pět zastupitelů. U obcí mezi 10 a 50 tisíci obyvatel to musí být nejméně sedm zastupitelů a u obcí nad 50 tisíc obyvatel nejméně 9 zastupitelů. V Praze a územně členěných statutárních městech musí mít městská část či obvod tvořit jeden obvod volební. Novela z roku 2001 už tedy nepožaduje poměrnost případných volebních obvodů z hlediska počtu obyvatel. Volič může ve volbách do obecních zastupitelstev hlasovat pro jednu kandidátní listinu, nebo pro jednotlivé kandidáty, a nebo kombinovat hlasování pro kandidáty z různých kandidátních listin. (Krejčí, 2006)

Podle zákona č. 491/2001 Sb. se volby do zastupitelstev obcí konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásad poměrného zastoupení. Volby do zastupitelstev obcí vyhláší prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve 2 dnech ve všech obcích, městech, městech se zvláštním postavením, hlavním městě Praze, městských obvodech a městských částech. Konají-li se volby ve 2 dnech, jsou jimi pátek a sobota. Právo volit má občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který dosáhl věku nejméně 18 let a je v den voleb v této obci, městě nebo v hlavním městě Praze přihlášen k trvalému pobytu anebo státní občan jiného státu, který splní všechny více zmíněné podmínky a jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána.

Do zastupitelstva městského obvodu nebo městské části města se zvláštním postavením, a nebo městské části hlavního města Prahy má právo volit ten volič, který je v den voleb

přihlášen k trvalému pobytu v tomto městském obvodu nebo městské části. Členem zastupitelstva obce může být zvolen každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva a který je v den voleb v tomto městském obvodu nebo městské části přihlášen k trvalému pobytu. Volebními orgány jsou Státní volební komise, Ministerstvo vnitra, Český statistický úřad, krajský a okresní úřad, pověřený obecní úřad, starosta či primátor a okrsková volební komise. Volební stranou podle tohoto zákona mohou být registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Politická strana a politické hnutí může být součástí pouze jedné volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce. Kandidát může kandidovat pouze na jedné kandidátní listině volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce, a jsou-li vytvořeny volební obvody, pouze v jednom volebním obvodu. (Zákona č. 491/2001 Sb.)

Vývoj volební účasti v letech 1990-2006 by se dal označit jako zajímavý. V roce 1998 nejprve došlo k největšímu propadu v mezi volebním srovnání všech druhů voleb po roce 1990. Po tomto propadu se situace stabilizovala a v roce 2006 potom došlo k mezi volebnímu navýšení. Výrazné rozdíly ve volební účasti však souvisejí také s velikostí obce. V obcích, kde se volily obecní zastupitelstva se volební účast pohybovala kolem 60% avšak v městských zastupitelstvech je volební účast konstantně kolem 42%. Velkými výkyvy prochází účast v Praze a ve statutárních městech, kde došlo k posílení až v roce 2006, avšak Praze je volební účast vždy vyšší než v řádově menších statutárních městech, což neodpovídá celkovému trendu, kdy se u větších obcí a měst účast obecně snižuje. Tento trend se začal proměňovat v roce 2006, kdy začíná docházet ke sblížení míry účasti v menších obcích a větších městech. (Balík, 2009)

2.3.2 Volby do zastupitelstev krajů

Funkční období zastupitelstev krajů je čtyřleté. Volby se konají ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím volebního období a končící dnem jeho uplynutí, tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení. Vyhláší je prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volby do zastupitelstev krajů se konají v jednom dni; hlasování začíná v 8.00 hodin a končí ve 22.00 hodin. Dnem voleb je den pracovního klidu před pracovním dnem. Volby se konají ve všech krajích v týž den, pokud zákon nestanoví jinak. Právo volit má státní občan České

republiky, který alespoň v den voleb dosáhl věku 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje. Překážkou volebního práva může být trest odnětí svobody, zbavení způsobilosti k právním úkonům, omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu nebo výkon vojenské služby. (Zákon č. 130/2000 Sb.)

Členem zastupitelstva kraje může být zvolen každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva. Volebními orgány jsou Státní volební komise, Ministerstvo vnitra, Český statistický úřad, okresní úřad a okresní úřad v sídle kraje, pověřený obecní úřad, městský úřad, obecní úřad, úřad města, starosta či primátor a okrsková volební komise. Kandidátní listiny pro volby mohou podávat registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, anebo jejich koalice. Každá politická strana, politické hnutí a koalice může podat pro volby do téhož zastupitelstva kraje pouze jednu kandidátní listinu. Každá politická strana a politické hnutí může být členem pouze jedné koalice. Kandidátní listiny se podávají nejpozději 66 dnů přede dnem voleb okresnímu úřadu v sídle kraje. (Zákon č. 130/2000 Sb.)

U krajských voleb stejně jako u voleb do Poslanecké sněmovny je zakázána kandidatura nezávislých kandidátů. Kandidátní listiny jsou vázané. Volič má čtyři preferenční hlasy, v případě, že kandidát obdržel nejméně 10% preferenčních hlasů posouvá se na čelo kandidátní listiny. Pokud tuto podmínku splní více kandidátů o jejich pořadí rozhodne počet získaných preferenčních hlasů. Výsledek voleb do zastupitelstva kraje vyhláší a uveřejní okresní úřad v sídle kraje vyvěšením zápisu o výsledku voleb do zastupitelstva kraje na úřední desce okresního úřadu v sídle kraje hned po jeho podepsání. Státní volební komise vyhláší a uveřejní celkové výsledky voleb do zastupitelstev krajů. (Krejčí, 2006)

Volební kampaň před volbami do krajských zastupitelstev v roce 2008 byla jedinečná a převratná. Tento trend proměny volebních kampaní nastartovali ČSSD a ODS. Tyto strany do svých předvolebních kampaní začaly promítat prvky politického marketingu. Revolučnost spočívala hlavně v dokonalém managementu a zacílení témat kampaně. V této předvolební kampani získala na dominanci ČSSD a její témata a témata ostatních stran byla výrazně zastíněna. Neschopnost ostatních stran, a hlavně největšího konkurenta, tedy ODS, účinně bojovat s takovou situací na volebním trhu potom vedla k drtivému vítězství sociální demokracie. (Eibl et al., 2009)

Výsledky voleb do krajských zastupitelstev v roce 2008 ve Zlínském kraji

Kandidující strana		Platné hlasy	Platné hlasy v %
číslo	název		
48	Česká strana sociálně demokratická	68452	35.40
47	Občanská demokratická strana	42460	21.96
12	Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová	25824	13.35
1	Komunistická strana Čech a Moravy	21626	11.18
40	STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ PRO ZLÍNSKÝ KRAJ	19505	10.08

Tabulka 4: Volby do zastupitelstev krajů konané dne 17. - 18.10.2008 - Strany a hnutí postupující do skrutinia - Zlínský kraj

Český statistický úřad : Zlínský kraj [online]. 2008 [cit. 2011-04-25]. Strany a hnutí postupující do skrutinia. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/kz2008/kz511?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=12>>.

2.4 Volební chování a jednání

Na závěr kapitoly věnované volbám se musím ještě zmínit o problematice volebního chování a jednání občanů, kteří k volbám přicházejí. Budu se snažit vysvětlit, co vlastně voliče motivuje, proč je tento fenoménem důležitý, jak se voliči rozhodují a dále se také krátce zmíním o souvislosti mezi předvolebními průzkumy a volebním chování. Na konec se budu zabývat volební účastí, která je ve své podstatě výsledkem volebního chování občanů a je významným faktorem, který determinuje výsledky a legitimitu voleb.

Chování voličů a jejich preference jsou ovlivňovány především jejich sociálním postavením, vzděláním, hodnotovou a náboženskou orientací a ekonomickou situací. Právě ekonomická situace je rozhodující asi u dvou třetin voličů. Pravicové strany tedy volí spíše lidé s vyššími příjmy, zatímco levici méně vydělávající voliči, např. dělníci (především v tradičních průmyslových regionech) a to hlavně z důvodu nespokojenosti s vzrůstající sociální nerovností mezi lidmi. V současné době se voliči ČSSD stávají také zaměstnanci veřejného sektoru, např. učitelé či státní zaměstnanci. ODS volí především lidé s vyššími příjmy a podnikatelé a tito se také se svojí stranou výrazně identifikují, na rozdíl od voličů ČSSD, kde je stranická identifikace poměrně slabá. KSČM má stálou voličskou základnu

mezi důchodci, často bývalými straníky. Nejstálější voličstvo má KDU-ČSL, jejími voliči jsou z 82% věřící katolíci. (Vodička, Cabada, 2003)

Volební chování je zkoumáno, aby bylo politické strany lépe poznaly své voliče a aby poté mohli lépe přizpůsobit svoji politickou nabídku a rozhodovací proces v parlamentu očekávání voličů. Volební chování lze zkoumat jako individuální nebo jako agregované. Pokud se zaměříme na individuální volební chování, pak zjišťujeme motivaci a způsob hlasování u konkrétních voličů a lze odvodit tři typy tohoto chování. Prvním je hlas názoru, kdy si volič racionálně vybírá z mnoha politických nabídek a klíčovými faktory jsou zde masmédiá a růst úrovně vzdělání. Druhým je hlas sounáležitosti, který je výrazem stálosti a je důsledkem sociální a stranické identifikace voliče. Třetím je hlas výměny, který předpokládá silné pouto mezi voličem a voleným (tedy kandidátem) a stěžejní je kontakt voliče s kandidáty, směřující k uspokojení jejich potřeb a zájmů. Agregované volební chování se zaměřuje na sociální vazby vznikající v souvislosti s volebním procesem a objevují se zde kategorie stálosti či změny. Existují tři základní typy, kterými jsou stabilní stranická loajalita, přesun volební podpory a zánik stranické loajality. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

Pokud je racionální volič vybaven kompletními bezplatnými informacemi, rozhoduje se následujícím způsobem. Srovnává užitek, který obdržel z vládní činnosti s tím, o kterém se domnívá, že ho obdrží, pokud některá z opozičních stran bude ve vládě a podle tohoto předpokladu se rozhodne o své preferenci. Pokud jde o systém dvou stran, rozhoduje se volič tak, jak je uvedeno výše. V systému více stran potom již kalkuluje s tím, jaké asi preference mají ostatní voliči. Pak se rozhoduje pro oblíbenou stranu, pokud ta má reálnou šanci zvítězit. Jestliže jeho oblíbená strana nemá téměř žádnou šanci na vítězství, potom hlasuje pro stranu, která může zabránit vítězství strany, kterou nemá v oblibě. Někteří voliči se však mohou rozhodnout pro svou oblíbenou stranu i přes její malé šance na úspěch, kvůli otevřené alternativě do příštích voleb. Pokud je pro voliče obtížné jasně určit své preference z důvodu provázanosti vládních stran s opozicí potom jedná následovně. Jestliže jsou síly těchto stran vyrovnané, zdrží se hlasování. Pokud volič zhodnotí, že vláda odvedla dobrou práci, pak pro ni hlasuje, jestliže odvedla špatnou práci, hlasuje proti ní a pokud práci vlády hodnotí neutrálně, pak nehlasuje. (Downs, 1957 in David, 2002)

S volebním chováním a jednáním také souvisí předvolební průzkumy, které se v České republice začaly znovu realizovat od roku 1990, tedy před prvními svobodnými volbami, po více než 40 letech. V té době se volební preference zkoumaly dotazníkovým šetřením

přímo před volebními místnostmi. Poté počet takovýchto průzkumů výrazně vzrostl a stejně tak vzrostla i jejich publicita, rozvinul se i jistý trh s informacemi tohoto druhu a tyto šetření jsou dnes organizována i mimo čas voleb. Média věnují volebním preferencím stále více prostoru a veřejnost si již zvykla na tyto informace, které jsou jí pravidelně poskytovány. Tyto výzkumy hrají dnes tedy důležitou roli pro společnost, avšak některými odborníky jsou chápány i jako kontroverzní. Kritizovány jsou hlavně pro svou nepřesnost vzhledem ke konečným výsledkům voleb, pro možnost zmanipulování výsledků voleb, pro možné negativní dopady na politickou soutěž i pro nedostatečnou ochranu soukromí občanů. Informace, které jsou z těchto průzkumů získány, by měly sloužit veřejnosti i politikům jako podklad pro závažná rozhodnutí a proto je diskuse nad tímto tématem potřebná a důležitá. (Krejčí et al., 2004)

2.4.1 Volební účast

Volby i nadále zůstávají svátkem demokracie. V určitých situacích mohou však být i projevem slabosti demokracie. V Česku je tento problém vidět na dramatickém poklesu v účasti na volbách. Otázkou totiž je, kdo má v demokracii v rukou moc, když ji lid nevykonává. Kdo vládne v demokracii, v níž se veřejnost zřiká práva na výběr svých reprezentantů. Z údajů o volební účasti v České Republice bezpochyby vyplývá, že je v naší zemi krize důvěry v demokracii jasně patrná. (Krejčí, 2006)

Nízká volební účast je častým tématem v českých médiích, avšak při srovnání s ostatními státy Evropy se nejeví jako výrazně odlišná. V posledních parlamentních volbách v České republice byla volební účast téměř 65% a je velice podobná jako v Maďarsku, Slovinsku či na Ukrajině. Výrazně vyšší volební účast než u nás vykazují např. v Německu, Rakousku či Lotyšsku. Naopak nižší volební účast než u nás byla např. na Slovensku, v Rumunsku, Bulharsku či Estonsku. Pod hranici 50% se dostala např. Litva či Polsko. Z výše uvedených informací lze odvodit, že kritériem volební účasti nemůžeme jasně stanovit kvalitu demokracie v dané zemi. Naopak důvody klesající a stoupající volební účasti jsou často různorodé a nelze je stanovit obecně. Volební účast je fakticky nevypočitatelná. Může dojít i k situaci, kdy předvolební průzkumy zjistí nízkou volební účast, která se právě v důsledku tohoto výsledku může zvednout díky mobilizaci občanů, kteří nechtějí tak nízkou volební účast připustit. Jediným spolehlivým vztahem mezi vyšší volební účastí a konečnými výsledky voleb je fakt, že vyšší volební účast poškozují strany s klasickou členskou základnou a disciplinovanými voliči. (Čaloud et al., 2006)

Hlavním úkolem voleb je ustavení politické reprezentace, ale mimo to mají také vypovídací charakter a mohou nám mnohé prozradit o politické kultuře v zemi, o míře zapojení občanů do politického systému nebo o charakteru dané politické obce. Někteří autoři dokonce považují volební účast za synonymum k termínu politické participace. Volební účast je definována jako průměrná intenzita účasti obyvatel ve volbách a je vyjádřena podílem voličů, kteří si vyzvedli úřední obálku ve vztahu ke všem občanům disponujícím volebním právem. Výše volební účasti se mění v čase, prostoru či v závislosti na typu voleb. Faktory ovlivňující její výši mohou být následující. Právní podmínky či administrativa potřebná pro vyřízení a získání možnosti volit, typ volebního systému, politický systém, typ stranického systému, četnost voleb, geografické a klimatické podmínky, sociálně demografické faktory apod. (Balík, 2009)

Názory některých autorů na význam volební účasti se výrazně odlišují. Jedni pokládají vysokou volební účast za stěžejní pro vyjádření loajality ke společnosti a jejímu politickému systému. Je pro ně také ukazatelem kvality demokracie v dané zemi. Nízká volební účast je považována za výraz apatie a slabé demokracii. Na tuto problematiku se však někteří autoři dívají z opačné perspektivy a usuzují, že nízká volební účast vyplývá z pocitu občanů, že politický systém funguje uspokojivě a jsou pro ně tedy přednější jiné činnosti, které považují za významnější. Naopak zvýšená volební účast potom značí krizi politického systému, která donutí občany k mobilizaci k politickému jednání. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

3 POLITICKÁ KULTURA V ČESKÉ REPUBLICE

Každý z nás si jistě pod pojmem politické kultury dokáže něco představit, dokáže ho svým způsobem definovat a hlavně je většina z nás schopna ohodnotit politickou kulturu v naší zemi, nebo v ostatních státech. Je však nutné zde uvést objektivnější pojetí tohoto pojmu a o to se budu v následujícím textu snažit. V podkapitolách se budu věnovat politickému marketingu, který spolu s volebními kampaněmi jednotlivých politických stran, ovlivňuje vnímání politické kultury ve společnosti. Dále se budu také zajímat o vztah mezi masmédií a politikou, protože tento vztah výrazně determinuje prostor pro prezentování politiků, politických stran a tedy i politickou kulturu v českém prostředí. Závěr této kapitoly věnuju kvalitě demokracie a tomu, jak vůbec jednotliví autoři pojem demokracie chápou a zda je v České republice demokracie jako taková dostatečně realizována, nebo zda nastává v tomto smyslu jistá politická krize.

Pojem politické kultury je často používán jak žurnalisty, politiky tak občany. Avšak pokud bychom se jich zeptali, co vlastně přesně pod tímto pojmem rozumí, většinou bychom se setkali s nejistotou či mlčením. Se stejnou nejednoznačností bychom se setkali, také když bychom hledali odpověď u specialistů, tedy politologů, sociologů nebo antropologů. Každý z nich by nám dokázal odpovědět, ale s největší pravděpodobností bychom se dočkali zcela různých odpovědí. Definice politické kultury musí být multidisciplinární a zohledňovat kromě politické vědy i východiska historie nebo už zmíněné antropologie a sociologie. Ve společenských vědách je v současné době termín kultury poměrně populární a proto je nutné sledovat jeho vývoj i v jiných vědních oborech a tento vývoj při definování pojmu politické kultury zohlednit. (Skovajsa, 2006)

G. A. Almond a S. Verba pojímají politickou kulturu jednak jako systém víry, symbolů, hodnot, které určují situaci, ve které se uskutečňuje politická činnost, jednak jako model, vzorec chování jednotlivců v politice. Východiskem pro klasifikaci politické kultury se pro ně stal vztah lidí k politickému systému, typ jejich orientace na systém. Z hlediska vztahu lidí k politickému systému rozlišili tři typy politické kultury – účastnickou, politickou kulturu podřízenosti a lokální politickou kulturu. (Prorok, Lisa, 1999, s. 113 - 114)

Politickou kulturou je v politologii myšlen soubor historicky vzniklých a ustálených principů politického myšlení a chování jednotlivců, sociálních skupin, ale i celých společností, které se uplatňují v jejich každodenním životě a zejména potom při řešení nových politických situací, úkolů a problémů. Subjekty společenského života zaujímají

jisté postoje, přístupy, způsoby myšlení, rozhodování a jednání vůči situacím, momentům, potřebám a úkolům svého politického systému a tento systém na ně poté reaguje a zaujímá také jisté stanovisko. Pod vlivem behaviorismu se politická kultura vysvětluje jako naučené chování nebo komplex vzorců chování nebo jako souhrn společenského dědictví hodnotových a motivačních preferencí v oblasti politického myšlení a jednání. Řada politologů zkoumala politickou kulturu ve vztahu k demokracii a poukazovali na vztah kultury mocenské elity a politické kultury. (Adamovská, Křížkovský, 2000)

Moderní pojetí chápe politickou kulturu jako specifický způsob organizace a rozvoje politické činnosti, jako rámec a zároveň prostředek realizace zájmů příslušné sociální skupiny při daných sociálně politických vztazích. (Prorok, Lisa, 1999, s. 114) Mezi součástí politické kultury můžeme zařadit city, emoce, hodnoty, normy, znalosti, stereotypy chování, vztahy, ideologie, programy, typy stranictví, formy mocenských a vlivových institucí a také výsledky politické činnosti. Pro klasifikaci politické kultury se používají různá hlediska. Může to být vztah k systému a typ aktivity uskutečňovaný v tomto systému. Další přístup používá klasifikaci podle způsobu řešení konfliktů a rozlišuje model konkurence, model proporcionalismu a model byrokratické hierarchie. Podobný způsob klasifikace využívá i další přístup, ale tento se specializuje na západní demokracie a rozlišuje demokratická sdružení, odstředivou a dostředivou demokracii. Dále můžeme použít i parametry vztahu k systému (podpora x odmítnutí), převládajícího typu myšlení (běžné x teoretické vědomí), typu subjektu (jedinec, třída, národ). Zpravidla lze také rozlišit politickou kulturu politicky vládnoucích vrstev, která je zakotvena ve státních institucích, a politickou kulturu, politicky nevládnoucích vrstev. (Prorok, Lisa, 1999)

V médiích můžeme často slyšet hodnotící stanoviska týkající se politické kultury v naší zemi, která mluví o nízké politické kultuře všech zúčastněných, tedy stran i jednotlivců. Česká politická kultura se podle mnohých také výrazně odlišuje od vyspělejších politických kultur v jiných zemích. Někteří dokonce tvrdí, že u nás nemáme žádnou politickou kulturu. Takovéto soudy jsou ovšem poněkud zkreslující a můžeme je brát vážně pouze v kontextu veřejného života či politické publicistiky. V sociálních vědách bychom však neměli tento termín používat jako hodnotící. Rozdíly mezi jednotlivými politickými kulturami sice existují, ale nejsou založeny na srovnávání, která politická kultura má vyšší či nižší úroveň. Politická kultura samozřejmě zahrnuje i rysy společenského života, které s politickou i širší morálkou souvisí, ale úkol hodnotit tyto jevy přísluší politické etice. Podle zahrnutí hodnotících prvků lze rozdělit způsoby použití tohoto termínu na publicistické, moralizující a společenskovědní. (Skovajsa, 2006)

Vzhledem k tomu, že s politickou kulturou souvisí pojem politické morálky, jak je uvedeno výše, proto ho krátce vysvětlím. Politická morálka je vnímána jako společenské vědomí, které ovlivňuje a usměrňuje politické myšlení a chování lidí, skupina či institucí ve všech oblastech společenského života. Politická morálka se liší od jiných forem usměrňování politického myšlení a chování (např. právo, národní tradice) způsobem vzniku, zdůvodňováním a prosazováním svých požadavků. Politické morální požadavky se vyjadřují formou hodnocení a norem, byly obecně přijaty a jsou podporovány silou zvyku, obyčeje nebo veřejným míněním, staly se neosobními a všeobecně závaznými. Kategorie politické morálky zahrnují politickou morálnost, ale naopak i politickou nemorálnost, kdy obě jsou výsledkem rozhodnutí vůči morálnímu příkazu. (Adamovská, Křížkovský, 2000)

Rozdíly mezi politickými kulturami v jednotlivých zemích jsou zapříčiněny specifiky historického vývoje a také další řadou faktorů. Jedním z významných faktorů je geopolitická situace a její vlivy, tedy např. poloha a velikost území, počet obyvatel či tvar terénu. Dalším faktorem je náboženství, které se promítá do politické kultury přes hodnoty a morální standardy, které jsou v náboženství dány a tyto se samozřejmě promítají do každodenního života věřících, tedy i do jejich politického života. Převládající ekonomická aktivita v dané zemi má také vliv na politickou kulturu, kterou můžeme rozdělit z tohoto hlediska na kulturu agrární a industriální. Sociální struktura a její proměny hraje také důležitou roli. Abychom mohli hovořit o znacích politické kultury v určité zemi, měly by se tyto vyskytovat u většiny členů daného národa. Sociální struktura je dynamickým faktorem a změny, které v ní probíhají např. díky technologickým inovacím, mohou mít vliv na změnu hodnotových paradigmat a tak i na změnu v chování národa. Případné změny ovšem musí vést k naplnění národních zájmů a potřeb, musí být výhodnější než ty předchozí a dochází k nim většinou s nástupem nové generace. (Prorok, Lisa, 1999)

3.1 Politický marketing

Politický marketing je poměrně novým pojmem používaným v souvislosti s politickými stranami a jejich volebními kampaněmi. Jde ovšem o velice zajímavý fenomén, jehož význam bude mít nejspíš vzestupnou tendenci, a proto bych se jím chtěla krátce zabývat.

Ve sféře politiky dochází k významným změnám a i subjekty politické soutěže jsou dnes nuceny chovat se tržně. Tyto změny jsou zapříčiněny za prvé pádem komunistického režimu, ve kterém neexistovala volná politická soutěž. Za druhé globalizace a změny v přístupu k informacím, dnes hlavně díky internetu, které nutí politické strany přímo

apelovat na všechny voličské skupiny. Třetím faktorem je rozvoj telekomunikačních a informačních technologií, díky kterým je možnost ihned informovat o politických událostech a posledním faktorem je stále větší nedůvěřivost občanů vůči politickým stranám a jejich kandidátům a čím dál více promyšlené rozhodování při výběru z politické nabídky. Výše uvedené faktory znamenají pro politické subjekty, že musí neustále zlepšovat své kampaně a při tvorbě své politické nabídky využívat také zásad marketingu. Použití marketingových strategií v politické sféře je velice zajímavou problematikou. (Jablonski et al., 2006)

Politický trh v České republice lze popsat jako malý a polo uzavřený se stabilním stranicko-politickým systémem. Volební systém, který je nastavený v naší zemi, ovlivňuje podobu politického trhu, což v praxi znamená, že je velice obtížné na něm prosadit novou politickou nabídku. Jedním z důležitých momentů úspěchu ve volební soutěži je najít jasnou pozici na politickém trhu a zvolit správnou image strany. Podmínky volební kampaně jsou stanoveny zákonem a je například zakázáno využívat placenou televizní reklamu v komerčních stanicích, omezeny jsou také způsoby získávání financí a sponzorů politických stran. V českých kampaních jsou také velice málo využíváni dobrovolníci. (Čaloud et al., 2006)

Marketingové techniky, které současné politické strany využívají, jim umožňují vést svoji volební kampaň na profesionální úrovni. Stejně jako u hospodářských jednotek, mohou týmy vytvářející strategie a management pro politické subjekty ovlivňovat velké skupiny lidí, v našem případě občanů. Ti si vybírají z předložené nabídky na základě informací, kterými disponují a podle vlastních zájmů. V minulosti byly jisté snahy aplikovat stejné marketingové techniky, jaké jsou používány ekonomickými jednotkami na činnost subjektů politické soutěže, to znamená, že např. potraviny byly propagovány stejným způsobem jako politické strany. Ovšem takováto přímá aplikace marketingových pravidel a technik do politické soutěže se nakonec ukázala jako nevyhovující. Vzhledem k tomu, že politický trh je odlišný a nabízí jinou podobu produktu než ostatní trhy, musí používat takové techniky, které umožní prosazení politických hodnot, které dané politické strany reprezentují a zároveň umožní vytvořit vhodnou nabídku vyhovující potřebám občanů. Hlavní rozdíl mezi ekonomickými jednotkami a politickými stranami je v organizovanosti. Podniky vykonávají stálou činnost, zatímco volební štáby vznikají pouze za účelem organizace a realizace kampaně a k tomuto využívají kromě stálých zaměstnanců i dobrovolníky. (Wiszniewski In Jablonski et al., 2006)

Volební marketing je soubor činností, jejichž cílem je vymezení a propagování konkrétní volební nabídky v podmínkách stálé konkurence. Cílem této činnosti je ovlivnit volební chování voličů, poskytnout jim vhodné informace, popřípadě je utvrdit v jejich pozitivním názoru, přesvědčit je, aby dali hlas propagované straně a naopak ovlivňovat voličstvo konkurence, aby svůj názor změnilo. Výchozím produktem volebního marketingu je zejména konkrétní kandidát (méně potom celá politická strana) a jeho osobnost, vzhled, prezentace a program. Na volebním marketingu se podílí velké množství specialistů – psychologů, sociologů, politologů, logistiků, programových poradců, specialistů na vzhled, prezentaci v médiích, rétoriku atd. Volební marketing využívá marketingových metod pro lepší poznání volebního trhu a poté se snaží účinně prezentovat kandidáta, produkt či ideu potenciálnímu voliči. Volební marketing proniká na volební trh prostřednictvím masmédií. Využívá volební reklamu, pomocí které nejenom informuje o politické nabídce, ale snaží se také vyzdvihnout pozitiva a potlačit případné negativa. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

3.1.1 Volební kampaň

Volební kampaně jsou významnou součástí volebního procesu, jsou stěžejní činností, kterou realizují politické strany pro dosažení co nejlepších výsledků voleb a jsou také významným faktorem, který ovlivňuje voliče v jejich výběru. Nyní se tedy pokusím pro lepší porozumění dané problematice, definovat volební kampaně, jejich cíle a jejich klasifikaci.

Volební kampaň lze v nejširším slova smyslu chápat jako fázi volebního procesu, zahájenou oficiálním vyhlášením voleb a ukončenou přesně stanoveným termínem předcházejícímu samotnému hlasování. Je to proces, v rámci něhož se politické subjekty snaží o maximalizaci svého volebního zisku, neboli usiluje o získání co největšího počtu hlasů. (Cabada, Kubát, et al., 2007, s. 294)

Cíle volebních kampaní jsou následující. Za prvé jde o to, informovat voliče, o kandidátech, o cílech dané politické strany, o jejím programu, prioritách a slibech. Volební kampaně samozřejmě představují pouze jeden ze zdrojů informací a voliči mají možnost rozhodnout se i podle jiných hledisek. Za druhé je jasným cílem každé politické strany přesvědčit voliče, aby hlasoval právě pro ni. Dále jde o posílení stávající podpory strany a o mobilizaci voličské základny, aby k volbám přišla. (Novotný, 2009)

Třídění volebních kampaní podle jejich orientace uvádí tři typy kampaní, kterými jsou stranicky orientované kampaně, kampaně orientované na kandidáta a kampaně orientované na voliče. Stranicky orientované kampaně jsou silně regulované stranickým aparátem a prováděné politickými stranami téměř samostatně. Takováto kampaň využívá tištěných materiálů, rozhovory s voliči, veřejná shromáždění, organizování společenských akcí a používá plakátů a tištěné reklamy. Chybí propracovanost a koordinace na celostátní či celo regionální úrovni. Kampaně orientované na kandidáta jsou spojeny s vyšší mírou personalizace politiky a zdůraznění role stranických lídrů. Důležitou roli zde hrají marketingoví experti a činnost strany je více centralizovaná. Kampaně orientované na voliče se soustřeďují na prezentaci politického programu nebo kandidáta, ke které využívají poznatků z analýz voličských skupin a jejich předpokládaných potřeb. Využívají moderní techniky jako počítačové databáze, internetové výzkumy, webové stránky, elektronickou poštu a trvalé propojení všech složek strany, které se na přípravě kampaně podílejí. Stranická činnost je decentralizovaná, ale nechybí jí propojenost. (Wiszniowski, In Jablonski et al., 2006)

Hlavní pole působnosti dnes mají politické strany v televizi a v jiných médiích. Přístup k voliči pouze přes média je však poněkud pasivní a voliči značně vzdálený. Politické strany v současnosti usilují o co nejlepší mediální obraz, vedle toho se ale stále snaží o přímý kontakt s voliči, např. na předvolebních mítincích. Politici dnes mají nelehký úkol, vzbudit v českých občanech zájem o politiku, který neustále klesá. (Novotný, 2009)

3.2 Masmédia a politika

Masmédia a média mají obecně velký význam pro celou současnou společnost, ale i pro každého jednotlivého člena zvlášť. Masmédia ovlivňují naše postoje, hodnoty, vnímání a chápání světa kolem nás a to často takovým způsobem, že si to ani neuvědomujeme. Proto je jasné, že ovlivňují i náš pohled na politickou situaci a na naše politické reprezentanty. Je však otázkou, nakolik je tento pohled zcela objektivní a zda jsou informace získané pouze z masmédií dostatečné. V následujícím textu se budu snažit vymezit roli masmédií pro politiku a to, v čem jsou prospěšné a v čem mohou naopak škodit politické kultuře.

Masmédia dnes hrají významnou roli při politické socializaci člověka a dalo by se říci, že tomuto procesu také napomáhají. Je nepochybné, že jak papírová tak i elektronická média dnes výrazně napomáhají k větší vzdělanosti a informovanosti jednotlivců. Masmédia svým plošným dosahem také umožňují fungování moderního politického procesu.

Samozřejmě lze na celou problematiku pohlížet kritičtěji a potom bychom mohli říci, že masmédia dnes umožňují manipulaci veřejností ve prospěch jistých politických subjektů nebo zájmů. K této manipulaci tedy slouží převážně masové sdělovací prostředky, které ovšem mohou svou roli obrátit a stát se naopak strážci etických a právních norem. (Krejčí, 2004)

Masmédia jsou velice důležité v oblasti zprostředkování, utváření a ovlivnění politiky a veřejného mínění. Plní roli veřejné kritiky i kontroly vůči vládnoucímu establishmentu. Může se ale stát, že tuto funkci média neplní s dostatečným odstupem a potom se stanou buď přehnaně kritickými, nebo naopak příliš shovívavými. V demokratických systémech je také stále aktuální otázka způsobu kritiky politického protivníka, která v podstatě odpovídá politické kultuře v dané společnosti a v daném médiu. Na druhé straně je právo na svobodné šíření a získávání informací zakotveno v ústavě a jakékoli snahy o jeho omezování, byť s dobrým úmyslem, by potom byly protiústavní. Stanovit a rozeznat hranice toho, co je ještě přípustné v médiích zveřejnit a co už ne, je tedy velice obtížný úkol. (Adamovská, Křížkovský, 2000)

Po skončení období informačního monopolu v komunistickém režimu, kdy byly média zneužívány vládnoucí skupinou, se u nás rozvinula skutečná pluralita médií, která přispívá k demokratické politické kultuře, protože občané mají možnost vytvořit si vlastní názor. Pluralita názorů v masmédiích vychází z existence jak veřejnoprávních, tak i soukromých televizních a rozhlasových stanic. Žádná politická strana zatím není upřednostňována u některé z televizních nebo rozhlasových stanic, ale zároveň nejsou známy jejich vlastnické poměry. Podle nyní platného zákona mají kandidující politické strany a koalice v době volební kampaně do Poslanecké sněmovny vyhrazeno čtrnáct hodin bezplatného vysílacího času v České televizi a stejně v Českém rozhlase. Tento čas se rozdělí rovným dílem. Jde tedy vidět, že se právní rámec pro fungování masmédií v politickém procesu stále zdokonaluje a stabilizuje se i mediální trh. (Vodička, Cabada, 2003)

Základní teze politické psychologie spojené s masmédií jsou tyto. Masmédia definují v postmoderní době veřejnou pravdu a přetváří či dotváří hodnotovou orientaci jedince, kterou získal od rodičů, přátel či ve škole. Masmédia jsou trhem s politickou informací, ale pouze malé množství informací se k nám dostane přímo na základě konkrétního vjemu, častěji se informace pouze tlumočí, komentují, přebírají, anebo přetvářejí. Někdy tak činí novináři nezáměrně jindy záměrně, kvůli nedostupnosti zdrojů či nepochopení povahy problému. Politické motivy, ale nehrají při takovémto chování výraznou roli, existují

důležitější motivy jako např. organizační rutina či vnitřní mocenský boj. Televize se řídí duchem masového diváka a politiku tak vytěsnila spíše do zpráv a jednou týdně do debaty politiků, která ovšem většinou není vedena na odborné úrovni, aby nebyla pro diváka příliš nudná a motivem pro zařazení do programu není hledání pravdy, ale spíše sledovanost. Dalo by se tedy říci, že televize se výrazně podílí na formování masového občana s minimem politických znalostí a informací a bez osobní angažovanosti. (Krejčí, 2004)

Výzkum politických a sociálních možností a důsledků rozvoje internetu se v současné době dostává do popředí zájmu. Mnoho studií oceňuje potenciál internetu, kterého by mohlo být využito ve prospěch demokracie, politické komunikace nebo principů kritické veřejnosti. S internetem souvisí fenomén virtuálního společenství, tedy osob se stejnými zájmy, který sebou přináší řadu otázek o jejich vztahu k politické realitě. Například, zda budou nabízet více prostoru pro debatu, nebo budou naopak podporovat vzájemné odcizení a individualizaci zájmů každého občana. Negativním důsledkem rozvoje internetu může být rozvoj nových forem dozoru ze strany politického trhu a institucí v něm. Dále také komplikovaná ochrana osobních informací, výrazná komercializace a s ní spojená bagatelizace politických témat v zájmu zábavy a komerce. Můžeme tedy konstatovat, že internet má výrazný demokratizační potenciál, ale do budoucna bude velice obtížně ho rozvinout. (Müller, 2008)

3.3 Kvalita demokracie v České republice

Nejprve se v této kapitole pokusím o vymezení pojmu demokracie v obecné rovině, poté se budu věnovat demokracii, tak jak ji vnímáme v českém prostředí a dále bych se krátce zamyslela nad tím, zda v České republice demokracie funguje nebo zda u nás nastává krize demokracie, a to samozřejmě z pohledu více autorů, protože tato problematika není zcela jasná a odvíjí se vždy od konkrétního autora a jeho vidění naší společnosti.

V tom nejobecnějším slova smyslu je demokracie chápána jako vláda lidu. Tento termín pochází z antického Řecka, kde bychom mohli o taková vládě mluvit, ale pouze v některých státech a i tam pouze do určité míry. Dále může být demokracie chápána ze dvou různých pohledů. Buď jako komplexní politický řád, jedna z forem vlády, nebo jako názor člověka na život a na svět. První výše uvedené chápání demokracie jako politického systému, bývá mnohými autory kritizováno, protože pro zabezpečení demokracie nepostačí pouze aplikovat demokratické prvky do právního řádu v zemi, ale je potřeba, aby si občané zvnitřnili jisté demokratické postoje a názory a aby tedy demokracie mohla takto

dlouhodobě fungovat. (David, 2002)

Teorií demokracie existuje celá řada a je to dáno i skutečností, že existuje velké množství názorů na povahu politického života jeho hodnoty. Demokracie může být dále chápána jako představa o jistém reálném fungování demokratických společností, ale také jako jistý ideál, ke kterému se společnosti při demokratizaci přibližují. Lze tedy rozlišit tyto typy teorií demokracie. Normativní teorie, které se zabývají právě ideálem demokracie, podmínkami pro demokratické společnosti. Empirické teorie naopak zkoumají reálné podoby demokracie, které skutečně ve společnostech existují a porovnávají je. Funkční teorie demokracie potom stojí někde uprostřed a zabývají se možností aplikace demokratických ideálů v praxi. (Cabada, Kubát, et al., 2007)

Definice vlády lidu může být podle některých autorů zavádějící, příznačnější by bylo označit demokracii jako vládu většiny lidu. Nejasné představy o demokracii se objevují zejména v postkomunistických zemích střední a východní Evropy, kde si občané od demokracie slibují více než je reálné a poté jsou skutečným vývojem zklamáni a často důvěru v demokracii ztrácejí. Docházejí potom ke zjištění, že přímá rozhodnutí vlastně nepocházejí od skutečné absolutní většiny, jak očekávali. Nejpřesnější označení demokracie ve většině zemí, pokud v zemi nefunguje participační demokracie, by potom znělo - vláda se souhlasem lidu. (Novotný, 2009)

Kritéria demokratického procesu, které zaručí, aby měli všichni členové společnosti rovný přístup k rozhodování, jsou následující. Účinná participace tedy účinná účast, kdy by všichni členové měli mít možnost sdělit ostatním svá stanoviska k problematice, o které se rozhoduje. Volební rovnost znamená, že každý člen společnosti musí mít rovnou a efektivní možnost rozhodnout se a podle tohoto rozhodnutí volit, a hlasy musejí mít stejnou váhu. Musí také existovat kontrola nad tématy nastolenými k projednávání, jejich pořadím a způsobem projednávání. Zapojení a participace všech dospělých je posledním kritériem. (Dahl, 2001)

Demokracii dnes chápeme jako naplňování idejí svobody, spravedlnosti, rovnosti, k realizaci základních lidských práv a svobod při vládě většiny při současném respektování práv menšin. V reálné demokracii je tedy státní moc odvozena od suverenity státu, je výsledkem činnosti všech lidí. Probíhají pravidelné svobodné volby na základě rovného přímého a všeobecného hlasovacího práva. Cílem státní moci je služba všem občanům. Pro všechny příslušníky státu existuje formální rovnost před zákonem. Vztah mezi státem s

občanem je stanoven pomocí práva a zákonů. Moc je rozdělena na výkonnou, zákonodárnou a soudní. Politický systém zajišťuje svobodnou činnost a soutěž politických stran. Existuje právo na svobodné vlastnictví, svobodné podnikání. Stát zajišťuje sociální spravedlnost a funguje občanská společnost. (Novotný, 2009)

Václav Havel vyjádřil v návaznosti na ideový odkaz T. G. Masaryka a E. Beneše nutnost sepětí demokracie, občanské kultury a morálky v naší společnosti. Demokracii charakterizoval jako formu vlády založenou na oddělení moci zákonodárné, výkonné a soudní, na svobodné soutěži různých politických sil, vládě práva a principu občanské rovnosti. Dále ji chápe i jako určitý postoj ke světu, typ lidské kultury rostoucí z obecně sdíleného mravního řádu, duchovní stránku veřejného života a lidského soužití, specifický druh odpovědnosti a jako nikdy nekončící lidský úkol, trvalou výzvu lidskému duchu a svědomí. Míra v jaké slouží demokratický systém člověku, ale i celé společnosti je podle Havla odvozena od hloubky zakořenění demokracie, jako mravního a duchovního postoje, v dané společnosti. K podstatě demokracie podle Havla patří takové hodnoty jako úcta k druhému, poctivost, dobré vychování, solidarita, respekt, pokora apod. (Adamovská, Křížkovský, 2000)

V politologii existuje názor, že o demokracii lze hovořit v plném slova smyslu až pokud dojde k alternaci vládních stran u moci. Pravidelná směna moci, ve smyslu obměny vládnoucí elity jako celku je brána jako podmínka současné standardní demokracie. V této souvislosti je podivuhodná stabilita a návaznost výkonné složky v letech 1992-1997, původní koaliční strany pravého středu totiž měli i v dalším volebním období prakticky permanentní většinu mandátů v poslanecké sněmovně. Nezavršená demokracie se projevila v ČR také po uzavření kartelové smlouvy mezi dvěma dominantními stranami (tzv. opoziční smlouva), kterou došlo k dohodě o rozdělení moci v současnosti i budoucnosti. Politikou v České republice budou i nadále zklamáni ti, kteří do ní projektují své ideologické vize a očekávají od víceméně sobecky zaměřených stran, že budou naplňovat veřejné zájmy. Jen dostatečná liberalizace politického trhu může vést k fungování systému brzd a protivah, který je předpokladem efektivního vládnutí. (Klíma, 2001)

Demokracie není samozřejmostí a tento fakt vnímají i někteří studenti, kteří přispěli svými eseji k výročí dvaceti let svobody v České republice. Uvedu zde některé jejich názory, které jsou podle mě podnětným příspěvkem do diskuze o demokracii v naší zemi, a které charakterizují jejich vnímání demokracie v současné české společnosti.

Svoboda je synonymem odpovědnosti. Podstatou lidské svobody je ochota převzít zodpovědnost za svůj osud. Proto bylo vystřízlivění z euforie po sametové revoluci pro mnohé bolestivé. Staré a zažitě koncepty myšlení a jednání byly konfrontovány s novou realitou a mnozí se lekli své nově nabyté svobody. Nový řád požadoval participaci občanů na správě věcí veřejných, na což však lidé nebyli z dřívějšíka zvyklí. Pro mnohé tato změna znamenala komplikace a pocit spoluodpovědnosti může být příčinou nezájmu o veřejnou sféru života. Stav demokracie, ve které žijeme je odrazem nás samých a našeho odhodlání zapojit se aktivněji do správy naší země. (Bartošek, 2009 In Belko, Mrklas, 2009)

Položme si otázku, zda jsme v současné době skutečně svobodní, zda současná demokracie není jen demokracií na oko? Je pravdou, že naše politická reprezentace může působit na některé občany poněkud zkorumpovaně a nefunkčně, ale pořád máme možnost ovlivnit své vize do budoucna prostřednictvím voleb. Každý režim má a vždycky bude mít své chyby a lidé nikdy nebudou zcela spokojeni, protože nespokojenost je v naší společnosti silně zakořeněna, avšak měli bychom se snažit hodnotit i pozitiva současného režimu, ne pouze jeho negativa. (Foltýnková In Belko, Mrklas, 2009)

Sametová revoluce před dvaceti lety znamenala pro většinu obyvatel České republiky otevření neuvěřitelných obzorů, které do té doby patřily do říše snů a také ukotvení hodnoty svobody v zákonech. Ale zákony jsou pouze základním stavebním kamenem demokracie. Cesta k pravé svobodě vede přes schopnost kritického myšlení, neustálé vzdělávání a kritický pohled na skutečnost. (Navrátilová In Belko, Mrklas, 2009)

Závěrem uvedu dva zcela odlišné pohledy na to, zda je česká politika v krizi či ne. Co je však zřejmé, je to, že tato otázka je velice subjektivní a nelze tedy jasně stanovit odpověď, zda ano, či ne.

O krizi české politiky lze dnes hovořit plným právem. Politická elita se stále více uzavírá a stále stejní lidé usilují, v různých politických seskupeních o udržení moci. Na úrovni politických stran se tyto tendence projevují vznikem různých koalic, kdy rozdílnost a třeba i neslučitelnost politického programu není překážkou. Takto se jeví současná politika z pohledu řadového občana, kterému se může zdát, že začíná znovu fungovat bariéra, mezi těmi co jsou dole a těmi, kteří jsou nahoře. Výsledkem je nízká účast ve volbách a odpor k politice. Krize je u nás o tolik závažnější, že ochromuje schopnost politiků tvořit a usilovat o pozitivní politické vize a objevuje se ideová bezmocnost. (Kelller in Zbořil et al., 2002)

Jsou krize a krize, nejde jenom o nadužívání tohoto termínu v běžné řeči i v politice, ale i o

tendenci drammatizovat to co kolem sebe vidíme a zažíváme, jde také o šíři, hloubku a úhel pohledu na danou situaci. A tak můžeme slyšet i poznámky o krizi demokracie. Krize je v podstatě momentem, kdy by mělo být rozhodnuto o řešení nějaké situace. Celkový dojem z naší společnosti není jen výrazem celospolečenských nálad, ale projektují se do něj i naše osobní zklamání z neuskutečněných představ, které jsme si vytvořili. Realistický pohled na dnešek odhaluje, že naše společnost sice není tak daleko, jak mohla být, ale jsme přece jen dále, než připouštějí někteří věční skeptici. Pokud se na vývoj v naší zemi podíváme v mezinárodních souvislostech, nezbyvá než konstatovat, že jsme za pouhých dvacet let zaznamenali obrovský posun, který lze hodnotit jako úspěšný. Naše vnitřní politická scéna však není podle většiny obyvatel kladně hodnocena. Jednou z příčin může být i narychlo přijatá ústava po rozdělení Československa v roce 1991. (Jeřáb In Zbořil et al., 2002)

4 VYSOKOŠKOLŠTÍ STUDENTI V ČESKÉ REPUBLICE

Ve většině zemí je ve vzdělávacím systému obsažena také část označovaná jako vysokoškolské vzdělání. V současnosti je pro tuto část vzdělávacího systému používáno označení terciální, vedle primárního, tedy základního a sekundárního, tedy středního školství. Ve většině vyspělých zemí existuje snaha zvyšovat počty vysokoškolsky vzdělaných studentů. V české republice tomu není jinak, avšak u nás je počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel neustále asi o polovinu menší, než ve vyspělých západních zemích. Tato situace je způsobena i obdobím komunismu, kdy nebylo v zájmu tehdejšího státu, zvyšovat počty vysokoškoláků. Po pádu režimu se český stát tuto situaci snaží řešit, především podporou vzniku nových vysokých škol, fakult či oborů a změnami, které vedou k navýšení počtu studentů studujících na vysokých školách.

Vysoké školy v České republice v roce 2009

- Celkem je v ČR 68 vysokých škol s 344 180 studenty.
- Na vysokých školách působí 16 252 akademických pracovníků.
- Z celkového počtu vysokých škol jsou: 26 veřejné vysoké školy s 303 731 studenty, 42 soukromé vysoké školy s 40 939 studenty, 1 Policejní akademie s 2 695 studenty, 1 Univerzita obrany s 1 310 studenty.
- Z celkového počtu studentů vysokých škol studuje: v prezenčním studiu 250 269 studentů (72%) a v distančním a kombinovaném studiu 97 283 (28%)
- Z celkového počtu vysokých škol je 185 948 žen (54%) a 27 561 s cizím státním občanstvím (8%). (Průcha, 2009)

Motivace studentů pro vstup na vysokou školu jsou velice různorodé. Faktory, které ovlivňují mladé lidi, kteří se rozhodnou pokračovat ve vzdělávání na terciálním stupni je celá řada a nyní uvedu ty nejvýznamnější z nich. Získání možnosti dobře placeného zaměstnání a dobré profesní kariéry uvedlo nejvíce respondentů. Další v pořadí je získání vysokoškolského titulu a dobrého postavení ve společnosti. Následuje rozvíjení vzdělanosti, schopností či znalostí a oddálení praxe a studentský život. Předposledním faktorem je prohloubení zájmu o konkrétní obor a pokračování v rodinné tradici je

respondenty bráno spíše jako doplňkový motivační faktor. Přibližně čtvrtina studentů volí stejný či příbuzný obor jako jejich rodiče, přičemž studenti lékařských, zdravotnických a právnických oborů následují své rodiče výrazně častěji. Velká většina studentů (přes 80%) využila možnosti podat si přihlášku na více fakult a zvýšit tak pravděpodobnost přijetí. (Menclová, Baštová, Kronrádová, 2003)

Co by vůbec mělo být zařazeno do vysokoškolského vzdělání je velice složitá otázka a odpověď na ni není zcela jednoznačná. Můžeme říci, že vysokoškolské instituce by měly poskytovat vzdělání na určité úrovni. Vysokoškolské vzdělání je taky určitým způsobem akreditováno a diplomy jsou potvrzovány a také uznávány státem. Vysokoškolské vzdělání představuje v českém vzdělávacím systému nejvyšší pásmo vzdělání. To znamená, že už na něj nenavazuje žádná formální vzdělávací struktura. Stále větší pozornost je sice věnována celoživotnímu vzdělávání, přesto je vysokoškolská fáze poslední formální fází vzdělávání. (Urbánek, 2007)

České vysoké školství prošlo od roku 1989 základními změnami. Vysoké školy se stali samosprávnými orgány a tím se snížila jejich závislost na státu, vyučující se těší akademické svobodě a změnil se také systém financování, který znamená pro vysoké školy větší autonomii v této oblasti. V českém vysokoškolském systému se podařilo prosadit rozdělení studia na bakalářskou a magisterskou úroveň, na které navazuje nově vzniklé doktorské studium. Vznikla také celá řada soukromých či vyšších odborných škol. Největší změnou je však nárůst počtu studentů, který je i dnes ústředním tématem debat o českém vysokém školství. Poptávka po vysokoškolském vzdělání však stále není uspokojena. Vyučující na vysokých školách si často stěžují na nadměrné nároky, které jsou na ně kladeny a které souvisí právě s vysokým počtem studentů a z pohledu státu jsou tu rostoucí výdaje na tuto oblast školství. Vše dohromady to znamená větší zájem o fungování a výsledky vysokých škol v ČR z pohledu státu. (Prudký, Pabian, Šima, 2010)

V zemích OECD má terciální vzdělání v průměru 21% obyvatel ve věku 45-54 let a 28% mladé populace ve věku 25-34 let, někde však již přesahuje 50%. V České republice je to jen 12% a to pro mladou i střední generaci. Podíl absolventů vysoké školy z celkové populace ve věku, ve kterém se většinou vysoká škola ukončuje, je jeden z nejmenších ve vyspělých zemích. Příčinou je nízký počet přijatých a vysoký počet těch, kteří studium nedokončí. (Potůček et al., 2005)

Rozmístění obyvatelstva podle stupně vzdělání těsně souvisí s ekonomickým charakterem okresů. Vyšší závislost, resp. rozdíly jsou patrné u vysokoškolsky vzdělané populace, kde

zejména terciální sféra vyžaduje vyšší zastoupení osob s nejvyšším vzděláním. Střední vzdělání se dnes předpokládá u většiny profesí a ve všech odvětvích. Nižší zastoupení je tedy pouze tam, kde je stále ještě vyšší požadavek na manuální práci. Okresy s nejvyšším a nejnižším počtem vysokoškolsky vzdělaných na 100 obyvatel ve věku 25 let a více (Srb, 2004, s. 126 – 127):

Nejvyšší hodnoty		Nejnižší hodnoty	
1970	1991	1970	1991
Hl. m. Praha 10,8	Hl. m. Praha 19,1	Beroun 2,2	Rakovník 5,3
Brno – město 10,2	Brno – město 18,1	Pelhřimov 2,2	Svitavy 5,3
Plzeň – město 6,6	Plzeň – město 12,6	Strakonice 2,2	Domažlice 5,3
Ostrava – město 5,5	Hradec Králové 10,8	Benešov 2,2	Břeclav 5,2
Olomouc 5	Ostrava – město 10,6	Chrudim 2,1	Teplice 4,8
Hradec Králové 4,7	České Budějovice 10,2	Domažlice 2,1	Chomutov 4,7
Pardubice 4,6	Olomouc 10,1	Rakovník 2	Plzeň – jih 4,6
Ústí nad Labem 4,2	Pardubice 9,1	Břeclav 2	Děčín 4,4
České Budějovice 4	Tábor 8,4	Plzeň – sever 1,8	Plzeň – sever 4,4
Karlovy Vary 4	Liberec 8,4	Plzeň – jih 1,6	Sokolov 4,4

Tabulka 5: Okresy s nejvyšším a nejnižším počtem vysokoškolsky vzdělaných

4.1 Osobnost vysokoškolského studenta

Vysokoškoláci jsou specifickou společenskou skupinou. Jsou věkově ohraničení, naprostá většina z nich patří do jedné věkové kategorie. Člověk začíná studovat na vysoké škole zpravidla kolem dvacátého roku svého života. Studentské období je již dnes chápáno jako fáze životního cyklu člověka. (Říčan, 2004)

Vysokoškolský věk z pohledu psychologie začíná v době adolescence (ta trvá přibližně od 15 do 20 let) a končí v době mladé dospělosti (ta trvá přibližně od 20 do 30 let). Nejprve tedy budu krátce charakterizovat období adolescence a poté období mladší dospělosti, abychom si mohli vytvořit lepší představu o osobnosti vysokoškolského studenta.

Adolescence je klidnějším obdobím než puberta, není však obdobím bezproblémovým. Zahrnuje dva důležité mezníky sociálního vývoje, kdy mladiství končí povinnou školní docházku a v druhé polovině adolescence potom může být mladiství buď vyučeny, nebo může odmaturovat na střední škole či gymnáziu, může také vstoupit do zaměstnání nebo jít studovat na vysokou školu. Senzomotorické i intelektové předpoklady jsou v adolescenci již na velice dobré úrovni a to umožňuje mladistvému podávat velice dobré výsledky ve škole obecně či v některých konkrétních učebních předmětech. Mnoho adolescentů však

svých možností plně nevyužívá, což může být dáno podceňováním školního vzdělávání, nedostatkem vytrvalosti v plnění povinností apod. na druhou stranu, pokud mají dostatečnou motivaci, dokážou vyvinout značné úsilí. (Čáp, Mareš, 2001)

Rodina i širší společnost očekává od mladého dospělého, že bude mít stálé zaměstnání, že nalezne svého životního partnera, založí rodinu a bude ekonomicky zajištěný. Předpokládá se, že již došlo ke zvládnutí počátečního hledání a kolísání ve volbě mezi různými profesemi. Odchytky od tohoto ideálu jsou však časté. Obzvláště v době, kdy narůstá počet vysokoškolských studentů a ti nezdědka studují do poloviny mladší dospělosti, o které zde hovoříme, a potom nabírají jakési zpoždění v plnění všech úkolů, které se od nich očekávají. (Čáp, Mareš, 2001)

V období mladé dospělosti končí společností tolerované období přípravy a experimentování v profesní oblasti. Mladý člověk přijímá jistou profesní roli, která má již trvalejší charakter. Profesní role se tak stává aktuální realitou a nelze ji dále odkládat. V této době je položen základ profesní kariéry, která sice může být později ještě modifikována, ale ne již zcela změněna. V době mladé dospělosti se rozvíjí inteligence, než schopnost abstraktně uvažovat. V této době se významně rozvíjí praktická inteligence, která umožňuje řešit nové problémy a úkoly každodenního života a souvisí se specifickou zkušeností, poznáváním a adaptací na různé situace. Ke kognitivnímu rozvoji může výrazně přispět také vhodná volba studia, která umožní rozvinout zatím skryté předpoklady, nebo naopak špatně zvolený obor a studijní selhání může vést ke zhoršení sebehodnocení a úbytku sebejistoty. (Vágnerová, 2007)

Sociálně-ekonomické podmínky studia jsou také významným faktorem pro studenty na vysokých školách. U tří čtvrtin studentů náklady na studium nepředstavují pro rodinu vážnější problémy. Tento údaj je ovšem značně odlišný v závislosti na rodinném zázemí studentů. Hlavním zdrojem příjmu studentů jsou příspěvky od rodičů, pravidelné přivýdělky a sociální podpora od státu. (Menclová, Baštová, Kronrádová, 2003)

Hodnocení podmínek studia na vysokých školách v ČR je z pohledu studentů takovéto: Zkoumaní studenti hodnotí podmínky studia na vysokých školách v České republice víceméně kladně. Převažuje u nich celková spokojenost. Výrazná nespokojenost se objevila jen okrajově. Ke spokojenosti se studiem výrazně přispívá dobrá lokalizace místa výuky, dostatečný prostor pro výuku, vlídný přístup pracovníků studijního oddělení a ochota poradit. Studenti také oceňují kvalitní a zajímavé přednášky. Výrazně negativně však hodnotí úroveň jazykové vzdělanosti téměř na všech fakultách. Vysokoškolské učitele

dotazování hodnotí vesměs velmi kladně, kdy oceňují zejména dobré osobní vztahy, odborné a vědecké znalosti a zkušenosti a připravenost na přednášky. Informační zázemí na fakultách je podle studentů dobré. (Menclová, Baštová, Kronrádová, 2003)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ZÁJEM VYSOKOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ O DOMÁCÍ POLITICKOU SCÉNU

V praktické části své diplomové práce budu zkoumat zájem vysokoškolských studentů o domácí politickou scénu. Nejprve budu definovat cíl své práce, poté výzkumný problém a z něho vycházející výzkumné otázky a hypotézy. Dále stanovím druh výzkumu, který použiji, jaký bude můj výzkumný vzorek, jaké použiji metody pro výzkum, jakými metodami budu vyhodnocovat získaná data a na závěr provedu interpretaci získaných dat a výsledků výzkumu a celkové shrnutí.

Protože budu ve svém výzkumu zkoumat zájem, nejprve bych chtěla definovat tento pojem. Podle Politologického slovníku (2001, s. 197) je politický zájem soustředěné, trvalé zaměření lidí, sociálních skupin a ostatních subjektů společenského života na uspokojování určitých potřeb v oblasti celkového uspořádání společnosti, vytyčování směrů a cílů jejího vývoje, principů jejího fungování a způsobu jejího řízení.

Podle Sociologického slovníku (1992, s. 561) je zájem výraz pro relativně konstantní zaměření osobnosti k určitým oblastem a jevům života, soustředování pozornosti na jevy, které mají teoretický nebo praktický význam pro potřeby a hodnoty individua. Zájmy vznikají výběrem určitých jevů podle socio-kulturních podmínek, prostředí. Potřeb a jedinečných rysů osobnosti.

V rovině individuálního jednání je zájem jistou přítomností motivace. Jeho opakem je v této souvislosti potom lhostejnost či apatie. Kategorie zájmu slouží k vysvětlování osobních preferencí jednotlivců, jejich postojů a chování. Intenzitu zájmu lze pak vyjádřit jako funkci velikosti oběti, jež je daný člověk schopen podstoupit při realizaci svého zájmu. (Velký sociologický slovník, 1996, s.1427)

5.1 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je zjistit zda se studenti Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně zajímají o domácí politickou situaci a dění na politické scéně. Dílčími cíli je potom zjistit zda existují rozdíly mezi studenty, v tom, jak se zajímají o domácí politiku, v závislosti na jejich věku, pohlaví či studované fakultě. Zda se jejich zájem liší, pokud jde o politiku na celostátní úrovni, tedy o dění v poslanecké sněmovně a senátu od politiky na úrovni krajské či obecní. Také zda se podílejí aktivně na politickém dění, tedy jsou-li členy nějaké politické

strany nebo hnutí. Dále bych chtěla zjistit, zda se studenti UTB aktivně účastní voleb, pokud ano, tak jakou politickou stranu volí. Také bych se ráda zaměřila na to, jak vnímají kvalitu demokracie a politickou kulturu v České republice.

5.2 Výzkumný problém

Chtěla bych zjistit, zda se studenti Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně zajímají o dění na domácí politické scéně.

5.2.1 Výzkumné otázky a hypotézy

Jednotlivé výzkumné otázky jsem si stanovila tak, aby odpovídaly jednotlivým otázkám z dotazníku. U popisných výzkumných otázek jsem si nestanovovala žádné hypotézy. U výzkumných otázek, které budu statisticky analyzovat, jsem si stanovila vždy nulovou a alternativní hypotézu a jednotlivé proměnné.

VO1: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně?

VO2: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně v závislosti formě studia?

H0: *Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich formou studia není závislost.*

HA: *Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich formou studia je závislost.*

Proměnné: závisle proměnná – zájem studentů, nezávisle proměnná - forma studia

VO3: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně v závislosti na jejich pohlaví?

H0: *Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich pohlavím není závislost.*

HA: *Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich pohlavím je závislost.*

Proměnné: závisle proměnná – zájem studentů, nezávisle proměnná - pohlaví

VO4: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně v závislosti na studované fakultě?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich studovanou fakultou není závislost.

HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich studovanou fakultou je závislost.

Proměnné: závisle proměnná – zájem studentů, nezávisle proměnná - studovaná fakulta

VO5: Účastní se studenti UTB ve Zlíně voleb do krajských a obecních zastupitelstev?

VO6: Jak často se studenti UTB ve Zlíně účastní voleb do krajských a obecních zastupitelstev?

VO7: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do obecních zastupitelstev?

VO8: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do obecních zastupitelstev?

VO9: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do krajských zastupitelstev?

VO10: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do krajských zastupitelstev?

VO11: Účastní se studenti UTB ve Zlíně voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu?

VO12: Jak často se studenti UTB ve Zlíně účastní voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu?

VO13: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do Poslanecké sněmovny?

VO14: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do Senátu?

VO15: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do Poslanecké sněmovny?

VO16: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do Senátu?

VO17: Podílejí se studenti UTB ve Zlíně aktivně na dění na politické scéně a pokud ano, jakým způsobem?

VO18: Jsou studenti UTB ve Zlíně členy nějaké politické strany?

VO19: Jaká je podle studentů UTB kvalita demokracie v ČR?

VO20: Jak studenti UTB ve Zlíně hodnotí politickou kulturu v ČR?

VO21: Ovlivňuje vnímání kvality demokracie v ČR u studentů UTB jejich zájem o domácí politickou scénu?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně hodnocením kvality demokracie není závislost.

HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením kvality demokracie je závislost.

Proměnné: závisle proměnná – zájem studentů, nezávisle proměnná – hodnocení kvality demokracie

VO22: Ovlivňuje vnímání politické kultury v ČR u studentů UTB jejich zájem o domácí politickou scénu?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením politické kultury není závislost.

HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením politické kultury je závislost.

Proměnné: závisle proměnná – zájem studentů, nezávisle proměnná - forma studia

5.3 Druh výzkumu

Vzhledem ke zvolenému tématu, výzkumnému problému a stanoveným výzkumným otázkám je nejvhodnější použít pro zpracování praktické části kvantitativní výzkum. S použitím kvantitativního výzkumu získám přehled o dané problematice.

5.4 Výzkumný soubor

Základní soubor: studenti UTB ve Zlíně, kteří studují na FHS nebo FT, bakalářské nebo magisterské studium.

Výběrový soubor: studenti UTB ve Zlíně, kteří studují na FHS nebo FT, bakalářské nebo magisterské studium a zároveň se budou podílet na mém dotazníkovém šetření

Způsob výběru: Provedu dostupný výběr svých respondentů - studenti UTB ve Zlíně, kteří se na mém výzkumu budou podílet a stanou se tak respondenty mého dotazníku na webové rozhraní

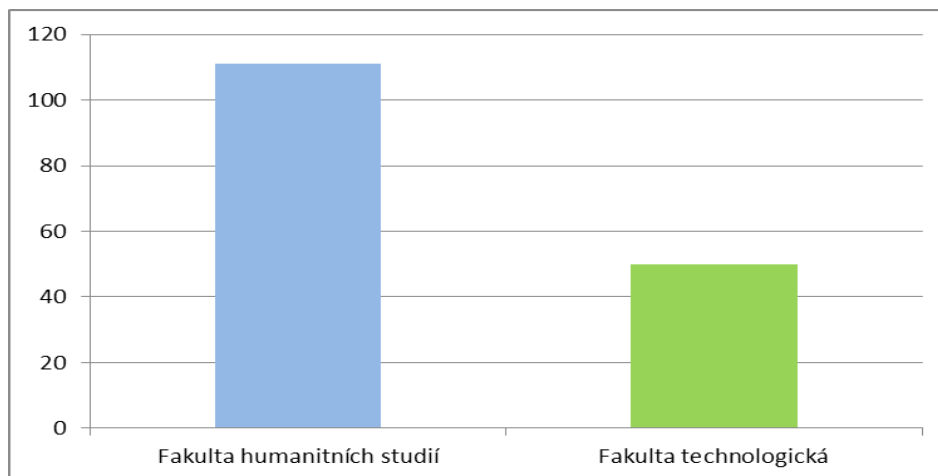
Velikost vzorku: 161 respondentů

V mém výzkumném vzorku bylo 106 žen (65,84%) a 55 mužů (34,16%), což je způsobeno výraznější převahou žen na fakultě humanitních studií UTB ve Zlíně.

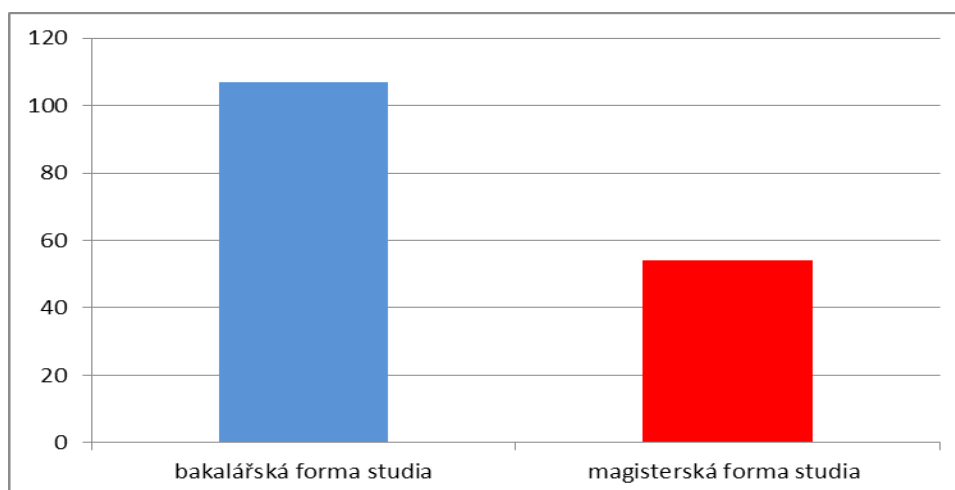
Graf 2: respondenti podle pohlaví

V mém výzkumném vzorku byla převaha studentů z fakulty humanitních studií, kterých bylo 111 (68,94%) z celkového počtu respondentů. Z fakulty technologické mi dotazník vyplilo pouze 50 (31,06%) respondentů.

Graf 3: respondenti podle fakulty

Co se týče studentů bakalářské a magisterské formy studia, zde poměr studentů na jednotlivých formách vcelku odpovídá skutečnosti. 107 (66,46%) respondentů studuje bakalářskou formu studia a 54 (33,54%) studentů magisterskou formu studia.

Graf 4: respondenti podle formy studia

5.5 Výzkumná metoda

Dotazník

Dotazník bude umístěn na webovém rozhraní. Dotazník jako výzkumnou metodu jsem si zvolila, protože vzhledem k mnou zvolenému kvantitativnímu druhu výzkumu, se mi jeví jako nejvhodnější. Jeho výhodou je, že mi umožní poměrně rychlé a snadné shromáždění dat od respondentů a jejich zpracování a vyhodnocení dat v počítačových programech.

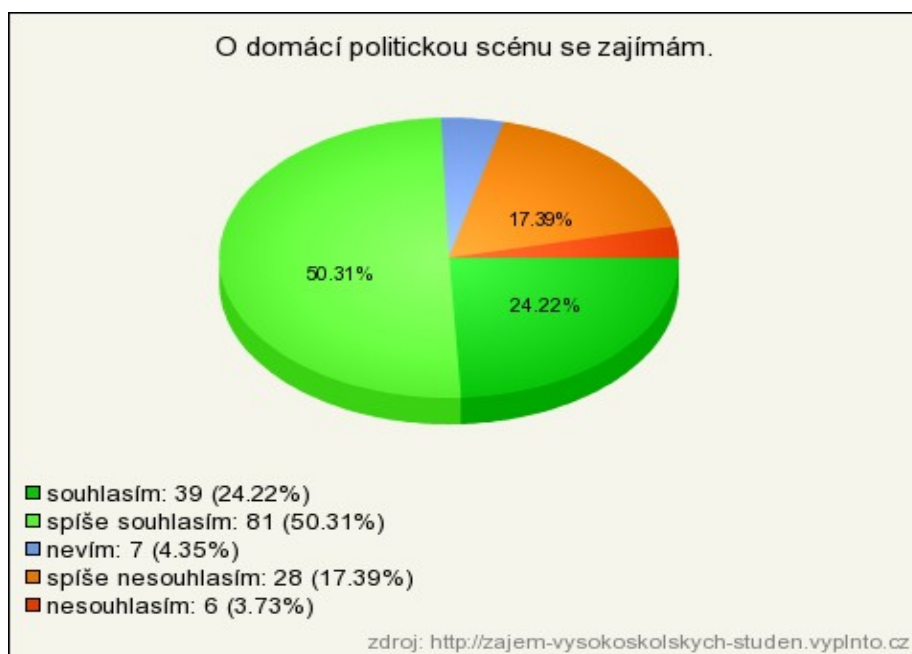
5.6 Metoda zpracování dat

- Popisné statistiky vyhodnotím v Excelu, kde vytvořím tabulky četností, odpovědí od jednotlivých respondentů a tyto výsledky poté zanesu do grafů.
- Pro testování hypotéz použiju metodu – Test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Tento test využiju, protože chci rozhodnout, zda mezi proměnnými, které jsou pouze nominálního charakteru, existuje souvislost. Hypotézy budu testovat v programu Statistica Cz. Nejprve si do programu Statistica vepíšu všechny odpovědi, se kterými budu pracovat a od jednotlivých respondentů. Poté si vždy ze dvou proměnných, které jsou v jednotlivých testovaných hypotézách, vytvořím kontingenční tabulku. Testování významnosti provedu na hladině významnosti 0,05.

6 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

VO1: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně?

Graf 5: Zájem o dění na domácí politické scéně

Nejvíce respondentů – 50%, odpovědělo na otázku, zda se zajímají o dění na domácí politické scéně, že spíše souhlasí a další nejčastější odpověď respondentů zněla, že souhlasí, kdy takto odpovědělo 24%. To znamená, že téměř 75% dotazovaných se o domácí politickou scénu zajímá. Tento výsledek je podle mého názoru pozitivní známkou toho, že mladá generace vysokoškolských studentů považuje domácí politickou scénu za něco, o co má smysl se zajímat. Nejspíše také chápou, že politika ovlivňuje jejich život v mnoha aspektech. Tento zodpovědný přístup je znamením, že politická situace v naší zemi jim není lhostejná. Jen 4% respondentů z celkového počtu se vyjádřily ve smyslu, že se o domácí politickou scénu nezajímají vůbec.

VO2: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně v závislosti na formě studia?

HO: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich formou studia není závislost.

HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich formou studia je závislost.

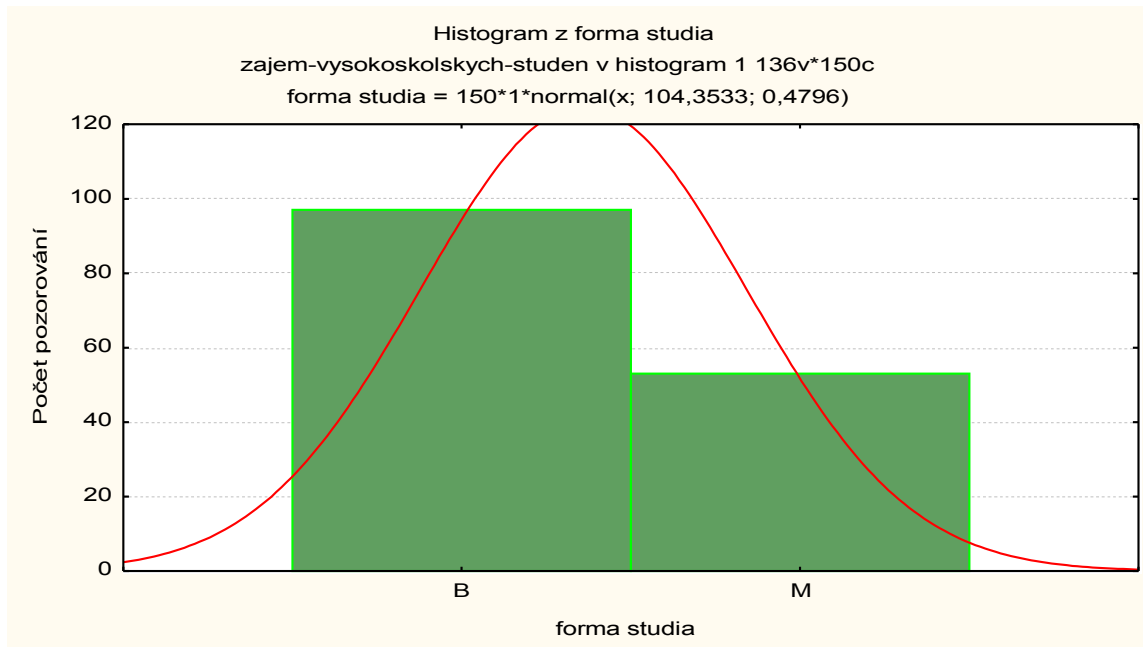
Kontingenční tabulka Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)			
Zájem	forma studia B	forma studia M	Řádk. součty
1	22	15	37
2	46	28	74
3	4	2	6
4	19	8	27
5	6	0	6
Vš.skup.	97	53	150

bulka 6: Kontingenční tabulka: zájem, forma studia

Ta

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 4,31551, sv=4, p=,364993			
Zájem	forma studia B	forma studia M	Řádk. součty
souhlasím	23,92667	13,07333	37,0000
spíše souhlasím	47,85333	26,14667	74,0000
nevím	3,88000	2,12000	6,0000
spíše nesouhlasím	17,46000	9,54000	27,0000
nesouhlasím	3,88000	2,12000	6,0000
celkem	97,00000	53,00000	150,0000

Tabulka 7: Očekávané četnosti: zájem, forma studia

Graf 6: Histogram: záměr forma studia

Vzhledem k tomu, že $p=0,364993 > 0,05$ musím zamítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní, která nám říká, že existují statisticky významné rozdíly mezi proměnnými. Musím tedy konstatovat, že mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením kvality demokracie je závislost. Tento výsledek je pro mě potvrzením mého předpokladu.

VO3: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně v závislosti na pohlaví?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich pohlavím není závislost.

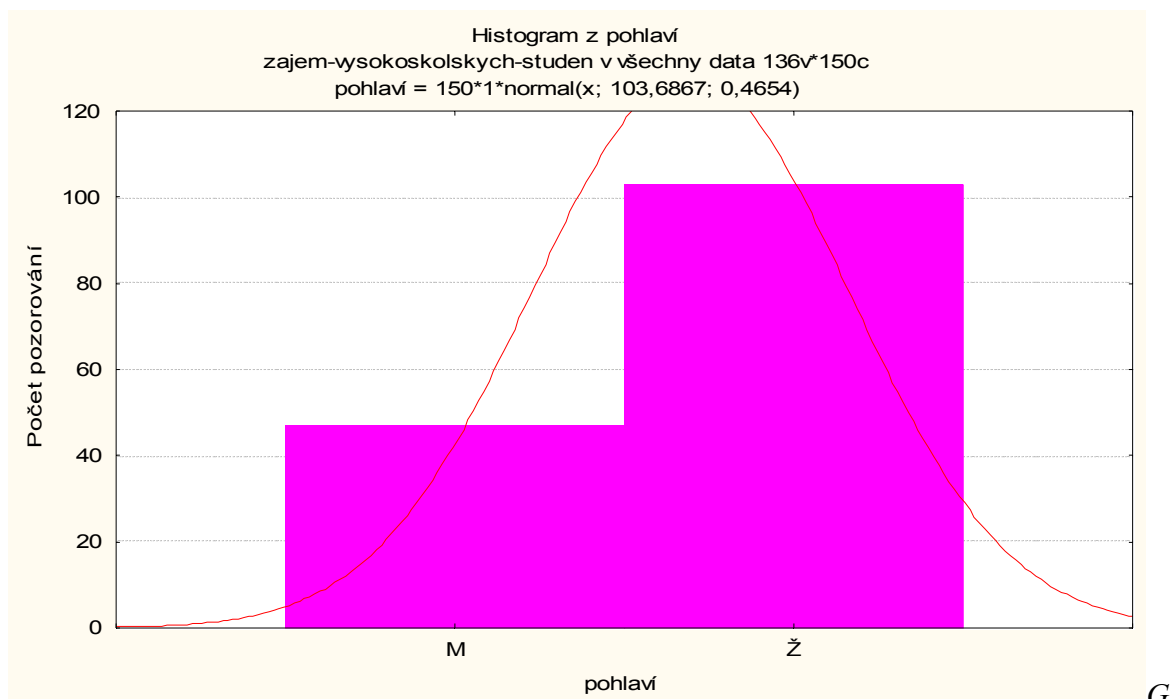
HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich pohlavím je závislost.

Kontingenční tabulka Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)			
Zájem	pohlaví M	pohlaví Ž	Řádk. součty
souhlasím	20	17	37
spíše souhlasím	23	51	74
nevím	0	6	6
spíše nesouhlasím	4	23	27
nesouhlasím	0	6	6
celkem	47	103	150

Tabulka 8: Kontingenční tabulka: zájem, pohlaví

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 17,7796, sv=4, p=,001364			
Zájem	pohlaví M	pohlaví Ž	Řádk. součty
1	11,59333	25,4067	37,0000
2	23,18667	50,8133	74,0000
3	1,88000	4,1200	6,0000
4	8,46000	18,5400	27,0000
5	1,88000	4,1200	6,0000
Vš.skup.	47,00000	103,0000	150,0000

Tabulka 9: Očekávané četnosti: zájem, pohlaví

raf 7: Histogram: zájem, pohlaví

Nulovou hypotézu musím v tomto případě zamítnout, protože $p=0,001364 < 0,05$. Toto číslo nám říká, že neexistují statisticky významné rozdíly mezi danými dvěma proměnnými. Musím tedy přijmout alternativní hypotézu a konstatovat, že mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich pohlavím není závislost. To znamená, že není souvislost mezi zájmem o dění na domácí politické scéně a tím, zda je respondent muž či žena.

VO4: Jaký je zájem studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně o dění na domácí politické scéně v závislosti na studované fakultě?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich studovanou fakultou není závislost.

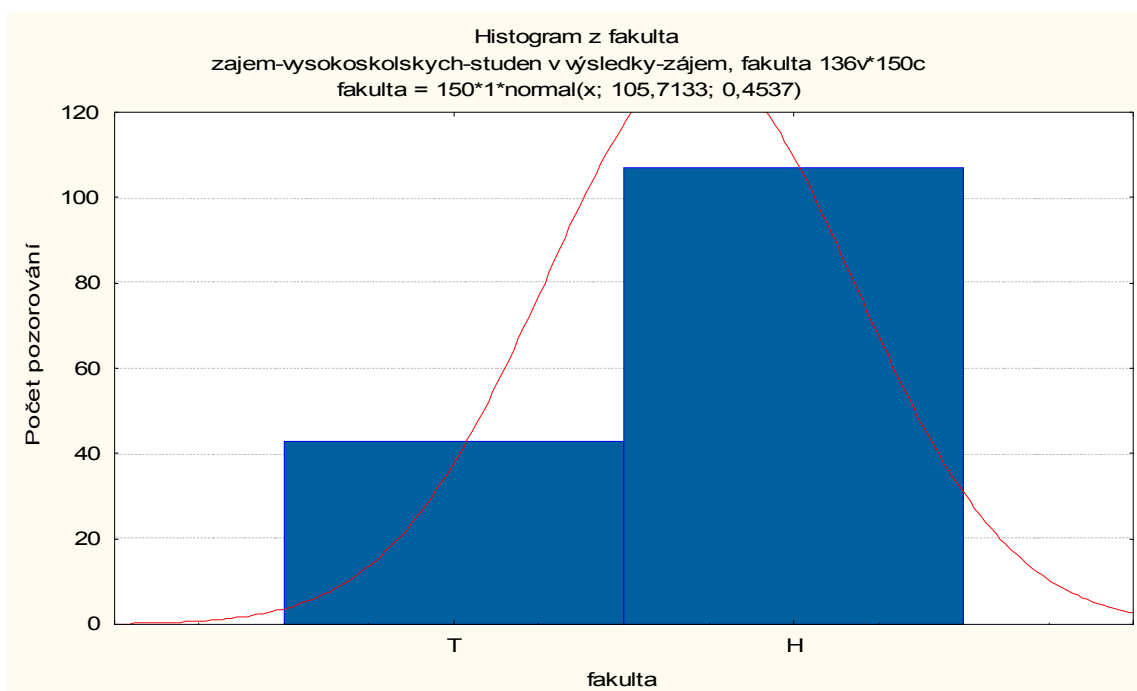
HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich studovanou fakultou je závislost.

Kontingenční tabulka Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)			
zájem	fakulta T	fakulta H	Řádk. součty
souhlasím	14	23	
spíše souhlasím	22	52	
nevím	0	6	
spíše nesouhlasím	7	20	

Tabulka 10: Kontingenční tabulka: zájem, studovaná fakulta

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 6,48439, sv=4, p=,165786			
zájem	fakulta T	fakulta H	Řádk. součty
souhlasím	10,60667	26,3933	
spíše souhlasím	21,21333	52,7867	
nevím	1,72000	4,2800	
spíše nesouhlasím	7,74000	19,2600	
nesouhlasím	1,72000	4,2800	

Tabulka 11: Očekávané četnosti: zájem, studovaná fakulta

Graf 8: Histogram: zájem, studovaná fakulta

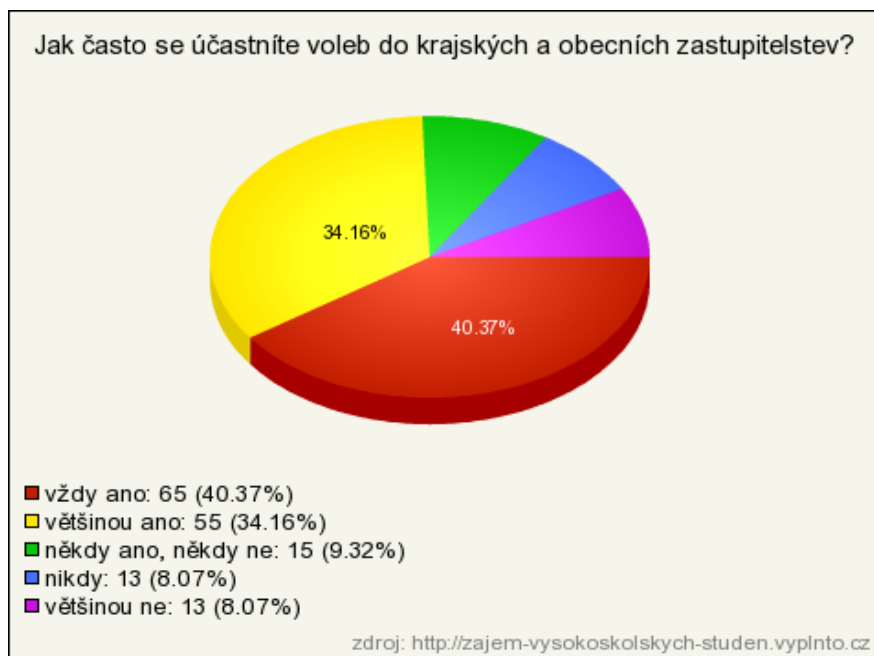
Zamítám nulovou hypotézu, protože $p=0,165786 > 0,05$ a toto číslo nám říká, že existují statisticky významné rozdíly mezi zájmem a studovanou fakultou. Proto musím konstatovat, že mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a jejich studovanou fakultou je závislost. Toto zjištění potvrzuje můj předpoklad, že to zda respondenti studují humanitní nebo technologický obor, ovlivňuje jejich zájem o dění na domácí politické scéně.

VO5: Účastní se studenti UTB ve Zlíně voleb do krajských a obecních zastupitelstev?

Graf 9: Účast ve volbách do obecních a krajských zastupitelstev

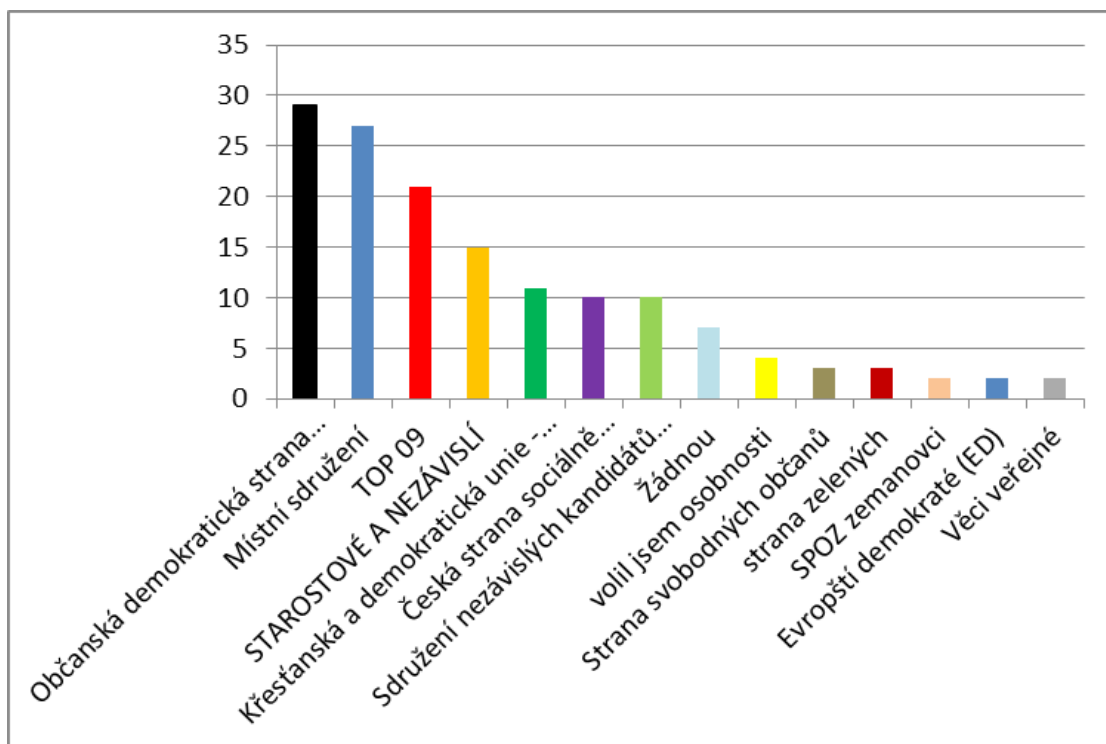
Z grafu, který vyobrazuje, jak respondenti na tuto otázku odpovídali, vyplývá, že 73% dotazovaných chodí k volbám do obecních a krajských zastupitelstev. Nikdo z dotazovaných se nevyjádřil ve smyslu, že chodí pouze k volbám do krajských zastupitelstev. Zato kolem 10% respondentů navštěvuje pouze volby do obecních zastupitelstev. Kolem 16% dotazovaných nechodí ani k volbám do krajských ani do obecních zastupitelstev. Myslím si, že tento výsledek je velice pozitivní a vyjadřuje většinový zájem mých respondentů o komunální politiku a politické dění na obecní a krajské úrovni.

VO6: Jak často se studenti UTB ve Zlíně účastní voleb do krajských a obecních zastupitelstev?

Graf 10: Jak často se účastní voleb do obecních a krajských zastupitelstev

Téměř 75% respondentů se vyjádřilo ve smyslu, že chodí k volbám do obecních a krajských zastupitelstev vždy či většinou. A pouze něco málo přes 16% respondentů nechodí k volbám do krajských a obecních zastupitelstev nikdy či většinou ne. Necelých deset procent dotazovaných konstatovalo, že někdy ano, někdy ne. Myslím si, že tento výsledek je velice pozitivní a ověřuje správnost předcházejících odpovědí respondentů, kde se vyjadřovali k tomu, zda chodí k volbám do obecních a krajských zastupitelstev.

VO7: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do obecních zastupitelstev?

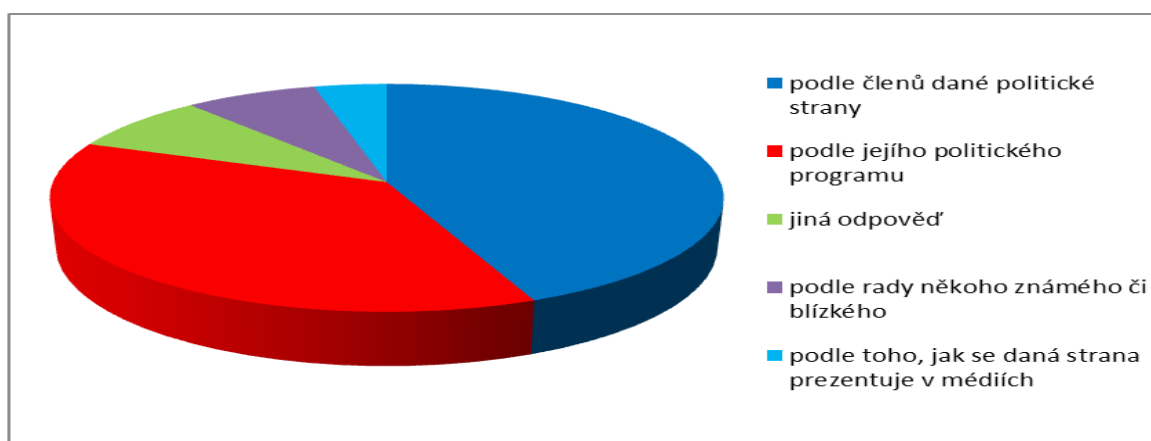
Graf 11: Politické strany volené do obecních zastupitelstev

Respondenti volí na obecní úrovni nejvíce Občanskou demokratickou stranu, která je v současnosti největší pravicovou stranou v naší zemi, a která obdržela téměř 20%. Dále téměř 19% hlasů obdržela různá Místní sdružení. TOP 09, která je stranou výrazně pravicovou, zaujala třetí místo u respondentů a získala 14% hlasů. Část respondentů, asi 7%, volí do obecních zastupitelstev v souladu s mými očekáváními, nezávislé kandidáty. Něco málo přibližně 7% respondentů odevzdalo svůj hlas také Křesťanské a demokratické unii - Československé straně lidové. A pouze kolem 7% hlasů obdržela od mých respondentů také Česká strana sociálně demokratická. Žádná z dalších stran potom nezískala nad pět procent respondentů. 3% respondentů se vyjádřily, že volili osobnosti. Shodně 2% dotazovaných volili Stranu zelených Stranu svobodných občanů. Strana práv občanů Zemanovci, Evropští demokraté a Věci veřejné potom získali něco málo přes 1% hlasů. Na závěr bych tedy shrnula, že významné procento hlasů obdrželi jak dvě pravicově laděné politické strany, tak i Místní sdružení a Starostové a Nezávislí.

VO8: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do obecních zastupitelstev?

podle členů dané politické strany	66	43.71%
podle jejího politického programu	56	37.09%
jiná odpověď	12	7.94%
podle rady někoho známého či blízkého	11	7.28%
podle toho, jak se daná strana prezentuje v médiích	6	3.98%
celkem	151	100,00%

Tabulka 12: Vyběr politických stran ve volbách do obecních zastupitelstev

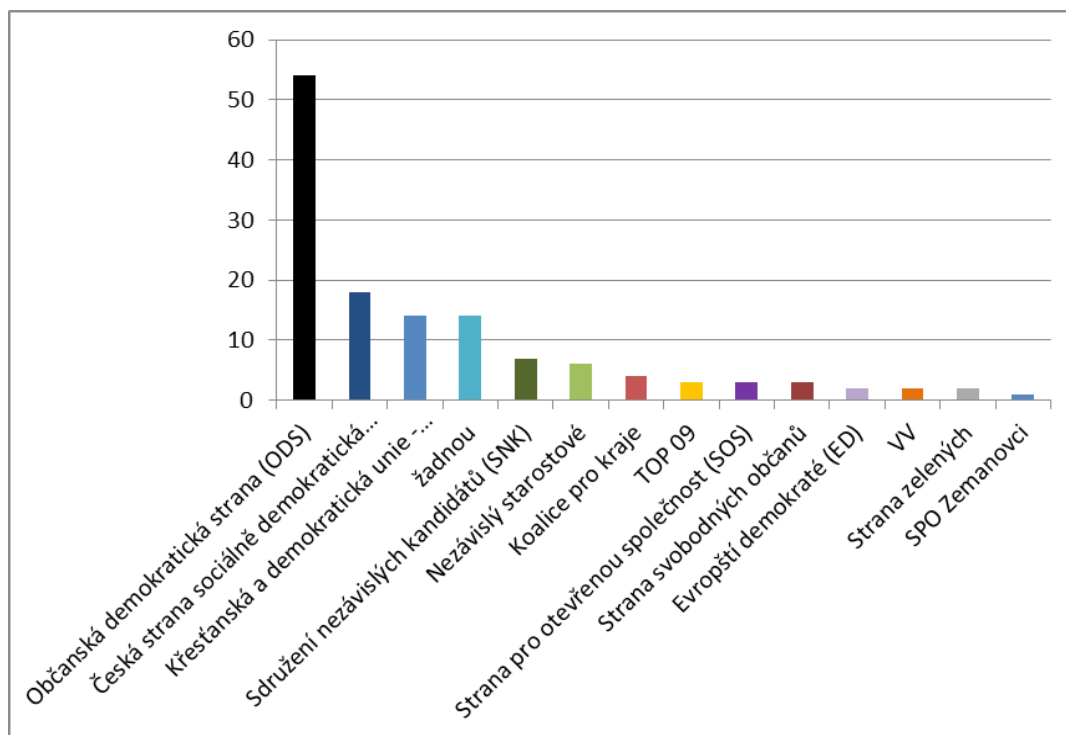

Graf 12: Vyběr politických stran ve volbách do obecních zastupitelstev

Jiná odpověď: podle toho, jak se starali v minulých letech; podle programu a toho, zda ho skutečně dodržuje; podle toho, jak moc se dá politikům dané strany věřit; jestli nejsou úplní vydřiduši a zajímají se o lidi; nevybírám; podle přesvědčení, nevolím, dle sympatií, dle vlastního uvážení.

Největší množství respondentů si vybírá politickou stranu, kterou volí do obecních zastupitelstev podle jejích členů. Dalším významným faktorem je potom pro mé respondenty politický program dané politické strany. Dalším faktorem, který respondenti zohledňují potom tedy je rada někoho známého či blízkého a jako poslední nejméně častá odpověď je to podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích.

VO9: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do krajských zastupitelstev?

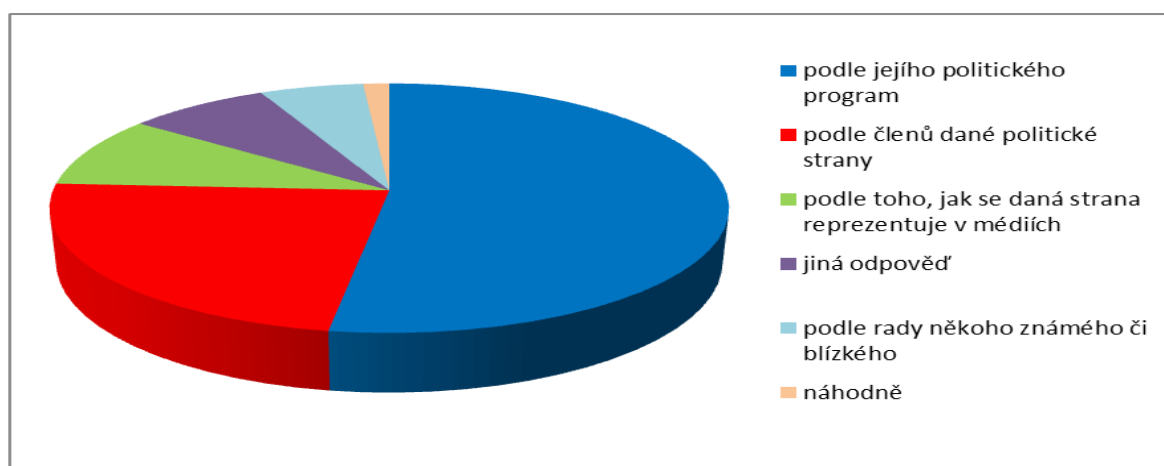
Graf 13: Politické strany volené do krajských zastupitelstev

Výrazně největší počet hlasů 40%, od mých respondentů obdržela, stejně jako u voleb do obecních zastupitelstev, Občanská demokratická strana, tedy strana pravicová. Tentokrát ovšem získala výraznou převahu, oproti ostatním politickým stranám. Další stranu v pořadí potom volilo pouze 14% respondentů a šlo o Českou stranu sociálně demokratickou, která se profiluje naopak jako strana levicová. Něco málo přes 10% potom získala Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová. Kolem 5% hlasů potom získalo Sdružení nezávislých kandidátů a Nezávislí starostové. Koalice pro kraje získala 3% hlasů. TOP 09, Strana pro otevřenou společnost a Strana svobodných občanů získali shodně něco málo přes 2% hlasů a Evropské demokraty, Věci veřejné a Stranu zelených volilo 1,5% respondentů. Necelé jedno procento hlasů potom získala Strana práv občanů Zemanovci. Na závěr můžu tedy shrnout, že výrazné procento obdržela pravicová strana, kdy za ní se potom na dalších dvou místech umístila jedna levicově zaměřená strana a jedna strana, která se profiluje, jako strana středu.

VO10: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do krajských zastupitelstev?

podle jejího politického program	74	52.48%
podle členů dané politické strany	33	23.4%
podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích	13	9.22%
jiná odpověď	11	7.81%
podle rady někoho známého či blízkého	8	5.67%
náhodně	2	1.42%
celkem	128	100,00%

Tabulka 13: Vyběr politických stran ve volbách do krajských zastupitelstev

Graf 14: Vyběr politických stran ve volbách do krajských zastupitelstev

Jiná odpověď: podle programu a toho, zda ho skutečně dodržuje, podle toho, jak moc se dá politikům dané strany věřit, podle přesvědčení, nevybírám, podle přesvědčení, dle vlastního uvážení, podle sympatií.

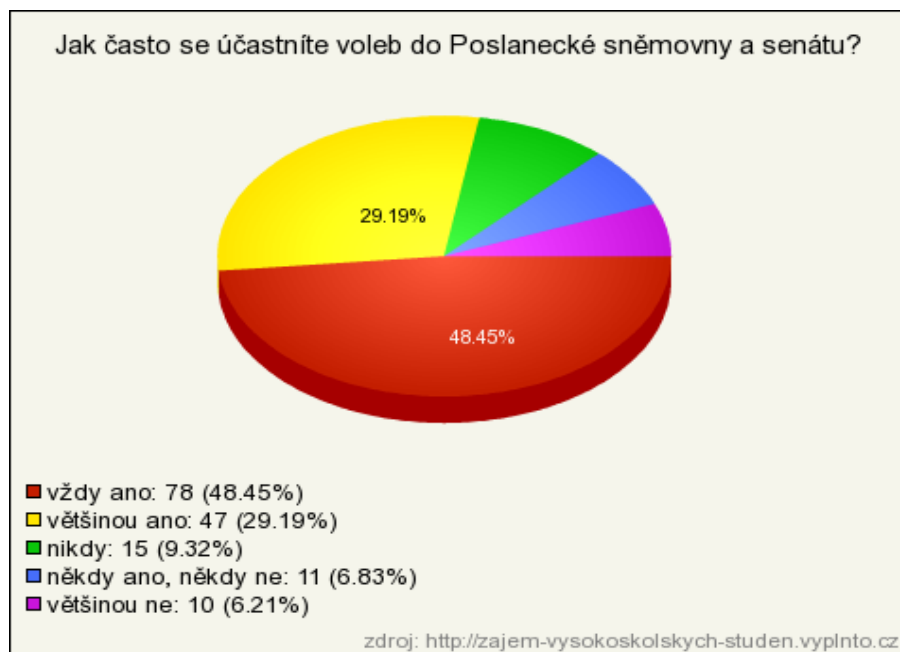
U této otázky odpovídali respondenti podobně, jako u otázky podle čeho si vybírají politickou stranu, do obecních zastupitelstev. Podobnost je v nejvýznamnějších faktorech, kterými jsou pro ně i u krajských zastupitelstev politický program a členové dané politické strany. Pouze v opačném pořadí, kdy na prvním místě hodnotí politický program. Na třetím místě se objevila odpověď, podle toho, jak se daná strana prezentuje v médiích. Tato odpověď byla u voleb do obecních zastupitelstev až na posledním místě. Nejméně respondentů se rozhoduje u voleb do krajských zastupitelstev náhodně a o něco málo více podle rady někoho známého či blízkého.

VO11: Účastní se studenti UTB ve Zlíně voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu?

Graf 15: Účast ve volbách do Poslanecké sněmovny a Senátu

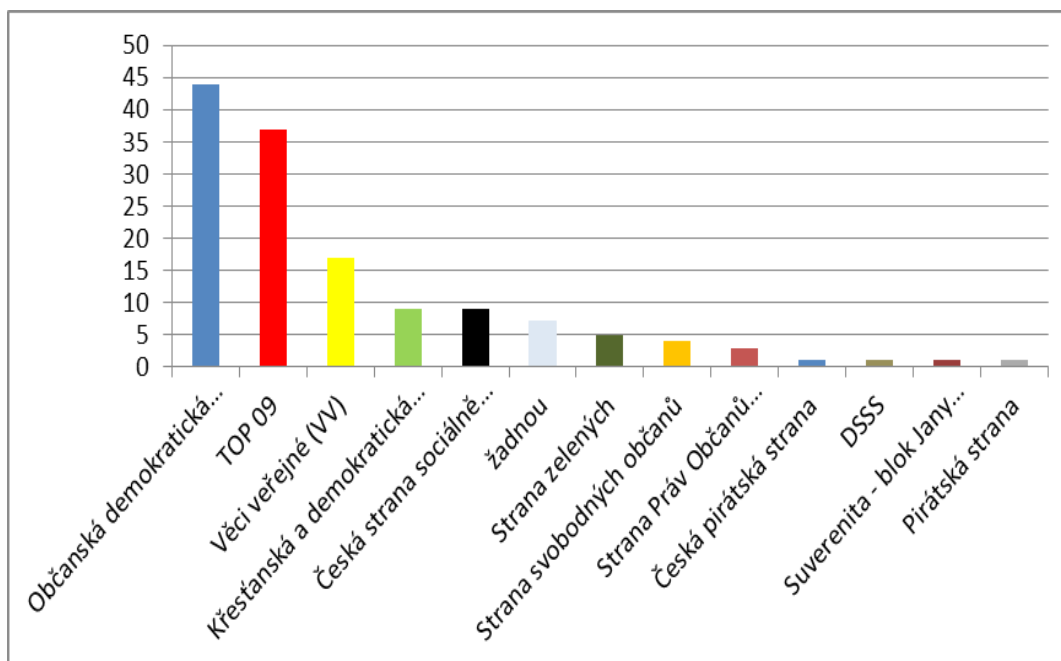
Z odpovědí respondentů vyplývá, že téměř 80% respondentů chodí k volbám do Poslanecké sněmovny a Senátu. Pouze kolem 9% respondentů se vyjádřilo, že se účastní pouze voleb Poslanecké sněmovny. To znamená, že pouze toto malé procento respondentů vnímá, jako důležitější právě volby do Poslanecké sněmovny. Pouze kolem šestnácti procent dotazovaných se neúčastní voleb ani do jedné z komor Parlamentu České republiky. Podle mého názoru je to velice dobrý výsledek, který svědčí o tom, že většina respondentů vnímá volby do Poslanecké sněmovny a Senátu, jako něco důležitého a významného.

VO12: Jak často se studenti UTB ve Zlíně účastní voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu?

Graf 16: Jak často se účastní voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu

Počet respondentů, kteří odpověděli, že se vždy účastní voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu je téměř 50% a je zhruba o 8% vyšší než počet respondentů, kteří odpovídali na tuto otázku stejně u voleb do obecních a krajských zastupitelstev, kde to tedy bylo něco málo přes 40%. Avšak součet těch, kteří se vždy nebo většinou účastní, je téměř stejný jak u voleb do obecních a krajských zastupitelstev, tak i u voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu, kdy se toto číslo blíží 80%. Tato informace je pro mě zajímavá, protože u většinové populace je jasný trend účastnit se více voleb do Parlamentu České republiky než volit své zástupce do politiky komunální. Necelých 10% respondentů se vyjádřilo, že nechodí k volbám do Poslanecké sněmovny a do Senátu nikdy. Kolem 6% odpovědělo shodně, že chodí k volbám do Poslanecké sněmovny a Senátu někdy či většinou ne.

VO13: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do Poslanecké sněmovny?

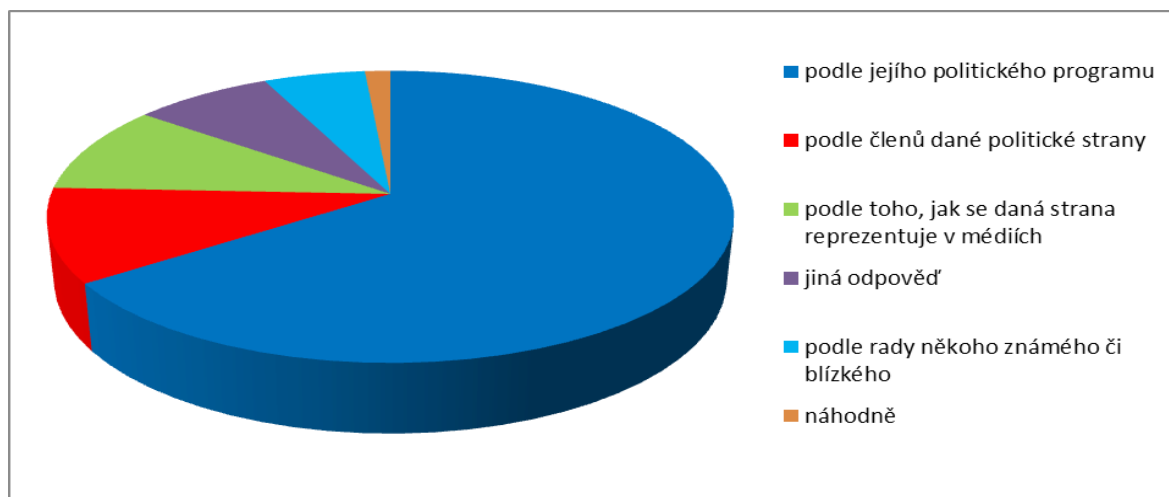
Graf 17: Strany volené do Poslanecké sněmovny

Nejvíce respondentů, téměř 32%, volilo ve volbách do Poslanecké sněmovny opět Občanskou demokratickou stranu. O zhruba 5% méně respondentů, tedy něco málo přes 26% volilo TOP 09. Kolem 12% volilo Věci Veřejné. Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová a Česká strana sociálně demokratická získaly shodně něco málo přes 6% což je výsledek hodně podobný výsledkům obou politických stran ve volbách do obecních zastupitelstev. Žádná další strana už nezískala více než pět procent hlasů. Strana zelených a Strana svobodných občanů získali kolem 3% hlasů a Strana práv občanů Zemanovci získala něco málo pře 2% hlasů. Pirátská strana, Suverenita - blok Jany Bobošíkové, strana zdravého rozumu, DSSS a Česká pirátská strana získali pouze necelé 1% hlasů. V těchto výsledcích tedy můžeme za prvé spatřovat opět významný příklon k pravicovým stranám a dále také tendenci po změně, kdy respondenti volili i politické strany do té doby málo známé, jako TOP 09 a Věci veřejné.

VO14: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do Poslanecké sněmovny?

podle jejího politického programu	94	65,20%
podle členů dané politické strany	15	10,42%
podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích	14	9,72%
jiná odpověď	11	7,64%
podle rady někoho známého či blízkého	8	5,56%
náhodně	2	1,39%
celkem	144	100,00%

Tabulka 14: Vyběr politických stran ve volbách do Poslanecké sněmovny

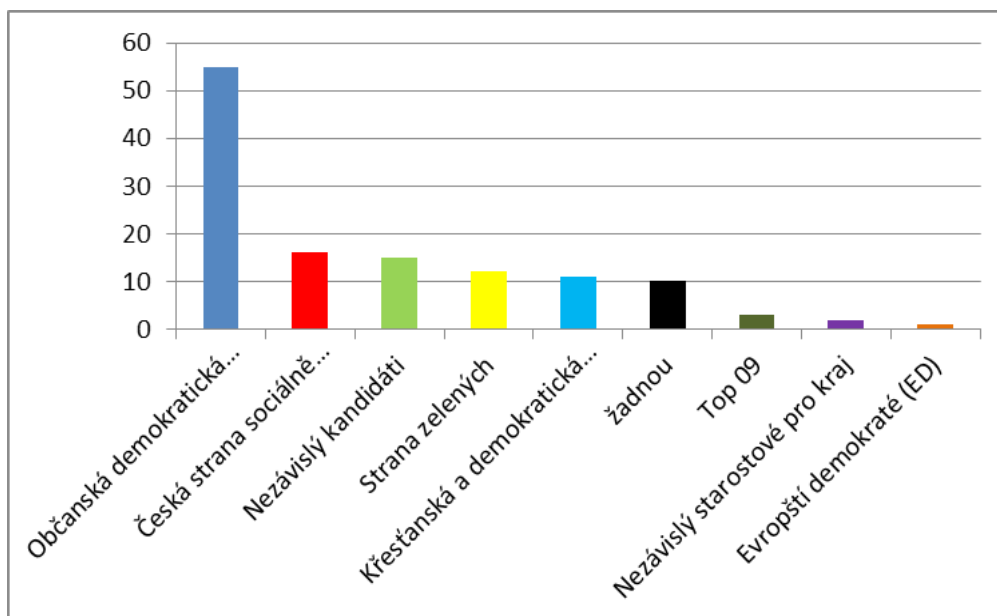

Graf 18: Vyběr politických stran ve volbách do Poslanecké sněmovny

Jiná odpověď: podle programu a toho, zda ho skutečně dodržuje, podle plnění politického programu, podle toho, jak moc se dá politikům dané strany věřit, nevolím, nevybírám, podle zdravého rozumu, podle stranické filosofie, podle přesvědčení, dle vlastního uvážení.

U této otázky je zřejmá výrazná převaha odpovědí, že si respondenti vybírají politickou stranu, kterou volí do Poslanecké sněmovny podle jejího politického programu. Takto odpovědělo o něco málo více než tři pětiny respondentů. Další odpovědi v pořadí jsou potom již s velice podobným počtem respondentů, ty, které se týkají členů dané politické strany a dále toho, jak se daná strana prezentuje v médiích. Takto ovšem odpověděla pouze malá část respondentů. Ještě méně respondentů si potom vybírá koho volit, podle rady někoho známého či blízkého. Jako nejméně častá odpověď se objevilo, že si respondenti vybírají stranu náhodně.

VO15: Kterou politickou stranu studenti UTB ve Zlíně volí ve volbách do Senátu?

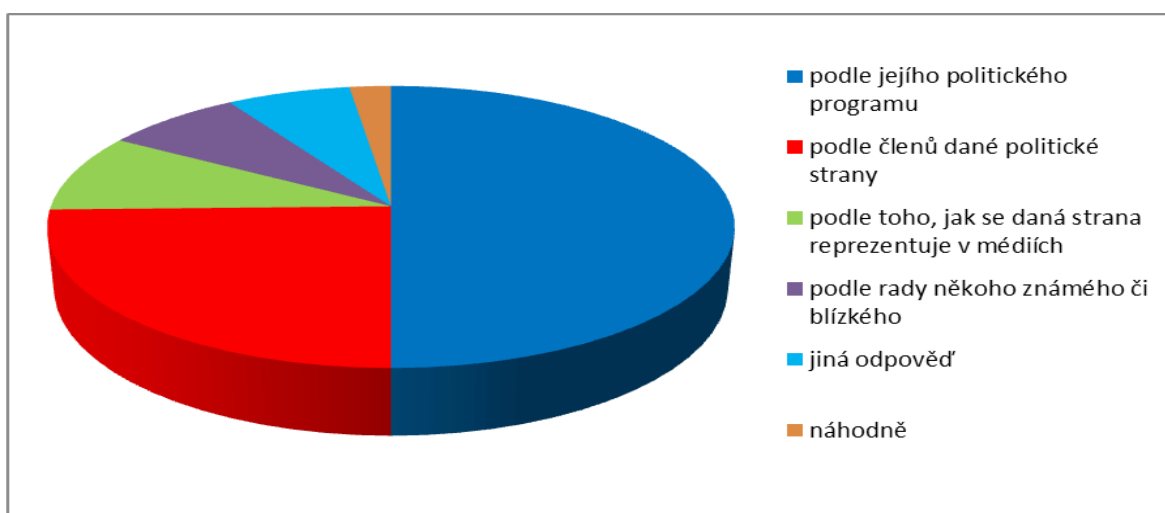
Graf 19: Strany volené do Senátu

I ve volbách do Senátu, stejně jako u všech předcházejících voleb, získala Občanská demokratická strana nejvyšší procento hlasů, a to 44%. I tentokrát má výrazný náskok před všemi ostatními stranami. Další strana v pořadí, tedy Česká strana sociálně demokratická získala opět pouze kolem 13% hlasů a stejně jsou na tom i nezávislí kandidáti. Strana zelených získala u mých respondentů téměř 10%, což je také velice zajímavý výsledek. A necelých 9% potom získala Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová. Další politické strany zůstaly pod hranicí pěti procent. TOP 09 získala pouze 2,4% hlasů, Nezávislí starostové pro kraj obdrželi 1,6% hlasů a Evropské demokratické strany volilo pouze necelé 1% respondentů.

VO16: Podle čeho si studenti UTB vybírají politickou stranu, kterou volí ve volbách do Senátu?

podle jejího politického programu	67	50%
podle členů dané politické strany	33	24.63%
podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích	12	8.95%
podle rady někoho známého či blízkého	10	7.45%
jiná odpověď	9	6.74%
náhodně	3	2.23%
celkem	134	100,00%

Tabulka 15: Vyběr politických stran ve volbách do Senátu

Graf 20: Vyběr politických stran ve volbách do Senátu

Jiná odpověď: podle programu a toho, zda ho skutečně dodržuje, nevybírám, podle toho, jak moc se dá politikům dané strany věřit, nevolím, podle přesvědčení.

Ve volbách do Senátu se nejvíce respondentů, zhruba polovina, opět orientuje podle politického programu. O polovinu méně respondentů, tedy jedna čtvrtina se potom řídí členy politické strany. Jako další v pořadí potom respondenti uvádí, že se orientují podle prezentování dané strany v médiích a dále pak podle rady někoho známého či blízkého. Nejméně respondentů si opět vybírá koho zvolí náhodně.

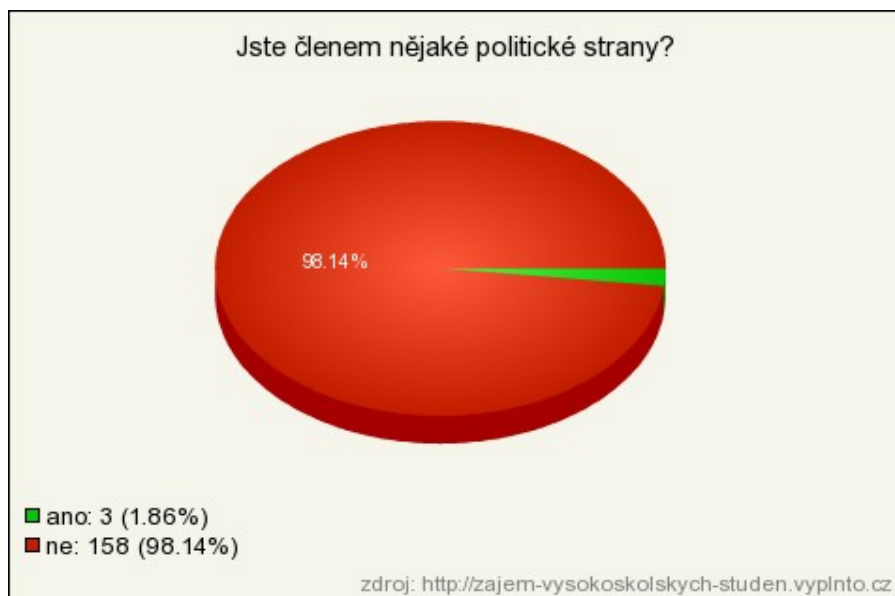
VO17: Podílejí se studenti UTB ve Zlíně aktivně na dění na politické scéně a pokud ano, jakým způsobem?

Graf 21: Účast na politickém dění

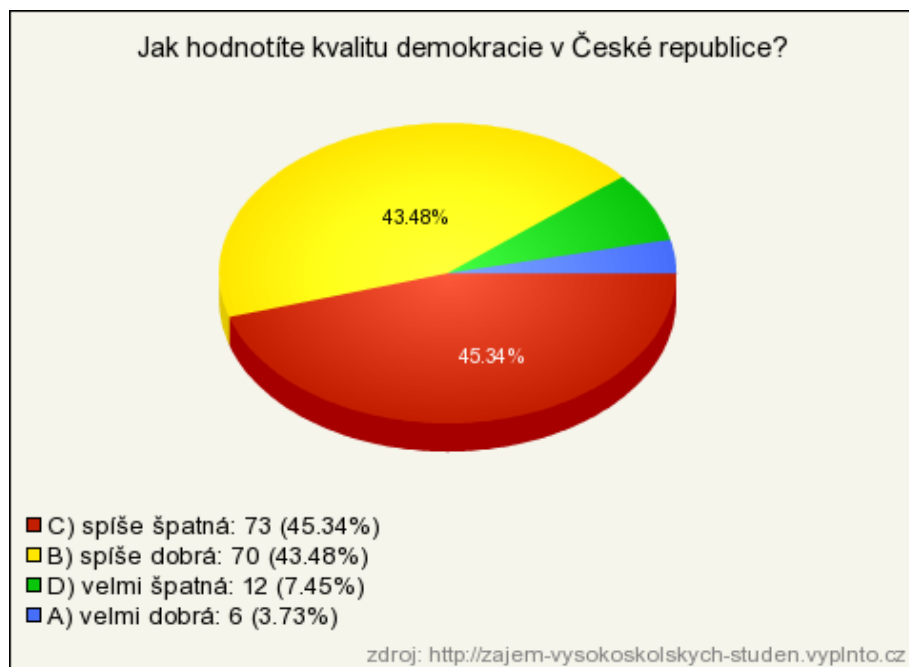
Na otázku, zda se respondenti aktivně podílejí na dění na domácí politické scéně mi odpověděli bezvýhradně kladně pouze čtyři respondenti. Dva respondenti se vyjádřili, že se aktivně účastní pouze na celostátní úrovni a jedenáct respondentů se účastní aktivně pouze na obecní či krajské úrovni. Celkem se tedy aktivně účastní pouze necelých 10%. Téměř 90% respondentů se tedy neúčastní dění na domácí politické scéně vůbec. Myslím si, že tato informace není příliš pozitivní pro naši českou společnost, protože právě mladí lidé by se měli podle mého názoru v politickém životě společnosti angažovat více.

Respondenti, kteří se aktivně účastní dění na domácí politické scéně se nejčastěji účastní schůzí zastupitelstev - sedm respondentů. Na druhém místě uvedlo nejvíce respondentů, že jsou členy nějaké politické strany, hnutí či občanské iniciativy – pět respondentů. Stejně množství respondentů rovněž uvedlo, že se účastní diskuzí s politiky – pět respondentů. Čtyři respondenti se potom účastní jinou formou. Dva respondenti se vyjádřili ve smyslu, že písemně sdělují své připomínky či návrhy politikům. Pouze jeden respondent uvedl, že se účastní pouličních manifestací či shromáždění.

VO19: Jsou studenti UTB ve Zlíně členy nějaké politické strany?

Graf 22: Členství v politické straně

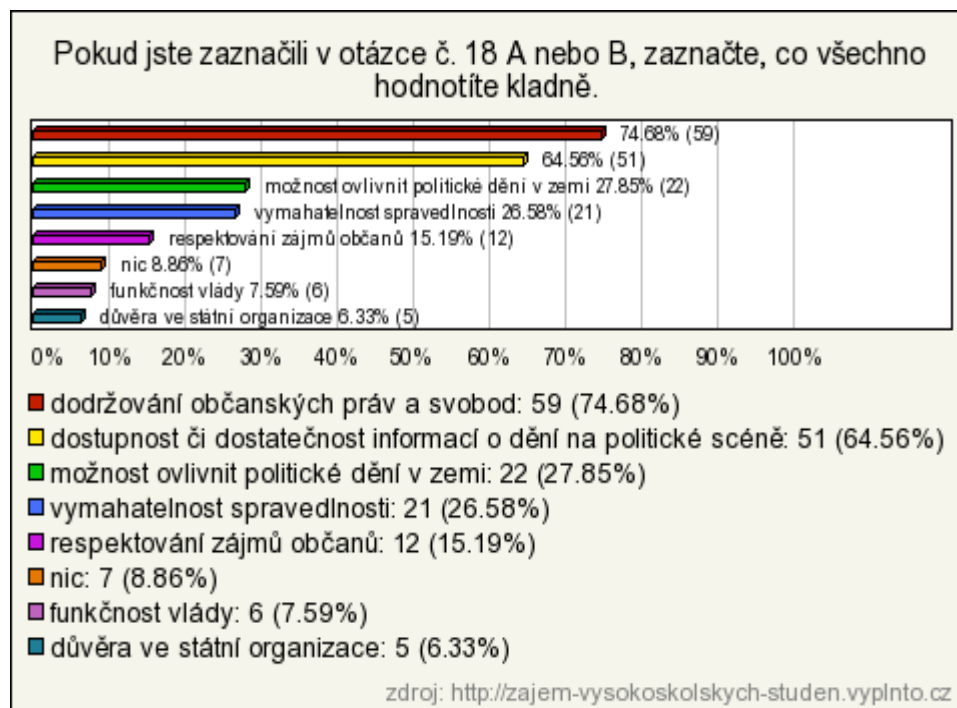
Pouze tři respondenti odpověděli, že jsou členy nějaké politické strany ale jenom dva respondenti uvedli přesně, o kterou politickou stranu jde. Jeden respondent uvedl, že je členem KDU-ČSL (Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová) a druhý je členem SPOZ (Strany práv občanů ZEMANOVCI).

VO20: Jaká je podle studentů UTB kvalita demokracie v ČR?

Graf 23: Hodnocení kvality demokracie

Dle největší části mých respondentů - 45%, je kvalita demokracie v České republice spíše špatná. O několik málo procent méně respondentů – 43%, se potom přiklání k názoru, že kvalita demokracie je v naší zemi spíše dobrá. Jako velmi dobrou hodnotí demokracii pouze kolem 4% respondentů a kolem 8% dotazovaných hodnotí kvalitu demokracie jako velmi špatnou. Tento výsledek je pro mě zajímavý a vypovídá o tom, že více než polovina respondentů hodnotí demokracii v naší zemi spíše negativně. V následujících dvou otázkách se pokusím odpovědět na otázku proč tomu tak je, tedy co konkrétně hodnotí moji respondenti na naší demokracii záporně a co naopak spatřují jako pozitivní, s čím jsou tedy relativně spokojeni.

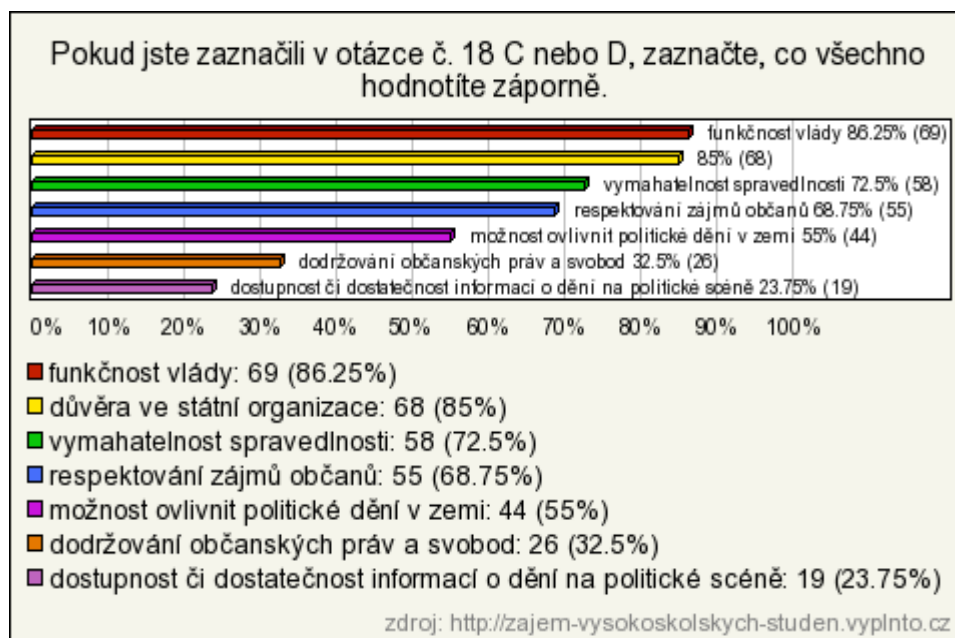
VO21: Co hodnotí studenti UTB kladně na demokracii v ČR?

Graf 24: Klady demokracie v ČR

Respondenti, kteří hodnotí kvalitu demokracie v České republice jako velmi dobrou či spíše dobrou zároveň hodnotí nejvíc kladně dodržování občanských práv a svobod. Dále je velice kladně hodnocena dostupnost či dostatečnost informací o dění na domácí politické scéně. Asi o polovinu méně respondentů potom hodnotí kladně možnost ovlivnit politické dění v zemi a vymahatelnost spravedlnosti. Nejméně kladně je potom hodnocena funkčnost vlády a důvěra ve státní organizace.

VO22: Co hodnotí studenti UTB záporně na demokracii v ČR?

Graf 25: Zápory demokraci v ČR

Respondenti, kteří hodnotí kvalitu demokracie v České republice jako spíše špatnou či velmi špatnou zároveň hodnotí nejvíce záporně funkčnost vlády a důvěru ve státní organizace. O něco méně respondentů spatřuje jako negativní vymahatelnost spravedlnosti a respektování zájmů občanů. Dalším v pořadí, co je hodnoceno záporně je možnost ovlivnit politické dění v zemi a následně dodržování občanských práv a svobod. Nejméně záporně je hodnocena dostupnost či dostatečnost informací o dění na politické scéně.

VO21: Ovlivňuje vnímání kvality demokracie v ČR u studentů UTB jejich zájem o domácí politickou scénu?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně hodnocením kvality demokracie není závislost.

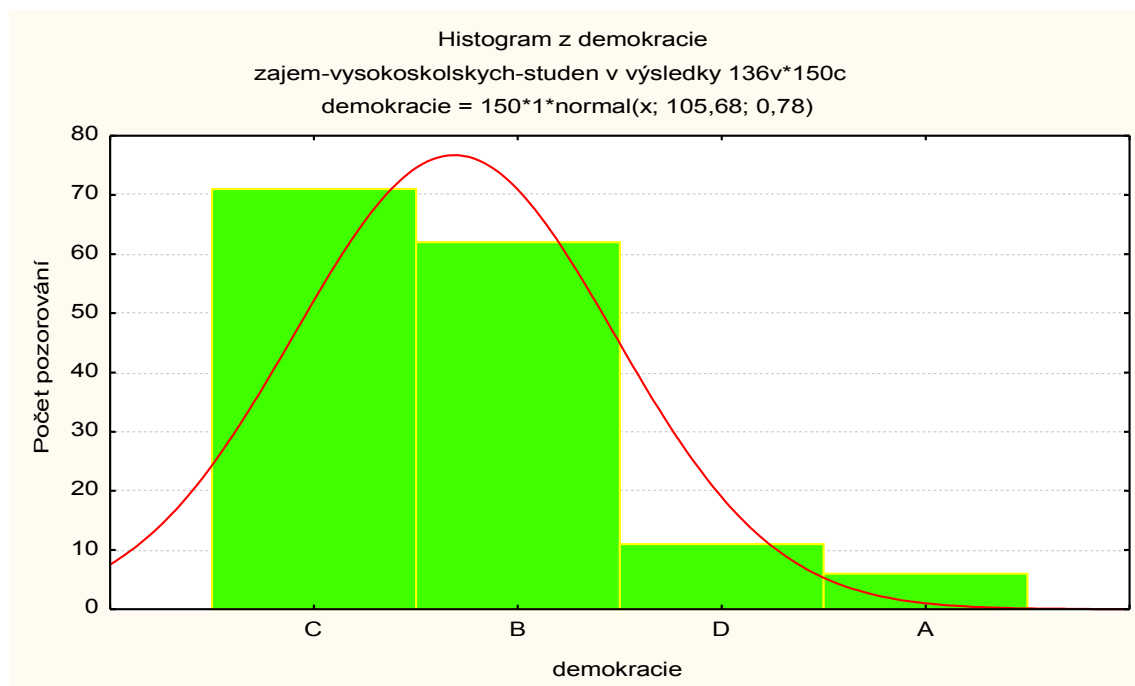
HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením kvality demokracie je závislost.

Kontingenční tabulka (zájem-vysokoskolských-studen v výsledky) Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)					
zájem	hodnocení demokracie velmi dobrá	hodnocení demokracie spíše dobrá	hodnocení demokracie spíše špatná	hodnocení demokracie velmi špatná	Řádk. součty
souhlasím	12	18	3	4	37
spíše souhlasím	32	36	4	2	74
nevím	4	1	1	0	6
spíše nesouhlasím	20	5	2	0	27
nesouhlasím	3	2	1	0	6
Vš.skup.	71	62	11	6	150

Tabulka 16: Kontingenční tabulka: zájem, kvalita demokracie

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (zájem-vysokoskolských-studen v výsledky) Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 20,3654, sv=12, p=,060499					
zájem	hodnocení demokracie velmi dobrá	hodnocení demokracie spíše dobrá	hodnocení demokracie spíše špatná	hodnocení demokracie velmi špatná	Řádk. součty
souhlasím	17,51333	15,29333	2,71333	1,480000	37,000
spíše souhlasím	35,02667	30,58667	5,42667	2,960000	74,000
nevím	2,84000	2,48000	0,44000	0,240000	6,000
spíše nesouhlasím	12,78000	11,16000	1,98000	1,080000	27,000
nesouhlasím	2,84000	2,48000	0,44000	0,240000	6,000
Vš.skup.	71,00000	62,00000	11,00000	6,000000	150,000

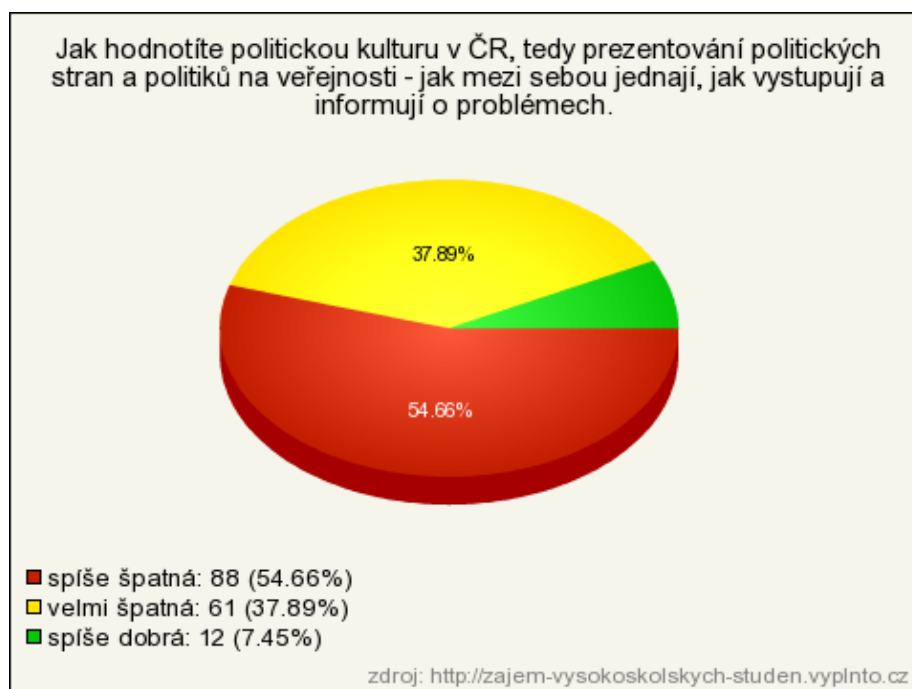
Tabulka 17: Očekávané četnosti: zájem, kvalita demokracie

Graf 26: Histogram: zájem, kvalita demokracie

A = velmi dobrá, B= spíše dobrá, C= spíše špatná, D= velmi špatná

Vzhledem k tomu, že $p = 0,060499 > 0,05$ musím zamítnout nulovou hypotézu a musím konstatovat, že existují statisticky významné rozdíly mezi hodnocením kvality demokracie a zájmem domácí politickou scénou. Alternativní hypotéze, kterou přijímám tedy zní, že Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením kvality demokracie je závislost. Tento výsledek je zajímavý, protože se naplnil můj předpoklád, že hodnocení kvality demokracie v naší zemi ovlivňuje i angažovanosti mých respondentů, tedy to jestli se o dění na domácí politické scéně zajímají či nikoli.

VO23: Jak studenti UTB ve Zlíně hodnotí politickou kulturu v ČR?*Graf 27: Hodnocení politické kultury*

Odpovědi respondentů na to, jak hodnotí politickou kulturu v naší zemi jsou pouze z 8% procent kladné, kdy respondenti uvádí, že hodnotí politickou kulturu jako spíše dobrou. Největší část respondentů – 54%, hodnotí politickou kulturu v České republice jako spíše špatnou. Alarmující je, že skoro 40% procent respondentů hodnotí českou politickou kulturu jako velmi špatnou. Tento výsledek vypovídá o tom, že respondenti zaujímají z více než 90% negativní hodnotící stanovisko vůči tomu, jak se politikové a politické strany prezentují na veřejnosti. Ani jeden respondent se nevyjádřil ve smyslu, že by hodnotil politickou kulturu jako velmi dobrou. Myslím si, že naše politická reprezentace by měla začít pracovat na vylepšení stávající situace.

VO22: Ovlivňuje vnímání politické kultury v ČR u studentů UTB jejich zájem o domácí politickou scénu?

H0: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením politické kultury není závislost.

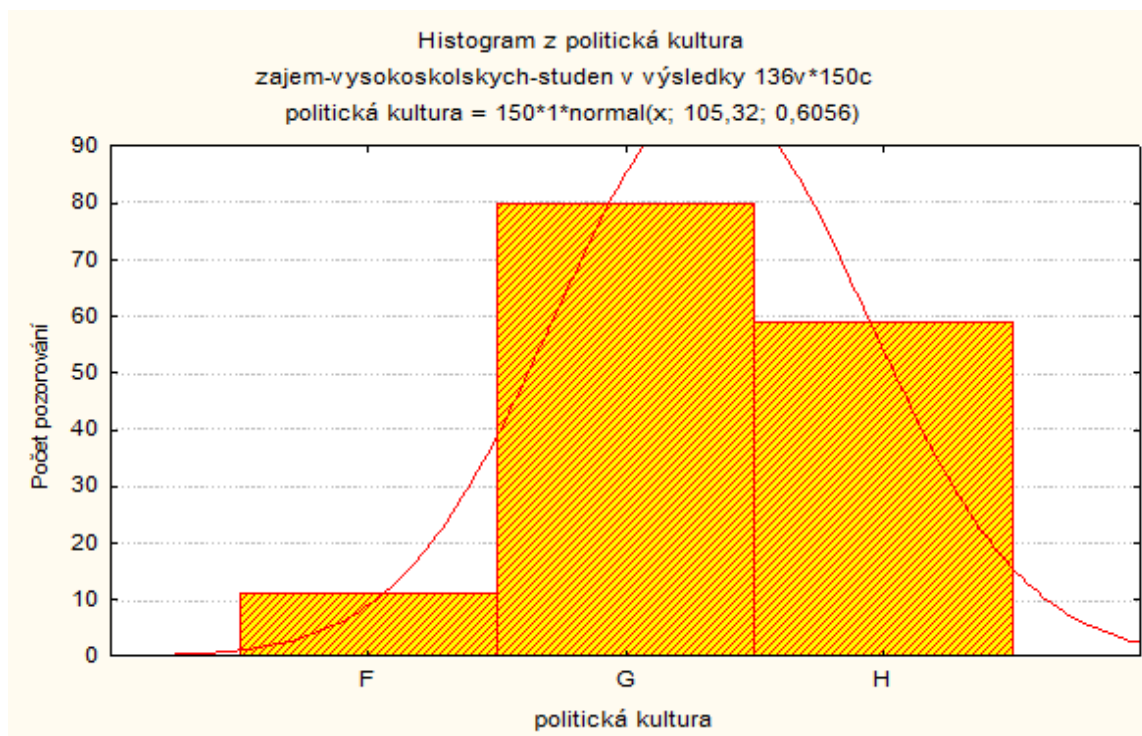
HA: Mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením politické kultury je závislost.

Kontingenční tabulka (zájem-vysokoskolských-studen v výsledky) Četnost označených buněk > 10 (Marginální součty nejsou označeny)				
zájem	politická kultura - spíše dobrá	politická kultura - spíše špatná	politická kultura - velmi špatná	Řádk. součty
souhlasím	5	16	16	37
spíše souhlasím	3	46	25	74
nevím	0	2	4	6
spíše nesouhlasím	3	13	11	27

Tabulka 18: Kontingenční tabulka: zájem, politická kultura

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (zájem-vysokoskolských-studen v výsledky) Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 8,85417, sv=8, p=,354758				
zájem	politická kultura - spíše dobrá	politická kultura - spíše špatná	politická kultura - velmi špatná	Řádk. součty
souhlasím	2,71333	19,73333	14,55333	37,0000
spíše souhlasím	5,42667	39,46667	29,10667	74,0000
nevím	0,44000	3,20000	2,36000	6,0000
spíše nesouhlasím	1,98000	14,40000	10,62000	27,0000
nesouhlasím	0,44000	3,20000	2,36000	6,0000
Vš.skup.	11,00000	80,00000	59,00000	150,0000

Tabulka 19: Očekávané četnosti: zájem, politická kultura

Ilustrace 28: Histogram: zájem, politická kultura

E= velmi dobrá, F= spíše dobrá, G=spíše špatná, H= velmi špatná

Vzhledem k tomu, že $p=0,354758 > 0,05$ musím zamítnout nulovou hypotézu a konstatovat, že existují statisticky významné rozdíly mezi zájmem a hodnocením politické kultury. Přijímám tedy alternativní hypotézu, která zní, že mezi četnostmi odpovědí na otázku týkající se zájmu studentů UTB ve Zlíně a hodnocením politické kultury je závislost. Mým předpokladem bylo, že hodnocení politické kultury má souvislost se zájmem o dění na domácí politické scéně. Nakonec musím konstatovat, že se tato závislost prokázala.

7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Ve svém výzkumu jsem objevila řadu zajímavých skutečností, které bych teď ráda shrnula. Začala bych základní otázkou, kterou jsem si položila a to, zda se vysokoškolští studenti vůbec zajímají o dění na domácí politické scéně. Mým výzkumným vzorkem byli studenti Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, kteří studují na fakultě technologické nebo na fakultě humanitních studií a to buď bakalářskou nebo magisterskou formu studia. Zájem o dění na domácí politické scéně projevily tři čtvrtiny respondentů, což je podle mého názoru velice dobrý výsledek. Myslím si, že tato skutečnost je velice pozitivní, protože právě mladí lidé a studenti by se měli o politickou situaci zajímat, protože ta je významným faktorem, který ovlivňuje život celé společnosti a také každého jednotlivého občana.

Dále jsem zmapovala, které proměnné souvisí se zájmem mých respondentů o dění na domácí politické scéně. Těmito proměnnými jsou forma studia, studovaná fakulta, hodnocení kvality demokracie v České republice a hodnocení politické kultury v České republice. Zjistila jsem také, že pohlaví je proměnnou, na které není zájem o dění na domácí politické scéně závislý.

Kolem tří čtvrtin respondentů se účastní jak voleb do obecních a krajských zastupitelstev, tak voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu a to vždy nebo většinou. Právě tento zodpovědný přístup, který má většina mých respondentů je důkazem jejich zájmu a toho, že jim není lhostejné, co se na české politické scéně odehrává. Myslím si, že tato skutečnost může být také odrazem toho, že se chtějí podílet na dění ve společnosti a na rozhodovacím procesu aktivnějším způsobem a projevovat alespoň jeho prostřednictvím své názory a prosazovat své zájmy.

Co se týče politických stran, kterým dávají respondenti ve volbách nejčastěji své hlasy, tak první místo zaujala jednoznačně Občanská demokratická strana. Tento fakt odpovídá mému předpokladu, že vysokoškolští studenti si vybírají spíše pravicově či středově zaměřené politické strany. Tento trend se dále projevil ve volbách do Poslanecké sněmovny, kdy respondenti výrazně podpořili TOP 09, která je výrazně pravicově orientovaná. Ve volbách do Poslanecké sněmovny dále získali u mých respondentů poměrně významný počet hlasů také Věci veřejné. I u mých respondentů je tedy vidět trend, který nastal u posledních voleb do Poslanecké sněmovny, které se konaly v loňském roce a to jakási snaha po obměně naší politické reprezentace.

Co se týče politických stran je také zajímavé, že ani jeden respondent nezvolil u žádného

druhu voleb Komunistickou stranu Čech a Moravy. Tuto skutečnost hodnotím velice pozitivně. Poměrně stálou pozici si mezi mými respondenty udržela jak Česká strana sociálně demokratická, tak Křesťanská demokratická unie-Česká strana lidová. Do obecních zastupitelstev potom podle mých očekávání častěji respondenti volili různá místní sdružení či nezávislé kandidáty. Právě nezávislí kandidáti získali také poměrně dost hlasů ve volbách do Senátu.

Pokud jde o výběr politické strany a to, čím se respondenti nejčastěji řídí, je to politický program dané strany. U voleb do Obecních zastupitelstev a do Senátu jsou potom dalším výrazným faktorem členové politické strany. U voleb do Poslanecké sněmovny je pro mé respondenty také významné to, jak se daná politická strana prezentuje v médiích.

Poměrně negativním zjištěním je pro mě to, že pouze velice malé množství mých respondentů je členy nějaké politické strany. Respondentů, kteří se podílejí aktivně na dění na domácí politické scéně je sice o něco málo více, ale stále je to pro mě nečekaný výsledek. Očekávala jsem, že vzhledem k vcelku vysokému projevenému zájmu o politickou situaci v naší zemi bude aktivně se podílejících více.

Dalším zajímavým zjištěním je hodnocení kvality demokracie v naší zemi, kdy nevíce respondentů se přiklání k hodnocení spíše dobrá či spíše špatná, což vypovídá o tom, že respondenti nejsou spokojeni s demokracií v naší zemi. Negativně hodnotí velké množství respondentů důvěru ve státní instituce a funkčnost vlády. Pozitivní je na demokracii v naší zemi dodržování občanských práv a svobod a dostatečnost a dostupnost informací o dění na politické scéně.

Na závěr bych se zmínila o tom, jak respondenti vnímají a hodnotí politickou kulturu v naší zemi. Přes devadesát procent respondentů ji hodnotí jako spíše či velmi špatnou. Bylo by velmi zajímavé zjistit, jaké konkrétní aspekty politické kultury jsou pro mé respondenty, ale ne jenom pro ně, rozhodující. Pojem politické kultury je totiž dosti subjektivní, a každý si pod ním představí něco jiného, ale i přesto si myslím, že jsme jako občané kompetentní určitým způsobem ohodnotit politickou kulturu naší politické reprezentace. Respondenti v dotazníku, který jsem jim předložila, jasně vyjádřili negativní stanovisko vůči české politické kultuře. Podle mého názoru je i naladění zbytku společnosti obdobné a daná nepříznivá situace by se měla řešit. Otázkou však zůstává, zda je vůbec možné tento fakt nějakým způsobem změnit.

ZÁVĚR

Politika je, ať chceme nebo nechceme, součástí našeho života a ovlivňuje mnoho aspektů fungování naší společnosti. Podle mého názoru by měl být zájem o společenské a politické dění a veřejný život samozřejmostí pro každého člověka. Myslím si, že každý občan by měl věnovat alespoň minimum pozornosti dění na politické scéně a každý by měl být v demokratické společnosti aktivní alespoň natolik, aby si zvolil své politické zástupce ve volbách. Toto je jistý ideál a já jsem chtěla ve své práci zjistit, jak moc tento ideál naplňují čeští vysokoškolští studenti. Vysokoškolské studenty jsem si vybrala proto, že jsem předpokládala, že právě oni by se měli o domácí politickou scénu výrazně zajímat. Chtěla jsem se tedy ověřit, zda tento můj předpoklad je založený na jistých reálných základech.

V teoretické části jsem se zaměřila na definování základní terminologie související s politikou, věnovala jsem se problematice voleb, politické kultury, pojetí demokracie atd. Mým cílem bylo osvětlit témata, která jsou důležitá pro komplexní pochopení politiky jak na obecné úrovni, tak ve specifickém českém prostředí. Vytvořila jsem ucelený text, který objasňuje základní problematiku spojenou s českou politickou scénou a jejím fungováním.

V praktické části jsem chtěla zmapovat zájem vysokoškolských studentů o dění na domácí politické scéně. Svůj výzkum jsem realizovala pomocí dotazníku. Mými respondenty byli studenti Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a výzkumu se zúčastnilo celkem 161 respondentů ze dvou fakult. Podařilo se mi zodpovědět všechny stanovené výzkumné otázky a všechny cíle, které jsem si v praktické části stanovila byly dosaženy. Zjistila jsem, jak moc se studenti zajímají o dění na domácí politické scéně, jaké faktory ovlivňují tento zájem a další související skutečnosti.

Myslím si, že výzkumů vysokoškolských studentů a jejich zájmu o domácí politickou scénu, není věnována dostatečná pozornost. Já sama jsem neobjevila jediný výzkum, který by řešil byť jen podobné téma a jeho respondenty by byli vysokoškolští studenti.

V mém výzkumu mě příjemně překvapil vysoký zájem vysokoškolských studentů o dění na domácí politické scéně, ale co mě naopak příliš nepotěšilo je velice nízký stupeň jejich angažovanosti a aktivního podílení na politickém dění. Myslím si, že právě můj výzkum částečně podhalil v čem asi tento rozpor spočívá. Podle mého názoru a také podle výsledků výzkumu je to právě spíše negativní hodnocení kvality demokracie a velice negativní hodnocení politické kultury v naší zemi, co může odrazovat mé respondenty a

obecně vysokoškolské studenty od aktivnějšího zapojení do české politiky a politického dění. Pokud je můj předpoklad správný, nalezení příčin problému je pouze začátkem usilování o zkvalitnění české politiky a hlavně jejího obrazu, který česká veřejnost spatřuje. Určité možnosti řešení však vidím již teď a je to zlepšení fungování občanské společnosti v naší zemi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ADAMOVIÁ, K. Politologický slovník. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 284 s. ISBN 8071794694.

ADAMOVIÁ, K; KŘIŽKOVSKÝ, L. Základy politologie. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2000. 276 s. ISBN 80-7179-315-9.

BALÍK, S. Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky. 1.vyd. Praha: Grada, 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BELKO, M. et al. Dvacet let svobody aneb demokracie není samozřejmost: Výběr soutěžních esejů. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 116 s. ISBN 978-80-210-5007-5.

CABADA, L; KUBÁT, M. Úvod do studia politické vědy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 455 s. ISBN 978-80-7380-076-5.

ČALOUDEK, D, et al. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. 220 s. ISBN 80-7325-108-6.

ČÁP, J; MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 656 s. ISBN 807178463X.

DAHL, R. O demokracii: průvodce pro občany. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 191 s. ISBN 8071784222.

DAVID, R. Politologie: základy společenských věd. 4. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. 448 s. ISBN 8071821160.

DOHNALOVÁ, M, et al. Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: modulové učební texty pro studenty antropologie a "příbuzných" oborů. 17, Občanská společnost: Minulost - současnost – budoucnost. 1.vyd. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 2003. 271 s. ISBN 8072042785.

EIBL, O. et al. Krajské volby 2008. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 175 s. ISBN 978-80-7325-187-1.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN

978-80-247-1369-4.

GEIST, Bohumil. Sociologický slovník. Praha: Victoria Publishing, 1992. 647 s. ISBN 8085605287

JABŁOŃSKI, A. Politický marketing: úvod do teorie a praxe. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2006. 203 s. ISBN 80-7364-011-2.

JARAB,J, I svobodě a demokracii je třeba se učit. In ZBOŘIL, Z. et al. Krize, vize a realita české politiky. Prah : Evropský literární klub, 2002. 151 s. ISBN 80-86316-32-7.

KELLER, J. Zablokovaná politika. In ZBOŘIL, Z. et al. Krize, vize a realita české politiky. Praha: Evropský literární klub, 2002. 151 s. ISBN 80-86316-32-7.

KLÍMA, M. Kvalita demokracie v České republice a volební inženýrství. 1.vyd. Praha: Radix, 2001. 180 s. ISBN 80-86031-29-2.

KREJČÍ, J. et al. Kvalita výzkumu volebních preferencí. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2004. 264 s. ISBN 80-7330-056-7.

KREJČÍ, O. Politická psychologie. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. 319 s. ISBN 808611984X.

KREJČÍ, O. Nová kniha o volbách. 1.vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0.

MAŘÍKOVÁ, H. Velký sociologický slovník: P-Z. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. s.749-1627 s. ISBN 8071843113.

MENCLOVÁ, L; BAŠTOVÁ, J; KRONRÁDOVÁ, K. Vysokoškolský student v České republice roku 2002 : sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR. Vyd. 1. Praha: MŠMT, Centrum pro studium vysokého školství, 2003. 112 s. ISBN 8021423684.

MÜLLER, K. Češi a občanská společnost: pojem, problémy, východiska. 2. vyd. Praha: Triton, 2003. 271 s. ISBN 8072543873.

MÜLLER, K. Politická sociologie: politika a identita v proměnách modernity. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7367-380-2.

NOVOTNÝ, L. Politologie. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 166 s. ISBN 978-80-86723-67-9.

OUTLÝ, J. Strany a stát, volby a finance. 1.vyd. Olomouc: Periplum, 2003. 136 s. ISBN 80-86624-12-9.

POTŮČEK, M. Jak jsme na tom : a co dál? : strategický audit České republiky. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 212 s. ISBN 8086429458.

PROROK, V; LISA, A. Základy politologie. 1. vyd. Praha: VŠE, 1999. 128 s. ISBN 8070799358.

PRUDKÝ, L; PABIAN, P; ŠIMA, K. České vysoké školství: na cestě od elitního k univerzálnímu vzdělávání 1989-2009. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 162 s. ISBN 978-80-247-3009-7.

PRŮCHA, J. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. 3.vyd. Praha: Portál, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7367-567-7.

ŘÍČAN, P. Cesta životem. Praha: Portál, 2004. 390 s. 80-7367-124-7

SRB, V. 1000 let obyvatelstva českých zemí. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004. 275 s. ISBN 8024607123.

SKOVAJSA, M. Politická kultura: přístupy, kritiky, uplatnění ve zkoumání politiky. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2006. 207 s. ISBN 80-246-1136-8.

URBÁNEK, V. Financování vysokého školství. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 163 s. ISBN 978-80-245-1313-3.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie II: dospělost a stáří. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VODIČKA, K; CABADA, L. Politický systém České republiky. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. 352 s. ISBN 80-7178-78-3.

WISZNIOVSKI, R. Úvod do teorie politického marketingu In JABŁOŃSKI, A. Politický marketing: úvod do teorie a praxe. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2006. 203 s. ISBN 80-7364-011-2.

POUŽITÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky.

Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Český statistický úřad: Poslanecká sněmovna [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Celkové výsledky hlasování. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>>.

Český statistický úřad: všechny volební obvody [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Přehledy - senátoři dle aktuální politické příslušnosti. Dostupné z WWW: <Přehledy - senátoři dle aktuální politické příslušnosti >.

Český statistický úřad: Zlínský kraj [online]. 2008 [cit. 2011-04-25]. Strany a hnutí postupující do skrutinia. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/kz2008/kz511?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=12>>.

Český statistický úřad: Volební účast [online]. 2010 [cit. 2011-04-25]. Volby do Senátu PČR . Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/volby_do_senatu_pcr>.

Ministerstvo vnitra ČR: Archiv [online]. 2008 [cit. 2011-04-25]. Seznam politických stran a hnutí. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/strany/index.html>>.

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: VOLEBNÍ ÚČAST VE VOLBÁCH DO SENÁTU.....	34
GRAF 2: RESPONDENTI PODLE POHLAVÍ.....	64
GRAF 3: RESPONDENTI PODLE FAKULTY.....	65
GRAF 4: RESPONDENTI PODLE FORMY STUDIA.....	65
GRAF 5: ZÁJEM O DĚNÍ NA DOMÁCÍ POLITICKÉ SCÉNĚ.....	67
GRAF 6: HISTOGRAM: ZÁJEM, FORMA STUDIA.....	69
GRAF 7: HISTOGRAM: ZÁJEM, POHLAVÍ.....	72
GRAF 8: HISTOGRAM: ZÁJEM, STUDOVANÁ FAKULTA.....	74
GRAF 9: ÚČAST VE VOLBÁCH DO OBECNÍCH A KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV.....	75
GRAF 10: JAK ČASTO SE ÚČASTNÍ VOLEB DO OBECNÍCH A KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV.....	76
GRAF 11: POLITICKÉ STRANY VOLENÉ DO OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV	77
GRAF 12: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV.....	78
GRAF 13: POLITICKÉ STRANY VOLENÉ DO KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV.....	79
GRAF 14: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV.....	80
GRAF 15: ÚČAST VE VOLBÁCH DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY A SENÁTU.....	81
GRAF 16: JAK ČASTO SE ÚČASTNÍ VOLEB DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY A SENÁTU.....	83
GRAF 17: STRANY VOLENÉ DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY.....	84
GRAF 18: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY.....	85
GRAF 19: STRANY VOLENÉ DO SENÁTU.....	86
GRAF 20: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO SENÁTU.....	87
GRAF 21: ÚČAST NA POLITICKÉM DĚNÍ.....	88
GRAF 22: ČLENSTVÍ V POLITICKÉ STRANĚ.....	89
GRAF 23: HODNOCENÍ KVALITY DEMOKRACIE.....	90
GRAF 24: KLADY DEMOKRACIE V ČR.....	91
GRAF 25: ZÁPORY DEMOKRACI V ČR.....	93
GRAF 26: HISTOGRAM: ZÁJEM, KVALITA DEMOKRACIE.....	95
GRAF 27: HODNOCENÍ POLITICKÉ KULTURY.....	96

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2010	32
TABULKA 2: VOLBY DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY 2010 – CELKOVÉ VÝSLEDKY.....	33
TABULKA 3: SENÁTOŘI DLE AKTUÁLNÍ POLITICKÉ PŘÍSLUŠNOSTI	35
TABULKA 4: VOLBY DO ZASTUPITELSTEV KRAJŮ KONANÉ DNE 17. - 18.10.2008 - STRANY A Hnutí POSTUPUJÍCÍ DO SKRUTINIA - ZLÍNSKÝ KRAJ.....	39
TABULKA 5: OKRESY S NEJVYŠŠÍM A NEJNIŽŠÍM POČTEM VYSOKOŠKOLSKY VZDĚLANÝCH	57
TABULKA 6: KONTINGENČNÍ TABULKA: ZÁJEM, FORMA STUDIA.....	68
TABULKA 7: OČEKÁVANÉ ČETNOSTI: ZÁJEM, FORMA STUDIA.....	69
TABULKA 8: KONTINGENČNÍ TABULKA: ZÁJEM, POHLAVÍ.....	71
TABULKA 9: OČEKÁVANÉ ČETNOSTI: ZÁJEM, POHLAVÍ.....	71
TABULKA 10: KONTINGENČNÍ TABULKA: ZÁJEM, STUDOVANÁ FAKULTA	73
TABULKA 11: OČEKÁVANÉ ČETNOSTI: ZÁJEM, STUDOVANÁ FAKULTA... 	73
TABULKA 12: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO OBECNÍCH ZASTUPITELSTEV.....	78
TABULKA 13: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO KRAJSKÝCH ZASTUPITELSTEV.....	80
TABULKA 14: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY.....	85
TABULKA 15: VYBĚR POLITICKÝCH STRAN VE VOLBÁCH DO SENÁTU... 	87
TABULKA 16: KONTINGENČNÍ TABULKA: ZÁJEM, KVALITA DEMOKRACIE.....	94
TABULKA 17: OČEKÁVANÉ ČETNOSTI: ZÁJEM, KVALITA DEMOKRACIE. 	94
TABULKA 18: KONTINGENČNÍ TABULKA: ZÁJEM, POLITICKÁ KULTURA	97
TABULKA 19: OČEKÁVANÉ ČETNOSTI: ZÁJEM, POLITICKÁ KULTURA.....	98

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P 1: NEVYPLNĚNÝ DOTAZNÍK.

PŘÍLOHA P 1: NEVYPLNĚNÝ DOTAZNÍK.

Cílem následujícího dotazníku je zmapovat zájem vysokoškolských studentů o českou politickou scénu. Dotazník je anonymní. Získané informace použiji pro účely své diplomové práce. Dotazník je určený pouze pro studenty FHS a FT Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

1. O domácí politickou scénu se zajímám:

SOUHLASÍM

SPÍŠE SOUHLASÍM

NEVÍM

SPÍŠE NESOUHLASÍM

NESOUHLASÍM

2. Chodíte k volbám do obecních a krajských zastupitelstev?

ano

ne

volím pouze do obecních zastupitelstev

volím pouze do krajských zastupitelstev

3. Chodíte k volbám do Poslanecké sněmovny a senátu?

ano

ne

volím pouze do Poslanecké sněmovny

volím pouze do senátu

4. Jak často se účastníte voleb do krajských a obecních zastupitelstev?

vždy ano

většinou ano

někdy ano, někdy ne

většinou ne

nikdy

5. Jak často se účastníte voleb do Poslanecké sněmovny a senátu?

vždy ano

většinou ano

někdy ano, někdy ne

většinou ne

nikdy

6. Kterou politickou stranu jste naposledy volili do obecních zastupitelstev?

Občanská demokratická strana (ODS)

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL)

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

TOP 09

STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ

Evropští demokraté (ED)

Sdružení nezávislých kandidátů (SNK)

Místní sdružení

Jiná odpověď:

7. Kterou politickou stranu jste naposledy volili do krajských zastupitelstev?

Občanská demokratická strana (ODS)

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL)

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

Evropští demokraté (ED) Nezávislý starostové

Sdružení nezávislých kandidátů (SNK)

Strana pro otevřenou společnost (SOS)

Koalice pro kraje

Jiná odpověď:

8. Kterou politickou stranu jste naposledy volili do Poslanecké sněmovny?

Občanská demokratická strana (ODS)

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL)

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

TOP 09

Věci veřejné (VV)

Strana Práv Občanů ZEMANOVCI (SPOZ)

Suverenita - blok Jany Bobošíkové, strana zdravého rozumu

Jiná odpověď:

9. Kterou politickou stranu jste naposledy volili do senátu?

Občanská demokratická strana (ODS)

Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)

Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL)

Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

Evropští demokraté (ED)

Strana pro otevřenou společnost (SOS)

Strana zelených

Nezávislý starostové pro kraj

Nezávislý kandidáti

Jiná odpověď:

10. Podle čeho si vybírám stranu, kterou volím do obecních zastupitelstev?

podle jejího politického programu

podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích

podle členů dané politické strany

podle rady někoho známého či blízkého

náhodně

Jiná odpověď:

11. Podle čeho si vybírám stranu kterou volím do krajských zastupitelstev?

podle jejího politického programu

podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích

podle členů dané politické strany

podle rady někoho známého či blízkého náhodně

Jiná odpověď:

12. Podle čeho si vybírám stranu kterou volím do Poslanecké sněmovny?

podle jejího politického programu

podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích

podle členů dané politické strany

podle rady někoho známého či blízkého

náhodně

Jiná odpověď:

13. Podle čeho si vybírám stranu kterou volím do senátu?

podle jejího politického programu

podle toho, jak se daná strana reprezentuje v médiích

podle členů dané politické strany

podle rady někoho známého či blízkého

náhodně

Jiná odpověď:

14. Podílíte se aktivně na dění na domácí politické scéně?

ano

ano, ale pouze na obecní a krajské úrovni

ano, ale pouze pouze na celostátní úrovni

ne

15. Pokud se aktivně podílíte na dění na domácí politické scéně, vyberte z

následujících možností, jakým způsobem. (Pokud si nevyberete žádnou z nabízených odpovědí, otázku přeskočte).

jsem členem nějaké politické strany, hnutí či občanské iniciativy,

účastním se schůzí zastupitelstev účastním se diskuzí s politiky

účastním se pouličních manifestací či shromáždění

písemnou formou sděluji své připomínky či návrhy politikům

jinak

16. Jste členem nějaké politické strany?

ANO

NE

17. Pokud jste členem nějaké politické strany, uveďte jaké.

(text)

18. Jak hodnotíte kvalitu demokracie v České republice?

A) velmi dobrá

B) spíše dobrá

C) spíše špatná

D) velmi špatná

19. Pokud jste zaznačili v otázce č. 18 A nebo B, zaznačte, co všechno hodnotíte kladně. (Pokud si nevyberete žádnou z nabízených odpovědí, otázku přeskočte.)

dodržování občanských práv a svobod

funkčnost vlády

možnost ovlivnit politické dění v zemi

dostupnost či dostatečnost informací o dění na politické scéně

respektování zájmů občanů

vymahatelnost spravedlnosti

důvěra ve státní organizace

20. Pokud jste zaznačili v otázce č. 18 C nebo D, zaznačte, co všechno hodnotíte záporně. (Pokud si nevyberete žádnou z nabízených odpovědí, otázku přeskočte.)

dodržování občanských práv a svobod

funkčnost vlády

možnost ovlivnit politické dění v zemi

dostupnost či dostatečnost informací o dění na politické scéně

respektování zájmů občanů

vymahatelnost spravedlnosti

důvěra ve státní organizace

21. Jak hodnotíte politickou kulturu v ČR? (tedy prezentování politických stran a politiků na veřejnosti - jak mezi sebou jednají, jak vystupují a informují o problémech)

velmi dobrá

spíše dobrá

spíše špatná

velmi špatná

22. Jsem

žena

muž

23. Studuji

bakalářskou formu studia

magisterskou formu studia

24. Studuji na fakultě

humanitních studií

technologické